

Jaarverslag CDA 1984

Inhoud:

	Pagina
1. Congres	2
2. Partijraad	3
3. Partijbestuur	7
4. Dagelijks Bestuur	9
5. Partijsecretariaat	11
6. Partijvoorlichting	13
7. CD/ACTUEEL / CDA-krant	14
8. Redactieraad	15
9. Centraal Verkiezings Comité	15
10. Stichting Kader- en Vorming	16
11. Commissie Buitenland	19
12. Commissie van Beroep	22
13. College Bindend Adviseurs	22
14. Wetenschappelijk Instituut	23
15. Bestuurdersvereniging	27
16. CDJA	32
17. Vrouwenberaad	35
18. Toetsingscommissie	38
19. Financiële commissie	38
20. Overleg Kamerkringen/ Provincies	38
21. Werkgroep Homofilie	39
22. Intercultureel Beraad	39
23. Fonds Wetenschappelijk Instituut	40
24. Stichting Huisvesting	40
25. Stichting Secretariaat CDA	40
26. Emancipatie-project	41
27. Programcommissie	42
28. Modelprogram- commissie	43
29. Overzicht 1984	44

Partijraad Hoogeveen over Appèl en Weerklank

**Kruisraket
domineert publiciteit**

**Europa-congres
in Breda**

Manifestaties in Heerenveen, Mierlo en Hillegom

Foto's: Nick Morellis, tenzij anders vermeld.

**Start
CDA-krant**

**8 zetels in
Euro-parlement**

**Latijns-Amerika-
conferentie**

**Discussie over
homofilie-resolutie**

**Partijraad Arnhem stelt basisdocument
Verzorgingsmaatschappij vast**

1. Congres

Europa-congres in Breda

Op zaterdag 11 februari kwamen 1200 CDA-leden in het Turfschip in Breda bijeen voor het tweejaarlijkse Congres. Het Congres stond bijna geheel in het teken van Europa. Belangrijkste gebeurtenis was de verkiezing van Bouke Beumer tot lijsttrekker van het CDA bij de verkiezingen voor het Europese Parlement op 14 juni.

Er waren toespraken van de tot lijsttrekker gekozen Bouke Beumer, EG-commissaris Frans Andriessen en de christen-democratische vice-voorzitter van het Europees Parlement Egon Klepsch. Daarnaast waren er ook de gebruikelijke toespraken van partijvoorzitter Piet Bukman, fractievoorzitter Bert de Vries en minister-president Ruud Lubbers.

Fusieprotocol

Naast Europa kwam ook het fusieprotocol aan bod op het Congres. Besloten werd het merendeel van de bepalingen van het als belemmerend ervaren fusieprotocol buiten werking te stellen. Het besluit had tot gevolg dat de samenstelling van landelijke bestuurlijke orga-

Euro-lijsttrekker Beumer geïnterviewd door Italiaanse journalist.

nen en bijzondere organisaties volgens statutaire en reglementaire voorschriften kon geschie-

den. Het integratie- en vernieuwingsproces in de partij werd daarmee versneld.

Volle bak in Breda tijdens het Europa-congres.

V.l.n.r.: staatssecretaris De Graaf, minister De Koning, staatssecretaris Van Amelsfoort en DB-lid Corporaal.

2. Partijraad

Voorjaarspartijraad Hoogeveen

De tweedaagse voorjaarspartijraad van 18 en 19 mei in Hoogeveen stond in het teken van het naderende kruisrakettenbesluit en de besluitvorming over het rapport Appèl en Weerklank. Het was een partijraad met een nieuwe samenstelling. De leden werden namelijk voor het eerst door de kamerkringen van het CDA aangewezen en niet door de voormalige partijen.

De partijraad sprak langdurig over de kruisraketten. Er werd vrijwel unaniem een resolutie aangenomen waarin een beroep werd gedaan op het kabinet om voortvarend te werken aan het besluit over de kruisraketten. Een resolutie waarin gevraagd werd een extra partijraad te houden nadat het kabinet een besluit heeft genomen over de raketten werd met grote meerderheid verworpen.

Appèl en Weerklank

Uitvoerig werd er ook gediscussieerd over het rapport „Appèl en Weerklank”, dat gaat over de interne organisatie van de partij. Naast het rapport werden twee resoluties aangenomen. In de eerste resolutie werden grondslag en uitgangspunten de basis van de politieke koers van het CDA genoemd. In de tweede resolutie werd gewezen op het belang van de contacten tussen het CDA en de kerken. Op de voorjaarspartijraad in 1985 zal het bestuur verslag doen van de uitvoeringen van de in het rapport vermelde aanbevelingen.

Bestuurssamenstelling

De partijraad koos uit zgn. dubbeltallen 15 nieuwe leden voor het partijbestuur: D. Corporaal, mr. P. J. Biesheuvel, drs. K. van der Steenhoven, mevr. N. Boonstra-Wijma, mevr. T. Bot-van Gijzen, mr. J. J. A. M. van Gennip, mr. ir. W. v.d. Camp, mevr. D. Y. W. de Graaff-Nauta, dr. G. J. van der Top, drs. L. P. Heukels, mevr. M. E. Ch. E. Nagel-Cornelissen, dr. L. M. van Leeuwen, G. H. Terpstra, drs. A. H. A. Veenhof en J. Zijlstra.

T.a.v. de verkiezing van de voorzitter en de twee vice-voorzitters stelde de partij een alfabetische voordracht vast.

Partijvoorzitter: drs. P. Bukman te Voorschoten.
1e vice-voorzitter: dr. G. J. Fleers te Leiderdorp;
drs. R. P. H. Oudenhoven te Diepenveen.
2e vice-voorzitter: mw. G. W. van Montfrans-Hartman te Veere; mw. H. Tegelaar-Boonacker te Rijswijk.

Daarnaast nam de partijraad resoluties aan over het op niveau brengen van de ontwikkelingshulp en de maximale koopkrachtbescherming van de echte minima.

Aangenomen resoluties

Resolutie over aanbevelingen Appèl en Weerklank (ingediend door het partijbestuur)

Overwegende:

- dat het CDA zich op grond van het rapport "Appèl en Weerklank" heeft bezonnen over het functioneren van de partij en haar politieke vertegenwoordigers,
- dat daarbij centraal stonden de doorwerking van grondslag en programma van uitgangspunten, het nemen van duidelijke besluiten, eensgezind optreden en herkenbare presentatie naar buiten,
- dat deze punten, gelet op de reacties uit de partijgeledingen, voor de toekomst van een jonge partij als het CDA van wezenlijke betekenis zijn,

Spreekt uit

- dat de christen-democratische politieke overtuiging, verwoord in grondslag en uitgangspunten, de basis is voor de politieke koers van het CDA en voor de onderlinge band tussen hen die zich betrokken voelen bij het CDA,
- dat van een duidelijk politiek beleid, waarin deze politieke overtuiging herkenbaar is en welke op geloofwaardige wijze wordt uitgedragen, een wervend appèl uitgaat,
- dat open en uitvoerige gedachtenwisseling in

Biesheuvel, gekozen in partijbestuur.

- partijgeledingen en fracties moet leiden tot duidelijke politieke keuzen, die naar buiten eensgezind en op herkenbare wijze worden gepresenteerd en uitgevoerd,
- dat door middel van kadervorming en onderlinge gesprekken op alle niveaus van de partij daadwerkelijk aandacht besteed moet worden

aan doorwerking van de kernbegrippen van christen-democratische politiek opdat de politieke overtuiging meer gaat leven bij leden en vertegenwoordigers,
e. dat een doorzichtige partijorganisatie essentieel is voor de actieve betrokkenheid van de leden in plaatselijke en regionale verbanden: de basis moet zich kunnen herkennen in besluiten van de partij.

Draagt het partijbestuur op

om op de voorjaarspartijraad 1985 te rapporteren over de uitvoering van de naar aanleiding van deze partijpolitieke discussie genomen besluiten en aanvaarde aanbevelingen van het rapport. De ontwikkelingen in de partijverbanden op alle niveaus vormen van deze rapportage een wezenlijk onderdeel.

Resolutie over relatie met de kerken (ingediend door het Dagelijks Bestuur)

De CDA-partijraad op 18/19 mei 1984 in vergadering bijeen te Hoogeveen

Overwegende

dat het voor de doorwerking van het Evangelie in de samenleving van wezenlijke betekenis is dat de kerken en het CDA met de inzichten en ervaringen die zij verwerven vanuit de onderscheiden verantwoordelijkheden van pastoraat enerzijds en politiek anderzijds elkaar inspireren en bemoedigen.

Spreekt uit

dat regelmatige contacten zowel op landelijk als plaatselijk niveau nodig blijven voor een goed wederzijds begrip tussen het CDA en de kerken opdat beiden er van uit hun eigen verantwoordelijkheid toe bijdragen dat het bijbels getuigenis van Gods beloften daden en geboden, naar mens, maatschappij en overheid, doorwerking vindt.

Resolutie Vrede en Veiligheid (ingediend door twee provinciale afdelingen en zes kamerkringen)

Overwegende

- dat het CDA niet wil berusten in de blijvende aanwezigheid van massale vernietigingswapens;
- dat het CDA met name in bondgenootschappelijk verband de bewapeningswedloop wil terugdringen;
- dat het CDA betreurt dat de onderhandelingen thans zijn afgebroken en er geen signalen

Minister De Ruiter, minister-president Lubbers en minister Van den Broek, hoofdrolspelers in kruisrakettenbesluit.

zijn dat deze op korte termijn zullen worden hervat.

doet een dringend beroep op het kabinet om met voortvarendheid te werken aan een standpuntbepaling over de plaatsing van de middellange afstandswapens.

Resolutie betreffende Herijkingsnota

Vaststellende:

dat het Kabinet voornemens is een aantal belangrijke wijzigingen in het Nederlands ontwikkelingsbeleid door te voeren;

Overwegende:

a. dat in het Nederlands hulppakket een aantal van de armste landen gehandhaafd is gebleven, dat in de voorgenomen wijzigingen een serieuze poging wordt gedaan tot afstemming van het beleid op de nieuwe inzichten en gewijzigde situaties rond het ontwikkelingsvraagstuk;

b. dat echter bij de interpretatie van de nieuwe beleidsvoornemens ook ernstige tegenstrijdigheden met het CDA-programma „Om een Zinvol Bestaan” naar voren treden;

c. dat juist de ontwikkelingshulp aan Latijns-Amerika en met name aan de armste bevolkingsgroepen daar nog verder – in strijd met het programma – beperkt dreigt te worden;

d. dat de potentiële rol van de Europese Gemeenschappen juist op het terrein van de Noord/Zuid-verhouding eveneens in afwijking

van het Programma (I.20) miskend wordt, op het moment dat de ontwikkelingslanden aan een open, creatief en gecoördineerd optreden van Europa meer dan ooit behoefte hebben;

e. dat de directe armoedebestrijding en hulpverlening aan de armste groepen in het officiële beleid beperkt lijkt te worden (I.9);

f. dat vervolgens op verschillende wijzen onze netto inspanning van „minimaal anderhalf procent van het netto nationaal inkomen” (I.14) aangetast dreigt te worden;

g. dat het CDA de verkiezingen heeft gevoerd met als een van de hoofdthema's de solidariteit met de armen in de wereld;

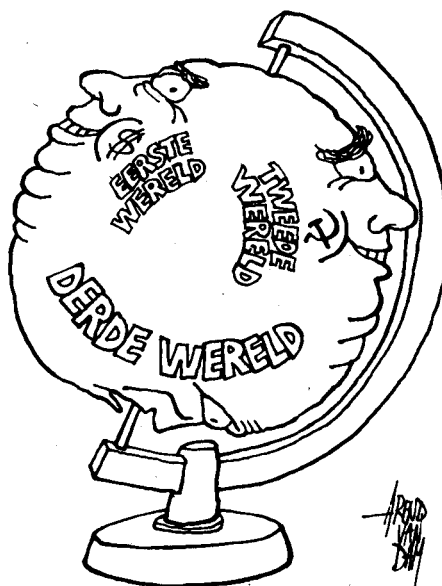
Spreekt uit:

dat nog in deze Kabinetsperiode de bijdrage naar inhoud en omvang weer op het niveau van het Programma wordt gebracht.

Resolutie over echte minima

Spreekt uit:

dat bij voortgezette bezuinigingen er een structurele regeling dient te komen voor een maximale bescherming van de echte minima.

Najaarspartijraad Arnhem

De najaarspartijraad van 15 december in Musis Sacrum in Arnhem stond vooral in het teken van de discussie over homofilie. Daarnaast werd het rapport „Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij“ door de partijraad behandeld en aangenomen.

Urenlang discussieerde de partijraad over de ontwerp-resolutie homofilie. Uiteindelijk werd de resolutie aangenomen met 171 tegen 43 stemmen. De resolutie spreekt o.m. uit dat discriminatie van personen met een homofiele geaardheid wettelijk strafbaar gesteld moet worden. De overheid mag bij haar benoemings- en ontslagbeleid de homofiele geaardheid en leefwijze geen rol laten spelen. Particuliere organisaties op levensbeschouwelijke grondslag mogen de homofiele leefwijze echter wel een rol laten spelen.

Zorgzame samenleving

De partijraad besloot dat de hoofdlijnen van Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij richtinggevend moeten zijn voor het beleid dat het CDA de komende jaren gaat voeren. Er moet een zorgzame samenleving komen. De problemen moeten niet automatisch afgewenteld worden op de overheid. Werkgevers en werknemers moeten zichzelf verantwoordelijk weten voor de oplossing van de problemen. De overheid moet wel zorgen voor een sociaal minimum. In een resolutie sprak de partijraad zich uit voor een structurele aanpak van het probleem van de echte minima. In een andere resolutie werd het belang van een goede relatie met de sociale partners onderstreept. Voorts werden resoluties aangenomen over arbeidsduurverkortening en de bezuiniging op de jeugduhuizen.

Vice-voorzitter

Het CDA kreeg op deze partijraad een nieuwe 2e vice-voorzitter. Willemien van Montfrans-Hartman (43) werd met 820 tegen 794 stemmen gekozen tot nieuwe vice-voorzitter. Zij volgde Haty Tegelaar-Booncker op. Partijvoorzitter Bukman en 1e vice-voorzitter Fleers werden met overweldigende meerderheid herkozen voor een tweede termijn.

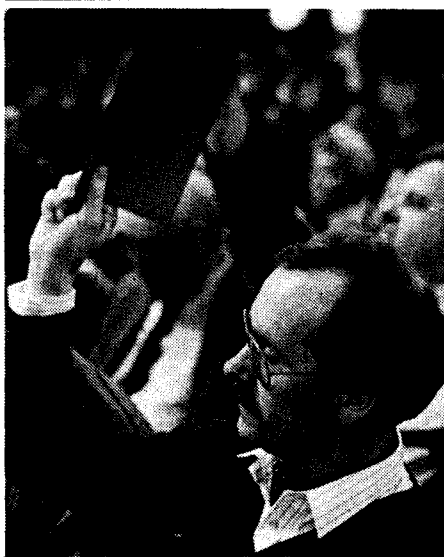
Aangenomen resoluties partijraad 15 december 1984 Arnhem

Homofilie-resolutie

Gelet op artikel 1 van de herziene Grondwet, alsmede op het Program van Uitgangspunten van het CDA.

Preambule:

– Het CDA gaat op grond van bijbelse getuige-

Arie Slob, voorzitter CDA-overleg homofilie.

nis uit van de fundamentele gelijkwaardigheid van mensen, ongeacht overtuiging, ras, geslacht, geaardheid, afkomst en/of economische positie.

– Het CDA doet, met respect voor de te onderscheiden verantwoordelijkheden, een appèl op ieder mens, op elke maatschappelijke groepering en organisatie en op de kerken om vanuit hun verantwoordelijkheid deze fundamentele gelijkwaardigheid na te streven.

– Ook in de toekomst zal het CDA er met kracht naar streven om de gelijkwaardigheid van mensen te garanderen.

Overall waar in deze resolutie over homofiele wordt gesproken gaat het zowel om mannen als om vrouwen.

A. Homofilie en mensbeeld

1. Gerechtigheid duidt op het ieder tot zijn recht laten komen als mens, ongeacht heterofiele dan wel homofiele geaardheid en dienovereenkomstige leefwijze.

2. Rentmeesterschap betekent het aanwenden van verkregen gaven en talenten om een harmonieuze samenleving te realiseren, waarin mensen met verschillende geaardheid en dienovereenkomstige leefwijze niet tegenover elkaar staan, maar met elkaar proberen de maatschappij leefbaar te maken.

3. Daartoe dienen mensen hun verantwoordelijkheid voor elkaar te beseffen en te dragen. Wederzijdse gerichtheid en dienstbaarheid voorkomen isolement.

4. Solidariteit betekent het daadwerkelijk opkomen voor de medemens, die achtergesteld wordt vanwege zijn homofiele geaardheid en dienovereenkomstige leefwijze.

B. Homofilie en overheid

1. Het overheidsbeleid dient gericht te zijn op gelijkwaardige behandeling van mensen met

verschillende geaardheid en dienovereenkomstige leefwijze.

2. De overheid als dienaar van Gods dient bij haar wetgevende, voorwaardenscheppende en voorlichtende arbeid in acht te nemen, dat emancipatie van mensen met verschillende geaardheid en dienovereenkomstige leefwijze een mentaal en cultureel proces is, waarbij uitgangspunten en doelstellingen, waarden en normen van personen, groepen en particuliere organisaties dienen te worden gerespecteerd.

C. Homofiele en samenlevingsvormen

1. Het CDA hecht bijzondere betekenis aan huwelijk en gezin, als uitdrukking van het in trouw, in verantwoordelijkheid, in geborgenheid, liefde en onderlinge zorg willen leven.

2.a. Andere duurzame samenlevingsvormen waarvoor deze waarden evenzo kenmerkend zijn, behoeven een vergelijkbare rechtsbescherming van de overheid.

2.b. Twee homofielen, die de verantwoordelijkheid voor elkaar aanvaarden dienen derhalve aanspraak te kunnen maken op een met gehuwden vergelijkbare regeling van de rechten en plichten.

2.c. Op korte termijn dient te worden onderzocht op welke wijze dit wettelijk geregeld kan worden.

D. Homofilie, onderwijs en vorming

1.a. Ouders en/of verzorgers dragen de primaire verantwoordelijkheid voor het onderwijs en de vorming van hun kinderen.

1.b. Het onderwijs is een belangrijk instrument om leerlingen inzicht te geven in de wijze waarop mensen van gelijke en verschillende geaardheid op basis van gelijkwaardigheid met elkaar omgaan en leven.

2. Het CDA hecht aan een constructieve en op non-discriminatie gerichte samenspraak over homofilie tussen schoolbesturen, leerkrachten, leerlingen en ouders of verzorgers, al dan niet vertegenwoordigd in medezeggenschapsraden.

E. Homofilie en arbeid

1. De overheid mag bij haar benoemings- en ontslagbeleid geen acht slaan op de homofiele geaardheid en dienovereenkomstige leefwijze van de betrokkenen.

2.a. Bij het benoemings- en ontslagbeleid van particuliere organisaties behoort de homofiele geaardheid en dienovereenkomstige leefwijze van betrokkenen als zodanig geen enkele rol te spelen.

2.b. Het CDA acht het echter niet de bevoegdheid van de overheid, mede gezien de afweging van een aantal grondrechten in de Grondwet verankerd, dit bij particuliere organisaties, voor zover deze zich beroepen op hun levensbeschouwelijke grondslag, wettelijk af te dwingen, behoudens het in F.2. gestelde.

F. Homofilie, openbare orde en strafrecht

1. Bij de opleiding en begeleiding van allen, die betrokken zijn bij de handhaving van de openbare orde en de toepassing van het strafrecht dient aandacht te worden besteed aan homofilie.

2. De wettelijke strafbaarstelling van discriminatie van personen wegens ras, godsdienst of levensovertuiging, wordt uitgebreid met homofiele en/of heterofiele geaardheid.

G. Homofilie in internationaal verband

1. Het CDA dient haar anti-discriminatiebeleid, voortvloeiende uit deze resolutie, waarin de beschermwaardigheid van andere duurzame samenlevingsvormen dan het huwelijk wordt benadrukt, mede in de Europese Volkspartij, met kracht te voeren. Het CDA dient ook bij de Nederlandse regering erop aan te dringen, dat zij een dergelijk beleid ook bij andere regeringen bevordert.

2. De Nederlandse Staat verleent in het kader van zijn geldend beleid ter zake een ruimhartige toelating aan vluchtelingen, ook aan hen die in hun land vanwege discriminatie op grond van hun homofiele geaardheid en dienovereenkomstige leefwijze aan vervolging bloot staan, voor zover tegen die discriminatie van overheidswege onvoldoende bescherming wordt geboden.

Resolutie over „Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij” (ingediend door het partijbestuur)

Kennisgenomen hebbende van:

1. de resultaten van de partijpolitieke discussie in de diverse geledingen van de partij over het rapport „Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij”, welke in essentie zijn geïnventariseerd en samengevat in bijgevoegd basisdocument.

Besluit

2. de voorstellen ter zake nadere studie en toekomstig beleid, zoals weergegeven in het basisdocument, te onderschrijven en voor wat betreft de studie binnen ongeveer één jaar af te ronden.

3. dat de resultaten van de partijpolitieke discussie, zoals in het basisdocument samengevat en geïnventariseerd en waaraan de hoofdlijnen van het rapport „Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij” ten grondslag liggen, mede richtinggevend zijn voor het in de komende jaren door het CDA te voeren beleid.

4. aan het partijbestuur op te dragen de CDA-programmacommissie en de commissie voor de opstelling van een model-program voor gemeente en provincie te verzoeken, deze resultaten van de partijpolitieke discussie en hoofdlijnen van het rapport „Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij” mede tot uitgangspunt te nemen voor hun werkzaamheden.

Resolutie over de echte minima ingediend door 7 provinciale afdelingen c.q. Kamerkringen

Gehoord

1. de beraadslagingen omtrent het rapport

„Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij”;

Constateerde

2. dat er een maatschappelijke ontwikkeling is waarbij in toenemende mate meerdere inkomens in één huishouden beschikbaar zijn, dat daar tegenover ook een belangrijke groep huishoudens over één inkomen beschikt en dat in deze groep met name de financiële positie van de echte minima onder druk staat;

Spreekt uit

3. dat het CDA prioriteit blijft toekennen aan de inkomenspositie van de echte minima;

4. dat het CDA meer aandacht wil schenken aan de draagkracht van de één-verdieners met een minimum-inkomen door in de belasting- en premiesfeer compenserende maatregelen te bepleiten;

5. dat het CDA de regering uitnodigt bij de herziening van het sociaal-zekerheidsstelsel een structurele oplossing te zoeken voor het probleem van de echte minima.

Resolutie relatie CDA-sociale partners (ingediend door Kamerkring Assen)

De partijraad van het CDA in vergadering bijeen op 15 december 1984

Kennis genomen hebbende

a. van het rapport „Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij”, en de daarin neergelegde beleidsaccenten;

b. van mening dat voor het gestalte geven van deze beleidsaccenten een goede relatie met de sociale partners een vereiste is;

c. van mening dat dit met name geldt voor organisaties die vanuit dezelfde grondslag-keuze als het CDA, willen werken;

d. overwegende dat de bovenbedoelde relatie (op dit moment) reden geeft tot zorg;

e. doet een klemmend beroep op de fractie en het partijbestuur van het CDA bij het te voeren

Harm van der Meulen, voorzitter CNV.

beleid nauw contact met de sociale partners te onderhouden, en daarbij een open oor te hebben voor signalen uit de samenleving (verbanden), met respectering van ieders eigen verantwoordelijkheid;

f. doet tevens een klemmend beroep op alle maatschappelijke organisaties ook van hun kant al het mogelijke te doen om te komen tot versterking van de bovenbedoelde contacten.

Resolutie over bezuiniging jeugdtehuizen (ingediend door provinciale afdeling Gelderland en de Kamerkringen Groningen en Assen)

Gelezen hebbende

a. de brief van de staatssecretaris van justitie van 30 november 1984, mede namens haar collega'sen WVC over de bezuinigingen op de jeugdhulpverlening en de jeugdtehuizen;

Overwegende

b. dat deze plannen gerealiseerd lijken te gaan worden nog voor dat andere voorzieningen voldoende ontwikkeld zijn;

c. dat hierdoor een gat in de hulpverlening valt, waardoor veel jongeren straks letterlijk op straat komen te staan;

d. dat het particulier initiatief voldoende bereidheid en resultaat heeft getoond om mee te werken aan bezuiniging, vernieuwing en de andere doelstellingen van de regering;

Spreekt uit

e. dat de aangekondigde bezuinigingen niet mogen leiden tot onaanvaardbare gaten in de hulpverlening;

f. dat bij het uitvoeren van het regeringsbeleid de verantwoordelijkheid van het particulier initiatief niet doorkruist mag worden.

Resolutie over arbeidsduurverkorting (ADV) (ingediend door het CDJA)

Overwegende

1. dat door de vakbeweging tijdens de CAO-onderhandelingen financiële compensatie wordt geëist voor ombuigingen in de sociale zekerheid en dat hierdoor de beschikbare ruimte voor ADV beperkt dreigt te worden;

2. dat door sommige werkgeversorganisaties voorstellen zijn gedaan voor een generieke verlaging van het minimumloon en voor een bevroering van het proces van ADV;

Is van oordeel

3. dat het trage structurele herstel van de economie, de verdergaande automatisering en het toenemende (verborgen) aanbod op de arbeidsmarkt een versterking en uitbouw van het proces van ADV noodzakelijk maken;

4. en roept de sociale partners op krachtig voort te gaan op de ingeslagen weg van ADV en loonmatiging.

3. Partijbestuur

Partijpolitieke discussie staat centraal

Veel aandacht van het partijbestuur gaat in 1984 uit naar voorbereiding en afronding van de partijpolitieke discussie. Drie onderwerpen staan daarbij in 1984 centraal:

- Appèl en Weerklank
- Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij
- Resolutie „Homofilie“.

De rapporten „Appèl en Weerklank“ van de werkgroep „Interne Partij Organisatie“ en „Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij“ van de werkgroep „Politiek Perspectief“ komen breedvoerig in alle geledingen van de partij aan de orde. Het partijbestuur heeft tot taak daarbij afrondende conclusies en resoluties te formuleren ter voorbereiding van de besluitvorming door de partijraad. Datzelfde geldt voor de resolutie over „homofilie“ die de gemoederen in en buiten de partij sterk bezighoudt. Wij verwijzen voor de uitkomsten van deze discussies naar de verslaglegging van de partijraden.

Naast deze partijpolitieke discussie, waarvan een opvallend groot aantal partijleden op uiterst intensieve wijze deelnam, vragen voorbereiding en evaluatie van de Europese Verkiezingen alsmede de besluitvorming over de middellange afstandswapens veel aandacht van het partijbestuur.

Tenslotte, en zeker zo vermeldenswaard, is het feit dat het partijbestuur zich sterk bezighoudt met de voorbereiding van de vervulling van vacatures voor diverse partijorganen, waaronder het stellen van dubbeltallen t.b.v. een vernieuwd partijbestuur; dit i.v.m. het besluit van het CDA-congres de overgangsbepalingen van het fusieprotocol eerder te laten expireren.

In totaal komt het partijbestuur elf keer bijeen. In juni worden er liefst twee extra bijeenkomsten belegd. Vergaderplaats is als regel de Utrechtse Jaarbeurs. De bijeenkomsten beginnen meestal aan het einde van de middag omstreeks 17.00 uur en eindigen tegen 22.00 uur 's avonds.

Taken

Tot de belangrijkste taken van het partijbestuur kan men, kijkend naar de statuten, rekenen:

- de voorbereiding en organisatie van de verkiezing voor de leden van de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal en van het Europees Parlement;
- het opstellen van ontwerp (model)programma's t.b.v. verkiezingen van vertegenwoordigende lichamen;
- de zorg voor de handhaving van statuten en reglementen;
- de zorg voor het beheer van geldmiddelen en eigendommen van het CDA.

Daarmee zijn nog niet alle taken en bevoegdheden opgesomd die het bestuur krachtens artikel 71 van de partijstatuten toekomen. Samenvat-

Mevr. De Graaff-Nauta opnieuw lid van partijbestuur.

tend gaat het om: het leiding geven aan alle politieke en organisatorische activiteiten van en binnen het CDA.

Europese Verkiezingen

Op 27 januari neemt het partijbestuur kennis van de uitslag van de stemming door de gemeentelijke CDA-afdelingen over de kandidatenlijst, die evenals in 1979 aangevoerd zal worden door Bouke Beumer.

Periodiek wordt het partijbestuur door partijsecretaris en campagneleider Smits geïnformeerd over de voortgang van de campagne-activiteiten. In de bijeenkomst van 18 juni spreekt Beumer „z'n blijdschap uit over de gemotiveerdheid van het CDA-kader“ in vergelijking met de kaders van bijv. VVD en PvdA. Tevens is hem de beperkte geïnformeerdheid van de Nederlandse burger over de EG opgevallen. Partijvoorzitter Bukman noemt de slechte opkomst „verontrustend“ en ook slecht voor het gezag van het Europees Parlement. Hij sluit zich aan bij de waardering voor Bouke Beumer en de andere kandidaten die zeer gemotiveerd campagne gevoerd hebben, gedragen door actieve kaders.

Het partijbestuur besluit een aparte bijeenkomst te wijden aan een organisatorische evaluatie en aan een belichting van het CDA-resultaat door de werkgroep verkiezingsonderzoek, zaken welke respectievelijk in september en oktober aan de orde komen. De resultaten van deze evaluaties worden in handen gesteld van het Centraal Verkiezings Comité als bouwstenen t.b.v. de strategie voor de Kamerverkiezingen van 1986.

Samenstelling partijbestuur

In maart beraadslaagt het partijbestuur over de voorbereiding van de voorjaarspartijraad met het oog op de verkiezing van onder meer nieuwe partijbestuursleden. Besloten wordt terzake partijraadsleden te laten kiezen uit dubbeltallen, m.u.v. het partijvoorzitterschap. Afscheid wordt genomen van een aantal partijbestuurders dat de kamerkring de afgelopen jaren heeft vertegenwoordigd. Inmiddels hebben diverse kamerkringen nieuwe vertegenwoordigers aangewezen.

De bijeenkomst van 4 juni 1984 vindt plaats in geheel vernieuwde samenstelling. Afgesproken wordt op een later tijdstip van de aftredende partijbestuursleden afscheid te nemen.

De navolgende bestuursleden nemen in 1984 afscheid van het partijbestuur:

mr. W. Aantjes, B. Batelaan, mevrouw mr. M. Bellingwout-Roodenburg, mr. J. M. Boll, mr. C. A. Bos, mevrouw M. B. A. Brandsma-Ydema, J. Bronckers, L. P. J. Cuppers, mr. W. F. de Gaay-Fortman, drs. H. Glimmerveen, H. Haenen, drs. E. Heerma, drs. G. M. Kerkhof, prof. dr. B. Krol, M. F. N. W. Laman, ir. J. F. de Leeuw, drs. M. de Leng, prof. mr. A. Nooteboom, G. Petersen, ds. J. Plantinga, mr. S. G. A. Roeleveld, R. J. Rotshuizen, drs. Th. Schmitz, J. B. Ventevogel, drs. E. F. B. Verwoert, mevrouw A. van Vliet-Boers, ir. J. Vonk, ir. H. M. C. Voorn, J. P. de Vos, drs. J. B. Waaijer, prof. dr. A. Wattèl, prof. dr. J. P. I. de Wilde, P. A. Wilderom, ir. T. T. Wind, mevrouw H. Tegelaar-Boonacker, J. A. M. Dijks, mevrouw Wenthoff-Hubée.

Tot het partijbestuur treden de navolgende nieuwe leden toe:

mr. P. J. Biesheuvel, mevrouw D. Y. W. de Graaff-Nauta, mevrouw G. W. van Montfrans-Hartman, drs. G. H. Terpstra, mevrouw M. H. G. van Soest-Jansbeken, K. Jonker, J. J. M. Helgers, drs. L. H. B. Rienks, H. N. Stoekenbroek, P. Schriek, A. J. van der Velde, drs. W. G. van Velzen, J. Verbree, drs. J. H. J. Verburg, M. A. van Welie, J. F. Huibers, W. Westerink, drs. H. H. F. Wijffels.

In juni verkiest het partijbestuur ook het nieuwe Dagelijks Bestuur. Op de bestuursvergadering van 29 juni worden mevrouw De Graaff, en de heren Corporaal, Van der Top en Van Velzen als nieuwe dagelijks bestuursleden gekozen.

Politieke discussie

Elke bijeenkomst vindt er een politieke rondblik plaats, waarin het bestuur met de CDA-fractievoorzitter de actuele politiek onder de loep neemt, of meer gericht een speciaal thema. Hier verdient voorts vermelding het voorbereiden van de afronding van de partijpolitieke discussie.

Kernwapens

Op 4 juni komt het bestuur in spoedvergadering bijeen ter bepaling van een standpunt over „de kruisvluchtwapens”. Fractievoorzitter De Vries geeft een uitvoerige toelichting bij het besluit. Het partijbestuur constateerde met tevredenheid dat het kabinet een belangrijke knoop had doorgehakt. Het bestuur vindt dat een goed evenwicht is bereikt tussen enerzijds Nederlandse verplichtingen t.o.v. de NAVO en anderzijds de bijzondere positie die Nederland in het kader van zijn dubbelbesluit steeds heeft ingenomen.

Het partijbestuur vond verder onder meer dat er snel klaarheid moet komen t.a.v. de beperking van het aantal kerntaken en dat er door Nederland nieuwe initiatieven moeten worden genomen op wapenbeheersingsgebied. Partijvoorzitter Bukman gaf in zijn column in CD/ACTUEEL van 9 juni een verantwoording van de beraadslagingen van het bestuur.

Homofilie

Een tweetal zittingen benut het partijbestuur voor het opstellen van een ontwerp-resolutie over „homofilie” eveneens ter afronding van de partijpolitieke discussie. Deze materie, en de CDA-visie daarbij, krijgt in de media bijzonder veel aandacht. Op 7 september is het bestuur in de gelegenheid te discussiëren met minister-president Lubbers die een evaluatie geeft van het driesporenbeleid van het kabinet. Vooral het derde spoor „de werkgelegenheid” ondervindt veel belangstelling en Lubbers krijgt tal van vragen hierover afgevuurd.

Op 21 september oriënteert het bestuur zich op de Troonrede en Miljoenennota 1985. Het bestuur dringt bij de fractie aan op een markante opstelling terzake het sociale beleid van het CDA. De problematiek van de meerjarige echte minima krijgt veel aandacht.

Energiebeleid

Op 29 oktober beraadslaagt het bestuur over een notitie van een ad-hoc werkgroep opgesteld o.l.v. prof. Krol. Na een levendige discussie worden bij monde van voorzitter Bukman een aantal conclusies getrokken, die wij hierbij weer geven:

1. Het stimuleren van onderzoek op het terrein van energiebronnen, ook in internationaal verband, met name in de Europese Gemeenschap.
2. Het stimuleren van het energiebesparingsbeleid omdat niet alleen gewerkt moet worden aan de opwekking van energie maar ook aan energiebesparing.
3. Het vergelijken van risico's van radio-actief afval met die van de „nieuw ontdekte” risico's van andere energiedragers leert dat het in beide gevallen gaat om een afvalproblematiek.
4. Het starten van internationaal overleg om te komen tot het vaststellen van een mondiaal plafond voor de hoeveelheid koolzuurgas in de atmosfeer.
5. Het terughoudend en selectief aanwenden

van fossiele brandstoffen, ook met het oog op de bestrijding van „zure regen” en een reductie van het „broeikas-effect” verdient aanbeveling.

6. De aanvaardbaarheid van meer toepassing van kernenergie als aanvullend alternatief voor fossiele brandstoffen, moet nader worden afgewogen in het licht van nieuwe ontwikkelingen met name t.a.v. de afvalproblematiek van kernenergie enerzijds en fossiele brandstoffen anderzijds.

Tevens wordt afgesproken de discussie hierover in de partij voort te zetten, door de notitie Krol, plus de conclusies van het partijbestuur ter bespreking toe te zenden aan de Kamerkringen. Het partijbestuur wijdt in oktober een weekendbijeenkomst aan de resultaten van de behandeling van het rapport „Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij” in de afdelingen. Een zogeheten **basis-document** wordt opgesteld, waarin deze resultaten in essentie zijn geïnventariseerd en samengevat. Voorts bevat dit document een aantal „aanbevelingen” en suggesties voor verdere studie c.q. beleidsvoering: de taak van de overheid, de positie van werkelijk zwakke groepen en categorieën, inkomensvloeren en de rechtsbescherming van de burger worden daarbij o.m. genoemd.

Internationale politiek

De buitenlandse politiek wordt niet vergeten. Eind september bespreekt het bestuur een aantal nota's van de commissie buitenland. De revue passeren onder meer: de situatie in Turkije, het vredes- en veiligheidsbeleid, het ontwerp-verdrag Europese Unie.

Bouke Beumer informeert het bestuur eind oktober over de stand van zaken in de Europese Gemeenschap. Beumer belicht o.a. de positie

van fascistische stromingen in Europa, het landbouwbeleid (superheffing), drugsproblematiek, coördinatie van de werkloosheidsbestrijding.

Interne partijorganisatie

Vrijwel elke vergadering vraagt besluitvorming dan wel een bezinning terzake de partijorganisatie in brede zin. Bij lange niet volledig geven wij hier enkele zaken weer:

- de voorbereiding van de oprichting van een Fonds CDA-vorming en organisatie
- het vaststellen van de jaarrekening 1983, van de begroting(en) 1985 en van de contributie, service-abonnementen en abonnementen CD/ACTUEEL
- het bespreken van beleidsnota's van partijcommissies, b.v. van de commissie kader- en vormingswerk CDA
- behandeling van correspondentie
- het „blussen van brandjes” in gemeentelijke afdelingen
- het vaststellen van vergaderschema's
- de instelling van een commissie belast met het opstellen van een modelprogramma, gemeente en provincie 1986/87-1990/91
- de instelling van een landelijke programcommissie 1986-1990 (zie elders in dit jaarverslag).

Per ultimo 1984 is het partijbestuur als volgt samengesteld:

mw. A. J. Baas-Jansen, mw. mr. M. Bellingwout-Roodenburg, drs. B. Beumer, mr. P. J. Biesheuvel, G. Bolhuis, mw. N. Boonstra-Wijma, mw. T. Bot-van Gijzen, drs. T. J. Bouwers, D. van Boven, P. Bovens, drs. P. Bukman, mr. ing. W. van der Camp, prof. dr. J. Christiaanse, D. Corporaal, dr. G. J. Fleers, mr. J. J. A. M. van Gennip, mw. D. Y. W. de Graaff-Nauta, G. C. de Groot, J. J. M. Heigers, drs. L. P. Heukels, J. F. Huibers, K. Jonker, E. B. Keuning, K. A. Koekoek, dr. L. M. van Leeuwen, J. B. M. Meijer, mw. G. W. van Montfrans-Hartman, mw. M. E. Chr. E. Nagel-Cornelissen, drs. A. M. Oostlander, H. H. L. M. Pröpper, mw. J. Punt-van Osnabruggen, mw. C. H. Reitsma-van Spanje, drs. L. H. B. Rienks, drs. J. J. M. Sampermans, mr. Sj. H. Scheenstra, drs. W. K. N. Schmelzer, N. Schouten, P. Schriek, drs. M. Smits, mw. M. H. G. van Soest-Jansbeken, P. E. van Staveren, drs. K. v.d. Steenhoven, H. N. Stoekenbroek, drs. G. H. Terpstra, J. J. Timmerman, dr. G. J. v.d. Top, drs. A. H. A. Veenhof, A. J. v.d. Velde, drs. W. G. van Velzen, J. Verbree, drs. J. H. J. Verburg, dr. B. de Vries, mw. F. Wagenaar-Becks, M. A. van Welie, B. Westerink, mw. M. A. van Winden-Post, drs. H. H. F. Wijffels, A. Zondag, drs. J. A. Zijlstra.

Mevrouw van Montfrans-Hartman, nieuwe vicevoorzitter.

4. Dagelijks Bestuur

Geen oude wijn in nieuwe zakken

Het gezegde „Oude wijn, in nieuwe zakken” is in het verslagjaar zeker niet van toepassing op het Dagelijks Bestuur van de partij. Integendeel, in de loop van het jaar vindt een herijking en als gevolg daarvan behoorlijke herziening van het Dagelijks Bestuur plaats. Indachtig de aanvaarde aanbevelingen neergelegd in het rapport Appèl en Weerklank, besluit het partijbestuur de totale omvang van het Dagelijks Bestuur drastisch in te krimpen en daarmee tot de helft terug te brengen. Een stuk doorstroming en vernieuwing die algemeen worden gewenst, vindt daarbij tevens plaats. Enerzijds keren in het medio 1984 nieuw gekozen DB enkele „oude rotten” in het vak terug – ook continuïteit moet altijd gewaarborgd worden – anderzijds komen er ook „nieuwe gezichten” bij.

Fusieprotocol

In de eerste helft van het verslagjaar moet het DB in oude brede samenstelling zich als het ware noodgedwongen veelvuldig bezig houden met de uitvoering van de besluitvorming door partijraad en Congres ter zake het buiten werking stellen van een aantal overgangsbepalingen in het fusieprotocol. De regeling van een herziene samenstelling van de verschillende bestuurlijke organen, waarvoor statutaire procedures moeten worden gevolgd, vereist dan ook veel aandacht. Natuurlijk moet ook aan de dagelijks actueel-politieke zaken, alsmede de partij-organisatorische voortgang alle aandacht geschonken worden. Niet in het minst moet ook de voortgang van de campagne voor de verkiezingen van het Europese Parlement steeds inzichtbaar worden genomen en strategische lijnen worden uitgezet.

Gemiddeld genomen komt het DB eenmaal per 3 weken in vergadering bijeen. Alleen in de zomermaanden heerst er enige rust op dit front. Vanzelfsprekend worden steeds de te houden vergaderingen van het partijbestuur zorgvuldig voorbereid. Tijdrovende onderwerpen van bespreking zijn voorts:

- de stelselherziening in de Sociale Zekerheidsfeer
- het veiligheidsvraagstuk in het bijzonder de problematiek m.b.t. het al of niet plaatsen van kruisvluchtwapens
- het 3-sporenbeleid van het kabinet met als hoofdkenmerk de bestrijding van de werkloosheid
- de korting op de uitkeringen
- de kernenergievoorziening in de komende decennia.

Niet onvermeld mag natuurlijk blijven de intensieve voorbereiding die in het DB plaatsvindt op de inhoudelijke discussies die op de resp. partijraden in 1984 aan de orde komen:

Veenhof opnieuw gekozen tot penningmeester.

de afrondende partijpolitieke discussie over de rapporten „Appèl en Weerklank” en „Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij” en het onderwerp homofilie.

Besparingen

De financiën van de partij eisen voorts de voortdurende aandacht van de leden van het Dagelijks Bestuur op. De ontwikkelingen zijn zodanig dat tussentijds de nodige besparingsmaatregelen dienen te worden genomen.

Tal van organisatorische aangelegenheden passeren in de loop van het jaar eveneens telkens de revue, waaronder de behandeling van roeyementsaanvragen, het functioneren der contacten met de regionale kringen, de kandidaatsstelling voor een nieuwe voorzitter en vice-voorzittersverkiezing, de samenstelling van organen en commissies (najaar), e.d.

Gezien ook de gewijzigde omstandigheden bij omvang en samenstelling van de direct-verantwoordelijke bestuursorganen van de partij vraagt tenslotte ook de verhouding presidium/dagelijks bestuur resp. partijbestuur aandacht.

Mutaties

Met de inkrimping van het DB treden nogal wat mutaties in het dagelijks bestuur op.

Achtereenvolgens keren de dames N. Boonstra-Wijma, T. Bot-van Gijzen en M. E. Chr. Nagel-Cornelissen niet meer terug. Ook de heren H. H. Haenen, drs. L. P. Heukels, A. B. L. de Jonge, prof. ir. B. Krol, drs. E. F. B. Verwoert, drs. J. B. Waaijer en prof. dr. A. Wattèl komen niet meer terug.

Voor hun actieve bijdragen aan inzet in de eerste

moeilijke jaren na de fusie zijn wij al deze vertrekkende DB-leden veel dank verschuldigd. Dat geldt overigens ook voor J. F. de Leeuw, die als voorzitter van het CDJA vertrekt als adviseerend DB-lid, terwijl dit ook van toepassing is op mevrouw mr. H. Th. ten Hagen-Pot die het bestuur eind november heeft laten weten niet meer beschikbaar te zijn voor een nieuwe zittingsperiode als voorzitter van het CDA-Vrouwenberaad.

In die hoedanigheid heeft zij tot 10 december als adviserend lid zitting in het DB. Natuurlijk niet in de laatste plaats bedoeld – maar wel in dit kader aan het slot genoemd – is het vermelden meer dan waard het vertrek van de vice-voorzitter mevrouw H. Tegelaar-Boonacker, die juist aan het eind van het verslagjaar wordt opgevolgd door mevrouw G. W. van Montfrans-Hartman. Het Dagelijks Bestuur van de partij is per 31 december als volgt samengesteld:

Stemhebbende leden:

drs. P. Bukman, D. Corporaal, dr. G. J. Fleers, mevrouw D. Y. W. de Graaff-Nauta, mevrouw G. W. van Montfrans-Hartman, dr. G. J. van der Top, drs. A. H. A. Veenhof en drs. W. van Velzen.

Adviserende leden zijn achtereenvolgens:

drs. M. Smits (partijsecretaris), mevrouw mr. M. Bellingwout-Roodenburg (plv. vz. Vrouwenberaad), prof. dr. J. H. Christiaanse (vz. Eerste Kamerfractie), J. F. Huibers (vz. CDJA), drs. A. M. Oostlander (directeur Wetenschappelijk Instituut), dr. B. de Vries (vz. Tweede Kamerfractie) en drs. H. H. F. Wijffels (vz. Wetenschappelijk Instituut).

Vice-voorzitter mw. Tegelaar-Boonacker.

Presidium van het Dagelijks Bestuur

In het verslagjaar 1984 kwam de plaats en de functie van het partijpresidium ter discussie. In

het rapport „Appèl en Weerklank” werd het voorstel gedaan om het partij-presidium als afzonderlijk orgaan op te heffen. De voorjaarspartijraad besloot hiertoe. De verkiezing van een nieuw Dagelijks Bestuur – eveneens voortvloeiend uit de besluitvorming van „Appèl en Weerklank”, heeft ertoe geleid dat een levendige discussie op gang is gekomen tussen het Dagelijks Bestuur en het partijpresidium omtrent de plaats en de functie van het partijpresidium. Verwacht mag worden dat in 1985 afspraken kunnen worden gemaakt omtrent de functie van het partijpresidium. De in voorgaande verslagjaren reeds door het partijbestuur en het Dagelijks Bestuur ingezette tendens om een aantal zaken te delegeren aan de competentie van het partijpresidium, heeft zich ook in 1984 voortgezet. Het presidium bestaat uit 5 leden. De samenstelling blijft in 1984 ongewijzigd. Lid van het presidium zijn: drs. P. Bukman – voorzitter, dr. G. J. Fleers – vice-voorzitter, mev. H. Tegelaar-Boonacker – vice-voorzitter, drs. M. Smits – secretaris en drs. A. H. A. Veenhof – penningmeester. In 1984 vond – voortvloeiend uit de besluitvorming van het rapport „Appèl en Weerklank” – de verkiezing plaats van de voorzitter en de beide vice-voorzitters.

De op de najaars-partijraadsvergadering van 15 december 1984 bekend gemaakte uitslag heeft geresulteerd in de herverkiezing van partijvoorzitter Bukman en vice-voorzitter Fleers. Mevrouw Tegelaar-Boonacker werd niet herkozen en in haar plaats werd met ingang van 1 januari 1985 als vice-voorzitter gekozen, mevrouw G. W. van Montfrans-Hartman. Eerder in 1984 werd de heer Veenhof door het partijbestuur opnieuw gekozen voor een tweede termijn als penningmeester.

In principe vergadert het partijpresidium wekelijks. In het verslagjaar kwam het presidium 42 maal bijeen. In de vergaderingen van het partij-

presidium wordt veel aandacht besteed aan de actuele politiek. Veel aandacht in het verslagjaar kreeg de problematiek van het ombuigingsbeleid van het kabinet-Lubbers. In de regelmatige contacten die de leden van het partijpresidium onderhouden met de basis van de partij bleek, dat onder de kaderleden van het CDA veel vragen leven omtrent de gevolgen van het ombuigingsbeleid met name de effecten voor medeburgers die gebruik maken van sociale uitkeringen.

Interne en externe contacten

In het verslagjaar onderhield het partijpresidium contacten met CDA-organen en organisaties alsmede maatschappelijke organisaties.

Er vond een gesprek plaats tussen het partijpresidium en het bestuur van het Wetenschappelijk Instituut. Van gedachten werd gewisseld over een initiatief van het bestuur van het Wetenschappelijk Instituut in de commissie Kader- en Vormingswerk om te komen tot de oprichting van een kaderschool. Voorts werd met het bestuur van het Wetenschappelijk Instituut van gedachten gewisseld over het activiteitenpatroon van het Wetenschappelijk Instituut.

Met het bestuur van de Vereniging van Provincie en Gemeentebestuurders vond in 1984 tweemaal een ontmoeting plaats. Een van de onderwerpen die in de bijeenkomsten aan de orde was betrof de relatie tussen de Bestuurdersvereniging en de partij. Eveneens werd uitvoerig van gedachten gewisseld over de bezwaren die van de zijde van de Bestuurdersverenigingen worden aangevoerd tegen de hoge huisvestingslasten. Het contact tussen het partijpresidium en de Bestuurdersvereniging heeft in het verslagjaar geresulteerd in een verlaging van de huurprijs die door de Bestuurdersvereniging moet worden betaald.

Met het bestuur van de jongerenorganisatie het CDJA vond in 1984 tweemaal een ontmoeting plaats. Van de zijde van de jongeren werd het partijpresidium geconfronteerd met de besluitvorming van een rapport Appèl en Weerklank waarin de partij wordt opgeroepen om in toenemende mate aandacht te besteden aan de jongeren binnen de partij en ook binnen de partijruimte te bieden aan jongeren. Vanuit die achtergrond heeft het CDJA voor het Internationaal Jeugd- en Jongerenjaar 1985 een actieplan ontwikkeld in samenwerking met de partij dat ertoe moet leiden dat het aantal jongere leden in de partij en van het CDJA toeneemt. Het betreffende plan is uitvoerig in de beide ontmoetingen tussen presidium en CDJA doorgesproken.

Vrouwenberaad

Een ontmoeting vond ook plaats tussen het Dagelijks Bestuur van het CDA-Vrouwenberaad en het partijpresidium. Centraal in het gesprek stond de emancipatiediscussie in de partij. Met het Vrouwenberaad is de afspraak gemaakt dat in het jaar 1985 van de zijde van de partij meer aandacht zal worden besteed aan de problematiek van de emancipatie.

Ten behoeve van het ledencontactblad de CDA-krant en het wekelijkse abonneblad CD/ACTUEEL is er de redactiecommissie. In 1984 vond een ontmoeting plaats tussen het partijpresidium en de redactiecommissie van CD/ACTUEEL waarin met name werd stilgestaan bij de formule die in 1984 was gekomen om het ledencontactblad (de CDA-krant) een ander accent te geven dan het abonneblad (CD/ACTUEEL). Over dezelfde problematiek vond een ontmoeting plaats tussen presidium en de redactieraad.

Bij de start van de Emancipatieraad, welke de regering adviseert over het te voeren emancipatiebeleid, is een aantal vrouwelijke CDA-leden benoemd. Gelet op de discussies die het partijpresidium voert met het CDA-Vrouwenberaad over de emancipatieproblematiek leek het een goede gedachte om met de CDA-leden die deel uitmaken van de Emancipatieraad een ontmoeting te hebben. Een dergelijk gesprek heeft plaatsgevonden. Afgesproken is dat in 1985 een frequenter contact tussen de leden die afkomstig zijn uit het CDA in de Emancipatieraad en het CDA dient plaats te vinden.

In 1983 werd de tendens ingezet dat de CDA-politici meer contacten dienen te onderhouden met de CDA-leden aan de basis. Om die reden werden initiatieven genomen die hebben geleid tot het organiseren van thema-conferentie en grote manifestaties waarin politici van het CDA in contact treden met de basis. In aansluiting op deze tendens heeft het partijpresidium in 1984 vrijwel alle kamerkringen bezocht. In het algemeen vond tijdens deze ontmoetingen een vergadering plaats tussen het partijpresidium aangevuld met een aantal van het dagelijks bestuur en het bestuur van de kamerkring. Aansluitend

CDA-delegatie praat met de RK-Bisschoppenconferentie.
Links bisschop Simonis, rechts partijvoorzitter Bukman.

vond in de avond een algemene ledenvergadering plaats waarin de partijvoorzitter het woord voert.

Kerken

Veel tijd en aandacht werd besteed aan het onderhouden van contacten met kerken en maatschappelijke organisaties. In het verslagjaar vond een ontmoeting plaats tussen een delegatie van het CDA en de Raad van Kerken. In de ontmoeting met de Raad van Kerken werd voornamelijk stilgestaan bij de resolutie homofilie waarop van de zijde van de Raad van Kerken kritiek werd uitgeoefend. Een tweetal ontmoetingen vond in 1984 plaats met een delegatie van de Rooms-Katholieke Bisschoppenconferentie. Onderwerpen die aan de orde kwamen betroffen het gezin en andere samenlevingsvormen, de resolutie homofilie en de problematiek van de euthanasie. Met de Gereformeerde Synode vond in 1984 één ontmoeting plaats. In het uitvoerige contact dat plaatsvond met de Gereformeerde Synode werd veel aandacht besteed aan de inhoud van het rapport Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij en het standpunt dat de Gereformeerde Synode had ingenomen met betrekking tot de kruisraketten.

Convent

Sedert het ontstaan van het CDA vindt viermaal per jaar een ontmoeting plaats tussen een delegatie van het CDA en het zogenaamde convent.

In het convent werkt een aantal christelijke maatschappelijke organisaties samen zoals de CBTB, het NCOV, het NCW en het CNV. In 1984 vond een viertal van dergelijke conventsbijeenkomsten plaats waaraan werd deelgenomen door een delegatie van het CDA, samengesteld uit leden van het partijpresidium, Wetenschappelijk Instituut en de CDA-Tweede Kamerfractie.

In een enkel geval heeft ook de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan dit overleg deelgenomen. Thema's die in 1984 aan de orde kwamen betroffen de Zuid-Afrika-problematiek, het sociaal-economisch beleid en het rapport Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij. Buiten de contacten in het convent vond afzonderlijk een drietal contacten plaats tussen leden van het partijpresidium, leden van de CDA-Tweede Kamerfractie en de leiding van het CNV. In de ontmoetingen met het CNV stond steeds centraal het door het kabinet Lubbers gevoerde ombuigingsbeleid en de con-

sequenties daarvan voor het sociaal-economisch beleid.

CFO en FNV

Voor het eerst sedert het ontstaan van het CDA, was er een gesprek tussen een delegatie van het CDA en het bestuur van het CFO en het FNV. Deze ontmoetingen hadden een oriënterend karakter en de afspraak werd gemaakt dat in 1985 de ontmoeting zal worden gecontinueerd.

In 1983 had het partijpresidium een start gemaakt met contacten met het bestuur van het Koninklijk Nederlands Ondernemers Verbond (KNOV). Toen werd de afspraak gemaakt dat in 1984 per halfjaar een soortgelijke ontmoeting zou plaatsvinden. In 1984 heeft tweemaal een ontmoeting kunnen plaatsvinden tussen een delegatie van het CDA en het vrijwel voltallige bestuur van het KNOV.

In het verslagjaar werd in de Tweede Kamer de Medianota behandeld. De inhoud van de Medianota heeft aanleiding gegeven tot felle reacties vanuit de omroepwereld. Mede vanuit die achtergrond vond er in 1984 regelmatig contact plaats tussen het bestuur van de KRO en de NCRV met de leiding van het CDA.

5. Partijsecretariaat

Automatisering dringt door tot in het partijsecretariaat

Ná de financiële administratie is op het landelijk partijsecretariaat nu ook de ledenadministratie geautomatiseerd. Hierdoor is de serviceverlening aan kamerkringen en gemeentelijke afdelingen aanzienlijk verbeterd.

In het verslagjaar behoren de Europese verkiezingen tot één van de hoofdactiviteiten, hetgeen de nodige overuurtjes tot gevolg heeft. De motivatie onder het personeel is echter als vanouds goed, waaraan de verkiezingsuitslag nog een extra dimensie toevoegde.

Het verkiezingscongres en de twee partijraden, alwaar de partij-politieke discussies rond „Appèl en Weerklank”, „Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij” en „homofilie” werden afgerond, hebben eveneens de nodige inzet van het personeel gevraagd. Plezierig is te constateren dat de gemeentelijke afdelingen en kamerkringen de weg naar het partijsecretariaat steeds meer weten te vinden, hetgeen overigens natuurlijk ook weer de nodige werkzaamheden met zich meebrengt.

Maar het personeel verricht alle bovengenoemde taken met veel plezier, ondanks een verdere afname van het aantal arbeidsplaatsen.

Afscheid is genomen van de redactiesecretaris C. P. van Santen en de dames J. M. Westbroek-van Bree en M. J. Voerman-Nieuwenhuyse, alsmede Feya Mulder, terwijl mevrouw U. Sardjoe voor één jaar is gedétacheerd bij de jongerenorganisatie M50. De dames J. Bleijenberg en

Er wordt afscheid genomen van Ria Voerman.

D. M. Graafland zijn de nieuwe gezichten op het secretariaat, terwijl de heer M. Meijer zich gaat belasten met het redactie-secretariaat van CD/ACTUEEL.

Leiding secretariaat

De leiding van het partijsecretariaat is in handen van de partijsecretaris. Bij de uitvoering van de aan hem opgedragen taken heeft de secretaris de beschikking over een partijvoorlichter en een drietal adjunct-secretarissen, namelijk een adjunct-secretaris politiek, een adjunct-secretaris internationaal en een adjunct-secretaris organisatie en administratie.

PARTIJSECRETARIS: drs. M. Smits
secretaresse: mw. J. A. Kroon-Omvlée, tevens secretaresse van de partijvoorzitter
PARTIJVOORLICHTER: mr. J. W. R. de Savorin Lohman

secretaresse: mw. N. Marey-Bevaart
ADJUNCT-SECRETARIS POLITIEK: drs. C. Bremmer

secretaresse: mw. V. van Kooten-v.d. Bos
a. **Kader- en vormingswerk**

W. Eikelboom – stafmedewerker
H. Waterborg – stafmedewerker
mw. M. Kuipers – secretaresse

b. **CDJA**

mw. D. M. Graafland – secretaresse

c. **Vrouwenberaad**

mw. drs. I. de Ridders – stafmedewerker

mw. E. Jansen-Keuvelaar – secretaresse

d. **CD/ACTUEEL**

drs. M. Meijer – redactiesecretaris

drs. Th. Brinkel – bureauredacteur

mw. A. Vleeschouwer-van Wissen – secretaresse

ADJUNCT-SECRETARIS

INTERNATIONAAL: M. A. Kolster

secretaresse: mw. B. L. M. T. Lodeizen-Derksen

ADJUNCT-SECRETARIS ADMINISTRATIE

EN ORGANISATIE: G. van den Berg

secretaresse: mw. J. Bleijenberg

a. **chef-de-bureau**

F. J. M. Jehee, tevens stafmedewerker organisatie

mw. P. J. A. van der Zande – secretaresse

mw. C. C. Verbaan-Keus – medewerkster

b. stafmedewerker archief en algemene zaken

A. van Dam

c. boekhouding

mw. C. W. M. Arkesteijn – hoofd van de afdeling

mw. I. de Jong-Kaffa; mw. M. L. van Baggum

d. ledenadministratie

D. J. van der Hoeven – hoofd van de afdeling

mw. S. van Leeuwen; mw. I. G. L. Dekker-Smit

e. telefoon/receptie dienst

C. Zwanenburg

f. huisdrukkerij

H. W. Schrijver – hoofd van de afdeling

H. Vleeschouwer

g. verzend- en documentatie-afdeling

E. Ramdajal

h. huishoudelijke dienst

A. Witteveen – hoofd van de afdeling

mw. K. Witteveen-Boonstra; mw. P. van Loo-

Hansler; mw. W. Schipper-van Loo; mw. A. P.

Schippers-van Loo.

Mutaties

De werkzaamheden op de ledenadministratie zijn in dit verslagjaar verder teruggelopen. Waren er in 1981 130.000 handmatige mutaties nodig om de ledenadministratie in het gareel te krijgen, thans bedraagt dit aantal nog maar 45.000.

De boekhouding ondervindt weinig last van de nieuwe automatisering en verzorgt gladjes de administratie van alle CDA-Stichtingen en/of verenigingen. De huisdrukkerij produceert in het Europese verkiezingsjaar ruim 2,5 miljoen A4-tjes.

Ledental CDA

Het eind van het schoningsproces is in 1984 duidelijk in zicht gekomen. Wel moesten er wat leden worden afgevoerd om financiële redenen. Zoals bekend heeft de partijraad op 18 mei jl.

een nieuwe contributieregeling aangenomen, waardoor deze terugloop kan worden gestopt. Ruim 3.000 nieuwe leden sluiten zich bij het CDA aan.

Het ledenbestand bedraagt thans ruim 130.000.

Overzicht ledental per Kamerkring

KAMERKRING	01-01-85	01-01-84	01-01-83
Amsterdam	1.475	1.632	1.736
Arnhem	8.356	8.781	9.224
Assen	5.365	6.628	5.940
Den Helder	7.141	7.662	8.267
Dordrecht	10.064	10.513	11.208
Den Haag	2.089	2.228	2.424
Groningen	6.144	6.401	6.723
Haarlem	5.747	6.044	6.461
Den Bosch	11.165	11.703	12.525
Leeuwarden	11.366	11.943	12.533
Leiden	10.822	11.304	12.027
Maastricht	7.751	8.057	9.199
Middelburg	3.656	3.807	3.985
Nijmegen	8.553	9.034	9.640
Rotterdam	1.991	2.083	2.300
Tilburg	6.911	7.151	7.797
Utrecht	8.773	9.095	9.642
Zwolle	13.260	14.076	15.160
Zijp	858	883	954
Buitenland	140	154	151
TOTAAL	131.627	138.179	147.896

CDA-secretaris Smits en Klop van het Wetenschappelijk Instituut in „onderhandeling” tijdens bezetting van het partijsecretariaat door uitkeringsgerechtigden.

6. Partijvoorlichting

Kruisraketten domineert in publiciteit

1984 zou publicitair – behalve het jaar van George Orwell – vooral toch ook in het teken van de Europese verkiezingen hebben moeten staan. Dit pakte geheel anders uit. Wanneer beslist het CDA en hoe beslist het CDA over het al dan niet plaatsen van kruisraketten in Nederland? Deze vraag domineerde publicitair het beeld in het voorjaar van 1984. Alhoewel het kabinet in 1983 had aangegeven dat pas in juni ter zake beslissingen zouden worden genomen stond de geruchten- en variantenmachine in de publiciteit hierover niet stil. De campagne voor de Europese verkiezingen die wel degelijk plaatsvond stond daardoor geheel in de schaduw van de naderende beslissing over de kruisraketten.

Uiteraard werd daarmee ook de partijvoorlichting geconfronteerd o.a. in de vorm van vele brieven en vooral ook telefonische reacties. Behalve kruisraketten trokken gelukkig ook andere zaken de aandacht. In maart is er een persconferentie bij de presentatie van het EVP-verkiezingsprogramma waar het CDA als voorzitter van de EVP-programmacommissie uiteraard nauw bij betrokken is. Ook worden er in deze maand persconferenties gehouden na afloop van gesprekken van de CDA-delegatie met resp. de Gereformeerde Synode en de R.K.-Bisschoppenconferentie. Eenzelfde CDA-delegatie (bestaande uit partij- en fractietop) voert eind november een gesprek met de Raad van Kerken.

Begin februari is de partijvoorlichting betrokken bij de perspresentatie van het rapport: „Werkloosheid en de crisis in onze samenleving” van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA en eind februari bij het rapport: „Vernieuwend Energiebeheer” eveneens van het Wetenschappelijk Instituut. Medio februari wordt na afloop van de CDA/CVP-conferentie over de werkgelegenheidsontwikkeling in de EG een persconferentie gehouden in motel Brabant waarbij Euro-commissaris, Andriessen, de Belgische premier Martens en minister-president Lubbers aanwezig zijn. Begin april vertrekt een CDA-delegatie vergezeld van een achttal journalisten naar het driedaagse EVP-verkiezingscongres in Rome. Behalve het congres trekt vooral het bij de Paus in audiëntie ontvangen worden van de gereformeerde partijvoorzitter Bukman in de pers veel aandacht.

Een CDA-delegatie onder leiding van de partijvoorzitter brengt in augustus een bezoek van een week aan Moskou en doet op Schiphol tijdens een persconferentie verslag van haar bevindingen. Het partijbestuur buigt zich eind

Telefonade op 1 februari en 18 april na CDA-TV-uitzending.

oktober over een kernenergie-notitie van de werkgroep Krol en geeft na afloop een persverklaring uit waarin gesteld wordt dat nieuwe ontwikkelingen op het terrein van het afval van de zogenaamde „klassieke” energiedragers moeten worden vergeleken met die van kernenergie.

Radio- en TV-uitzendingen

In dit verslagjaar heeft het CDA 6 tv-uitzendingen van 10 minuten in het kader van de zendtijd voor politieke partijen. Na afloop van de uitzending in februari (interview met minister Brinkman over het rapport „Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij”) wordt aansluitend een zogenaamde telefonade georganiseerd.

Kijkers zijn in de gelegenheid rechtstreeks te bellen met CDA-politici. Deze telefonade zorgt voor veel publiciteit. Bij de tv-uitzendingen in april over de CDA-Euro-Campagne wordt opnieuw zo'n telefonade georganiseerd. De twee extra uitzendingen in juni staan geheel in het teken van de Europese Jonge Christen Democraten in Maastricht en een uitzending over de positie van de vrouw in de EG georganiseerd door het CDA-Vrouwenberaad. Minister-president Lubbers en fractieleider De Vries worden in de september-uitzending geïnterviewd over de kabinetsplannen gepresenteerd bij Prinsjesdag. Tijdens de laatste tv-uitzending in december treden acht CDA-ministers op, w.o. de minister-president, die elk in ± 1 minuut aangeven het hoe en waarom van hun beleid.

Voor de radio worden 23 uitzendingen gemaakt, elk van 10 minuten. De uitzendingen in het voorjaar staan sterk in het teken van de Euro-campagne. Hierbij worden ook minder bekende Euro-kandidaten voor de microfoon gehaald. De overige uitzendingen worden besteed aan actuele items bij fractie, CDA-bewindslieden en evenementen zoals CDA-manifestaties georganiseerd door de partij. Ter illustratie een drietal willekeurige grepen uit dit soort uitzendingen: op

15 maart wordt het CDA-Tweede Kamerlid Van der Sanden geïnterviewd over het hoe en waarom van het derde tv-net; op 19 oktober wordt aandacht geschonken aan de Latijns-Amerika-conferentie georganiseerd door het Wetenschappelijk Instituut; op 2 november zijn fragmenten te beluisteren uit de speeches van fractieleider De Vries en minister-president Lubbers tijdens de CDA-manifestatie in Hillegom. Zowel over de radio als de tv-uitzendingen vindt geregeld overleg plaats tussen partij- en fractievoorlichting. De feitelijke productie/presentatie berust bij de partijvoorlichting.

De in het vorig verslagjaar door partij- en fractievoorlichting gestarte productie van de zogenaamde pamfletten (CDA-standpunten op A-4 formaat) wordt in dit verslagjaar verder uitgebouwd. Van de Schaeapmanherdenking Tubbergen (oktober 1983) wordt door de partijvoorlichting in juni een brochure uitgegeven. Uiteraard is in deze verslagperiode de partijvoorlichting nauw betrokken bij alle publieke optredens van de partijvoorzitter voor radio, tv en de schrijvende pers. Een adviserende rol wordt gespeeld bij de productie van CD/ACTUEEL alsmede de dit jaar voor het eerst uitgegeven CDA-krant.

Aangezien de CDA-krant als ledenblad een andere opzet en formule kent dan CD/ACTUEEL is extra aandacht van de voorlichting vereist. Daarnaast behoort het onderhouden van de contacten met vertegenwoordigers van de persmedia tot de dagelijkse werkzaamheden.

Ook in 1984 werden er vele schriftelijke dan wel telefonische reacties en verzoeken om informatie/toelichting van kiezers en leden door de voorlichting opgevangen resp. beantwoord dan wel doorverwezen. In de loop van dit verslagjaar werd de part-time secretariële assistentie van de voorlichting omgezet in een full-time.

Per 31 december 1984 zijn bij de partijvoorlichting werkzaam mr. J. W. R. de Savornin Lohman (partijvoorlichter) en mw. N. Marey-Bevaart (secretaresse).

7. CD/ACTUEEL / CDA-krant

Start van CDA-krant

Opvallende gebeurtenis in 1984 is de komst van de CDA-krant, die 8 maal verschijnt. In een eind 1983 gehouden lezersonderzoek was gebleken dat het toenmalige ledenblad van CD/ACTUEEL onvoldoende tegemoet kwam aan de wensen en behoeften van de leden. Daarnaast bevat het rapport „Appèl en Weerklank” aan om meer nadruk te leggen op versterking van de samenbindende opvattingen binnen het CDA. Er was meer behoefte aan bladen die het wij-gevoel uitdragen en voor een breed publiek toegankelijk zijn.

De CDA-krant die 18 februari 1984 voor het eerst uitkomt is het antwoord van de redactie van CD/ACTUEEL op deze behoefte. De CDA-krant krijgt een eigen karakter en vormgeving. Gemikt wordt op een populaire lay-out, onderwerpen die eenvoudig leesbaar zijn en interviews waar human interest een rol speelt.

De CDA-krant kent vaste rubrieken naast wisselende special features. De vaste columns worden verzorgd door Frans Jozef van der Heijden, partijvoorzitter Piet Bukman en fractievoorzitter Bert de Vries.

In de interviews wordt naast de inhoudelijke ook de persoonlijke invalshoek benadrukt. Vanwege het samenbindende karakter van de CDA-krant wordt berichtgeving van de gelieerde organisaties zoveel mogelijk geïntegreerd. De hun toegemeten eigen ruimte is beperkt tot in totaal één pagina. Vanwege het karakter van het ledenblad gaat de CDA-krant ruimschoots in op de gebeurtenissen van het partijcongres en de partijraden evenals op de Europese verkiezingen die in mei gehouden worden.

De diverse regio-redacties verzorgen de regionale pagina's in de CDA-krant. De heer T. van den Houten is landelijk coördinator van de regio-pagina's en verzorgt hun eindredactie.

CD/ACTUEEL

Door de komst van de CDA-krant ontstaat de noodzaak tot nadere bezinning op de functie en inhoud van CD/ACTUEEL. Nog steeds blijkt een aanzienlijk abonnee-bestand behoefte aan en waardering voor CD/ACTUEEL te hebben.

Op 7 april komt de redactie bijeen in het Martenahuis in Franeker voor een brain-stormdag.

Daar wordt vooral vergaderd over de betekenis van de uitkomsten van de in november 1983 gehouden enquête.

Een viertal abonnees wordt uitgenodigd om de redactie hun mening te geven over de inhoud van CD/ACTUEEL.

Hun opvattingen komen sterk overeen met de enquête-uitslagen. De waardering voor de rubriek Zwart-Wit en voor de commentaren is hoog. Er bestaat duidelijke behoefte aan vaste columns door de partijvoorzitter en de fractie-

Beleidsvergadering van de redactie onder voorzitterschap van Hartkamp. (gezetten onder CDA-vignet).

voorzitter. Het Politiek Weekboek ontmoet veel waardering en in 1984 keert deze rubriek dan ook regelmatig terug.

In verband met de Europese verkiezingen wordt ook in 1984 veel aandacht besteed aan Europa. De meeste kandidaten komen in een interview aan bod. Vanuit de Tweede Kamerfractie worden ook nu weer vaste pagina's met nieuws gevuld.

Eind 1984 komt er een regelmatig terugkerende rubriek Europa in het kort, met korte berichten over Europa.

De redactie volgt de discussies in de partij nauwgezet.

In 1984 wordt aandacht besteed aan Appèl en Weerklank, Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij, de ontwerp-resolutie homofilie en de hoog oplopende discussies rondom de eventuele plaatsing van kruisvluchtwapens in Nederland.

CD/ACTUEEL verslaat verschillende conferenties van de partij en levert besprekingen van de rapporten die de diverse partijgeledingen publiceren.

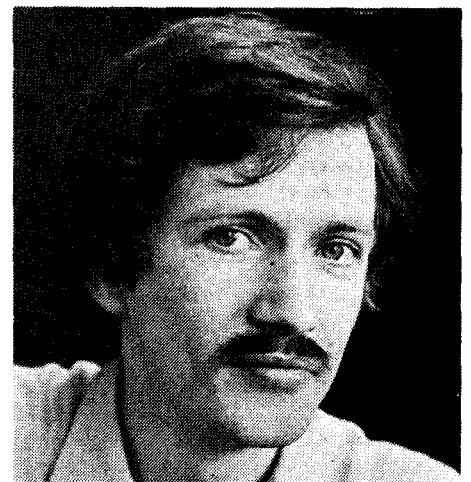
Redactie

In de professionele ondersteuning treedt in 1984 verandering op. Per 1 februari 1984 is de heer Theo Brinkel op part-time basis aangesteld voor het redactie-secretariaat/eindredacteurschap. De redactie-secretaris Cor van Santen vindt op 1 september elders een nieuwe werkkring. Hij wordt per 15 september opgevolgd door Marcel Meijer.

De redactie is per 31-12-1984 als volgt samengesteld: mr. Siebold Hartkamp (voorzitter); mr. Ben Pauw (pl.v.z.); drs. Jan van den Assem;

Annelies van den Beld-Pott; Mária Chorus-Menken; drs. Reina van Ditzhuyzen; drs. Aad van Dulst; drs. ing. Aalt van de Glind; Frans Jozef van der Heijden; drs. Ton de Kok; dr. Willem de Kwadsteniet; Hans Schipper; Hans de Ruiters (vanuit CDJA). Adviserende leden zijn drs. Ries Smits; mr. Jan Willem de Savornin Lohman; Ton Huijssoon. Het redactie-secretariaat wordt vervuld door drs. Marcel Meijer (redactie-secretaris); drs. Theo Brinkel en Gerrit Brinkman.

De redactie maakt dankbaar gebruik van de activiteiten van laatstgenoemde bij de eindredactie en van de heer L. Veerman (voor de personalia-rubriek).

Redactie-secretaris Cor van Santen verlaat per 1 september CD/ACTUEEL.

8. Redactieraad

Intensivering contacten

De redactieraad is mede ingesteld om de „onafhankelijke positie” van de redactiecommissie ten opzichte van het partijbestuur te waarborgen. Daarnaast beoordeelt de redactieraad de vorm en inhoud van de CDA-krant en CD/ACTUEEL. Aan deze taken werd door de redactieraad in 1984 veel aandacht besteed. Het heeft geleid tot intensivering van het contact tussen de voorzitter van de redactieraad en de redactiecommissie. Daarnaast vonden in het verslagjaar de gebruikelijke ontmoetingen

plaats tussen de redactieraad en het partijpresidium en de plenaire redactiecommissie.

De redactieraad kwam in het verslagjaar viermaal bijeen. Onder meer om het partijbestuur te adviseren over de nieuwe samenstelling van de redactieraad per 1 januari 1985, voortvloeiend uit het besluit van de partijraad om de samenstelling van de besturen van organen, organisaties en commissies te verkleinen. Drs. K. de Vries en mr. C. van de Wetering

stelden zich niet opnieuw verkiesbaar voor een nieuwe termijn. Zij beiden hebben zeer consequent en met veel inbreng sedert het ontstaan van de redactieraad vrijwel alle vergaderingen van de redactieraad bijgewoond.

Per 31 december 1984 is de redactieraad als volgt samengesteld: mr. dr. A. Postma – voorzitter, drs. M. Smits – secretaris, drs. J. W. Gabor, drs. H. Glimmerveen, mw. M. E. Chr. E. Nagel-Cornelisse en drs. H. van Spanning.

9. Centraal Verkiezings Comité

Enthousiast kader zorgt voor 8 zetels

De voorbereiding van de Europese verkiezingscampagne werd in 1983 reeds ingezet. Door middel van onderzoek was bekend, dat de Europese gedachten bij de Nederlandse kiezer en ook bij het CDA-kader en kiezer minder levend was dan in 1979, toen de eerste directe Europese verkiezingen plaatsvonden. Daarom was het nodig om zeer bijtijds het kader en de kiezer te informeren over de Europese verkiezingen in 1984. Des te nodiger was dit, omdat in tegenstelling tot 1979 de nationale overheid geen voorlichtingscampagne organiseerde en uitvoerde. Om ook in onze Europese campagne iets zichtbaar te maken van de Europese samenwerking, organiseerde het CDA samen met de Belgische CVP (Christelijke Volkspartij) kadercursussen in Luxemburg en Straatsburg. Voor het CDA georganiseerd door het Kader- en Vormingswerk, kon het campagnekader uit al onze kamerkringen vroegtijdig kennisnemen van de campagnestrategie en worden geïnformeerd wat het Europese Parlement sedert 1979 voor de Europese burger heeft bereikt.

Doordat ons kader direct contact had met het Europese Parlement en Europarlementariërs en het functioneren van de Europarlementariërs kon beoordelen werd de Europese gedachten geconcretiseerd. De kadercursussen hebben een belangrijke basis gelegd voor het enthousiasme waarmee het CDA in 1984 de Europese verkiezingscampagne heeft gevoerd.

Europa als inzet

Het CDA heeft voornamelijk een puur Europese verkiezingscampagne gevoerd temeer omdat het ook ging om Europese verkiezingen. Het CDA verkeerde meer dan VVD en PvdA in een voordeliger positie. Het CDA heeft sedert 1979 duidelijk aangegeven dat het veel ziet in de Europese integratie omdat men erkent dat langs

Harry Notenboom, Bouke Beumer, CVP-lijsttrekker Berti Croux en CDA-Tweede Kamerlid René van der Linden tijdens European Congress in Maastricht.

die weg veel gedaan kan worden voor de burgers in Europa.

Als doelstelling werd gekozen de kiezer aan te spreken op enkele eenvoudige en herkenbare onderwerpen, waaruit moest blijken dat Europa en het Europese Parlement juist ook in het belang is van de kiezer waarop het CDA zich richt. Vanuit die achtergrond bezien werd een drietal doelstellingen gekozen.

- duidelijk maken van de noodzaak van Europa als gemeenschap
- het duidelijk maken van de noodzaak van christen-democraten in Europa
- het duidelijk maken van de noodzaak van een zo groot mogelijk aantal Nederlandse christen-democraten in het Europese Parlement.

Bij het duidelijk maken wat de noodzaak is van Europa als gemeenschap werd tijdens de campagne door het CDA duidelijk gemaakt dat de Europese Gemeenschap noodzakelijk is om de concrete noden van mensen tot een oplossing te brengen.

Voorts werd in de campagne er een accent gelegd dat meer banen en bedrijvigheid in Nederland pas kan worden gerealiseerd indien gepleit wordt voor een Europese aanpak.

Voorts werd in dit kader geduid op de mogelijkheid van een veiliger vrede door gerechtigheid en solidariteit hetgeen ook moet doorwerken in het beleid ten aanzien van mensenrechten en de ontwikkelingssamenwerking.

Christelijke waarden

Bij het duidelijk maken van de noodzaak van christen-democraten in Europa werd er in de campagne op gewezen dat wij in Europa veel christelijke waarden herkennen.

Wij hebben aangegeven dat het van belang is dat de christen-democraten deze christelijke waarden laten doorwerken met het oog op de eigen verantwoordelijkheid die Europa ten opzichte van de rest van de wereld kan streven.

Aangegeven werd dat vanuit dit gegeven Europa deze waarden uitgegroeid door een groeiende saamhorigheid bewaren en verstevigen. De campagne hebben wij geaccentueerd dat een democratisch Europa noodzakelijk is. Immers de taak en bevoegdheden van het Europese Parlement dienen nog verder te worden uitgebouwd, zodat het klimaat dat thans veelal nog ligt in de handen van staatshoofden en raden

kan worden ondergebracht in een democratisch gekozen Europees Parlement.

Bij het duidelijk maken van de wens dat een zo groot mogelijk aantal Nederlandse christen-democraten in het Europese Parlement zal worden gekozen werd er op gewezen dat het CDA in Europa strijd voor een economisch herstel en dat het derhalve een aantal zaken vraagt zoals:

- Europees beleid voor uitbreiding van de werkgelegenheid en bestrijding van de werkloosheid
- voltooiing van de binnenmarkt
- een Europees beleid m.b.t. de energie t.b.v. de economische stabiliteit.

In vergelijking met de VVD en de PvdA voerde het CDA een duidelijk op het Europese Parlement gerichte verkiezingscampagne. Opmerkelijk was dat het CDA tot het eind toe deze lijn wist vast te houden, dit in tegenstelling tot PvdA en VVD, welke laatste partij voortijdig de verkiezingscampagne beëindigde vanwege onvol-

doende belangstelling in de kring van de VVD voor de Europese verkiezingen.

Het resultaat dat het CDA ondanks ongunstige nationale electorale positie een achttal zetels in het Europese Parlement wist te bemachtigen is mede te danken aan het grote enthousiasme waarmee het campagnekader van het CDA zich tijdens de Europese verkiezingscampagne heeft ingezet.

Het CVC is als volgt samengesteld: drs. M. Smits (voorzitter), drs. B. Beumer (delegatieleider CDA Europees Parlement), dr. B. de Vries (vz Tweede Kamerfractie), drs. P. Bukman (partijvoorzitter), drs. A. M. Oostlander (dir. Wetenschappelijk Instituut voor het CDA), G. van den Berg (secretaris/penningmeester), drs. C. Bremmer (adj.-secretaris politiek), M. A. Kolster (adj.-secretaris internationaal), mr. J. W. R. de Savornin Lohman (partijvoorlichter), J. Schinkelshoek (fractievoorzitter).

10. Stichting Kader- en Vormingswerk

Een krachtige impuls!

Door middel van kadervorming moet daadwerkelijk aandacht worden besteed aan doorwerking van kernbegrippen van christen-democratische politiek, opdat de politieke overtuiging meer gaat leven bij leden en vertegenwoordigers. Met het oog op de doorwerking van de politieke overtuiging in het CDA dient een krachtige impuls aan het Kader- en Vormingswerk (KAVO) te worden gegeven. Deze onderdelen van de besluitvorming door de partijraad over het rapport Appèl en Weerklank geven de bestaansvoorwaarden van het KAVO aan en het belang dat het CDA aan KAVO hecht.

Jaarprogramma en meerjarenprogramma

Als uitvloeisel van de partij-besluiten over Appèl en Weerklank komen het jaarprogramma 1985 en het meerjarenprogramma met als titel „Een paar jaar vooruit” tot stand. In deze nota's wordt hoge prioriteit gegeven aan decentralisatie van het KAVO.

Het werken aan goed functionerende KAVO-structuren moet er toe leiden dat meer accent komt op de organisatie en uitvoering van KAVO-activiteiten door de vormingscommissies van de Kamerkringen en Provinciale Afdelingen. De Stichting Kader- en Vormingswerk zal zich daarbij steeds meer toelagen op het voorwaarde-scheppende werk, zoals vervaardiging van lesmateriaal, ontwikkelen van modelcursussen met bijbehorende methodieken, en het begeleiden en ondersteunen van vormingswerkconsulenten en vormingscommissies bij hun werkzaamheden.

Subsidie BiZa

In september 1984 zendt het ministerie van Binnenlandse Zaken (BiZa is subsidiegever van KAVO) een nota inzake de subsidiëring van politiek-wetenschappelijke instituten en instituten voor politieke scholing en vorming aan de Tweede Kamer. In de nota deelt hij mee, dat het kabinet voorshands van mening is, dat goede redenen kunnen worden aangevoerd voor stopzetting van de subsidiëring door de minister van Binnenlandse Zaken van de instituten voor politieke scholing en vorming.

Langs verschillende wegen is en wordt het kabinet duidelijk gemaakt dat het CDA, het WI en de St. K & V-werk CDA van mening zijn dat na een bezuiniging van $\pm 30\%$ in twee jaar thans de subsidies, zowel aan het WI als aan het KAVO gehandhaafd moeten blijven.

Bestuur

Het bestuur van de St. K & V-werk CDA is per 1 januari 1984 als volgt samengesteld:

N. Schouten - voorzitter, mevr. M. H. A. Boers-Wijnberg - vice-voorzitter, L. A. Maasdam - penningmeester, mevr. A. van der Broek, J. Chr. van Dalen, mevr. J. C. M. Demmers-Vriens, mevr. C. H. Evenhuis-van Essen, H. Faber, J. C. G. Fijen, mevr. M. A. J. de Ronde-de Rooy, A. J. van der Velde.

Mevr. A. van der Broek, J. Chr. van Dalen en A. J. van der Velde combineren het bestuurslidmaatschap van de Stichting met het voorzitterschap van de provinciale vormingscommissie, respectievelijk in Noord-Brabant, Overijssel en Gelderland.

De heer Fijen is voorzitter van de commissie

werkgroepenwerk, terwijl de heer Faber namens het bestuur als adviserend lid zitting heeft in de Commissie Buitenland.

Mevr. Boers en mevr. Demmers vertegenwoordigen het CDA in het bestuur van de Stichting Burgerschapkunde.

Mevr. De Ronde heeft namens de Stichting als adviserend lid zitting in de Stichtingsraad van het WI voor het CDA.

Mutaties

Aftredend zijn per 31 december 1984:

N. Schouten - voorzitter, mevr. J. C. M. Demmers-Vriens en L. A. Maasdam. Mevr. C. H. Evenhuis-van Essen treedt af wegens drukke werkzaamheden als CDA-Tweede Kamerlid. N. Schouten wordt door de partijraad in zijn functie van voorzitter herkozen. Op voordracht van het Stichtingsbestuur worden door het CDA-partijbestuur herbenoemd:

- mevr. J. C. M. Demmers-Vriens (1 januari 1985 t/m 31 december 1988).

- L. A. Maasdam in de vacature „Evenhuis-van Essen”, aftredend 31 december 1985

- In de aldus ontstane vacature „Maasdam” wordt benoemd: Th. N. J. van Rijmenam te Zwijndrecht (1 januari 1985 t/m 31 december 1988)

De heer Van Rijmenam is tevens voorzitter van de vormingscommissie in de Kamerkring Dordrecht.

Het rooster van aftreden luidt derhalve als volgt:

Aftredend per 31 december 1985

- J. Chr. van Dalen (herbenoembaar)

– L. A. Maasdam (niet herbenoembaar)
Aftredend per 31 december 1986
Mevr. A. v. d. Broek, J. C. G. Fijen, A. v. d. Velde
(allen herbenoembaar).

Aftredend per 31 december 1987

Mevr. M. H. A. Boers-Wijnberg, H. Faber, mevr.
M. A. J. de Ronde-De Rooy (allen niet herbe-
noembaar).

Aftredend per 31 december 1988

– mevr. J. C. M. Demmers-Vriens (niet herbe-
noembaar)

– N. Schouten (niet herbenoembaar)

– Th. N. J. van Rijmenam (herbenoembaar)

*Adviserende leden van het Stichtingsbestuur
zijn:*

– mevr. T. Bot-van Gijzen (namens CDA-Vrou-
wenberaad)

– drs. C. Bremmer (plv. partijsecretaris)

– H. G. Cloudt (namens Ver. C.D. gem. en prov.
bestuurders)

– drs. C. Klop (namens W.I.)

– mevr. R. Stroos (namens CDJA), zij vervangt
Chr. Westerlaken die zijn adv. bestuurslidmaat-
schap in 1984 beëindigt.

Personeel

In de verslagperiode zijn bij de Stichting werk-
zaam:

1. W. Eikelboom (stafmedewerker)

2. H. Waterborg (stafmedewerker)

3. mevr. M. Kuipers (adm. medewerkster)

Kader- en vormingsactiviteiten/landelijk

De activiteiten van de Stichting zijn onder te
verdelen in landelijke- en regionale activiteiten.
Landelijke activiteiten zijn die, welke recht-
streeks door de Stichting worden geïnitieerd.

Regionale activiteiten zijn die, waarvan het
initiatief wordt genomen door de vormingscom-
missies in de Kamerkringen in overleg en
samenwerking met de vormingswerkconsulen-
ten.

Kadercursus

Een zevental kadercursussen vindt plaats in
Zaandam, Enschede, Eindhoven, Utrecht, Den
Haag, Leeuwarden en Deventer. Hieraan ne-
men 113 cursisten deel. De kadercursus bestaat
uit 5 cursusdagen en wordt besloten met een
bezoek aan politiek Den Haag, dat wil zeggen de
Tweede Kamer en het Partijbureau. De kader-
cursus is met name bestemd voor partijleden die
in de organisatie een functie vervullen of bereid
zijn een kaderfunctie te vervullen. In de cursus
wordt in ruime mate aandacht besteed aan de
grondslag en uitgangspunten van het CDA, het
verband tussen grondslag en praktisch politiek
bezig zijn en de presentatie van het aldus te
voeren beleid. De andere grote politieke stro-
mingen worden besproken en er wordt veel
aandacht besteed aan vergader-, discussie- en
gespreksvaardigheden.

In de zomer vindt een cursusweek speciaal
bestemd voor jongeren in Beek bij Nijmegen
plaats met ongeveer hetzelfde programma als
de kadercursus. De jongerencursus telt 18 deel-

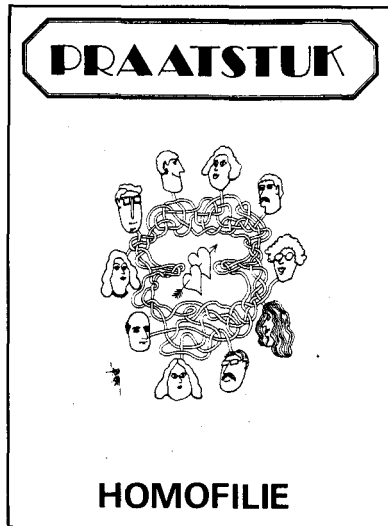
ne(e)m(st)ers. Voorts wordt de uitvoering van 3
regionaal georganiseerde kadercursussen ver-
zorgd in Gederland en Amsterdam. Deze cursus-
sen worden gegeven op avonden en zaterdagjagen.
Hieraan nemen 63 personen deel.

Raadscursussen

Met betrekking tot de raadscursussen worden
om de 4 jaar rondom de gemeenteraadsverkie-
zingen cursussen georganiseerd en daarbij
behorend cursusmateriaal gemaakt t.b.v. aspi-
rantraadsleden.

Binnen de cyclus van 4 jaar worden steeds
cursussen voor zittende raadsleden georgani-
seerd, waarin een bepaald thema wordt uitge-
diept. In 1984 is dat de cursus gemeentefinanci-
ën, waarin de nieuwe financiële verhoudings-
wet, de nieuwe gemeentelijke comptabiliteits-
voorschriften en de problemen van bezuinigen-
gen op het gemeentelijk vlak aan de orde
komen.

Er worden 26 cursussen gemeentefinanciën ge-
houden met in totaal 465 deelne(e)m(st)ers.

Bestuursledencursussen

Tijdens de bestuursledencursussen worden af-
delingsbestuur(d)(st)ers wegwijs gemaakt in de
organisatie van de partij.

Onder het thema „de gemeentelijke afdeling in
actie” wordt een aantal voor afdelings- en
bestuursvergaderingen specifieke aspecten van
vergaderkunde behandeld. De cursus bestaat
uit drie dagdelen en wordt bij voorkeur gehou-
den op vrijdagavond en een daarop aansluiten-
de zaterdag. De cursussen vinden plaats in: Wol-
vega, Hoorn, Utrecht, Wierden, Swifterbant, Am-
sterdam, Kortgene, Den Haag en Leeuwarden,
Rijswijk (N. Br.), Geertruidenberg en Etten-Leur.
Met in totaal 233 cursisten.

Praatstukken

Onder leiding van de onder de Stichting Kader-

en Vormingswerk CDA ressorterende commis-
sie worden de praatstukken uitgegeven.

De commissie bestaat uit J. C. G. Fijen –
voorzitter, mevr. T. Bot-van Gijzen, mevr. L.
Booy-Bukman, namens CDA-Vrouwenberaad.
B. Diederiks, namens CDJA, mevr. Y. Timmer-
man-Buck, namens WI.

Het praatstuk heeft ten doel werkgroepen, CDA-
Vrouwenberaden, CDJA-kernen, CDA-afdelin-
gen en alle groepen die daarvan gebruik willen
maken, gespreksonderwerpen aan te reiken.
Het praatstuk geeft daartoe informatie over een
thema met blijvende actualiteitswaarde en bevat
discussievragen die de deelne(e)m(st)ers uitno-
digen kritisch over het onderwerp na te denken
en naar de gesprekspartners te luisteren.

De verschijning van het praatstuk wordt zoveel
mogelijk gekoppeld aan de verschijning van de
CDA-kranten.

De in 1984 verschenen praatstukken en de
daarvan afgenomen aantallen zijn:

Praatstuk 3 Overheid (349)

Praatstuk 4 Drugs (421)

Praatstuk 5 Burgerlijke Ongehoorzaamheid
(494)

Praatstuk 6 Homofilie (647)

Praatstuk 7 Ouderenbeleid (360)

Ook worden door enkele groepen de praatstuk-
ken 1 Energie en 2 Bezuinigen in de Ge-
meente nog gebruikt.

Studiedag

Op 1 december 1984 wordt in samenwerking
met de Vereniging van Christen Democratische
Gemeente- en Provinciebestuurders de studie-
dag Minderheden gehouden. De studiedag telt
95 deelne(e)m(st)ers.

Krajenbrink, inleider op studiedag.

De inleidingen worden verzorgd door mr. J. G. H.
Krajenbrink, lid van de CDA-Tweede Kamerfrac-
tie (Minderhedenbeleid na de minderhedenno-
ta), mr. F. J. H. Schneiders, burgemeester van
Almelo (Omgang met minderheden en bestrij-
ding van racisme op lokaal niveau) en drs. M.
Smits, secretaris en campagneleider van het
CDA (Het CDA en het kiesrecht voor buitenlan-
ders).

Naast de inleiders heeft S. Rambocus, CDA-raadslid te Utrecht en lid van het CDA-Inter Cultureel Beraad zitting in het forum. De studiedag staat onder leiding van mevr. A. P. R. Pieterse-de Geus, Wethouder te Borne.

Kernencursus CDJA

Op verzoek van de jongerenorganisatie vindt een cursus plaats voor bestuursleden van CDJA-kernen. Een gedeelte van deze cursus is ook bestemd voor CDJA-kernen contactpersonen. De cursus omvat twee weekenden. Aan de orde komen het functioneren van een kernenbestuur, de te organiseren activiteiten, de grondslag van het CDJA en het zich presenteren als jongerenorganisatie. Hieraan nemen ongeveer 25 jongeren deel.

Trainingen

Cursussen tijdens welke deelne(e)m(st)ers zich kunnen bekwamen in discussie- en vergadervaardigheden en inzicht kunnen verwerven in groepsprocessen en hun eigen functioneren daarin, worden op aanvraag door de medewerkers van de Stichting verzorgd. Onder andere het bestuur van het CDA-Vrouwenberaad en de Sectie Vorming van het Vrouwenberaad volgen aldus een cursus „Groepsdynamica”, terwijl deze training voorts veelal met afdelingsbesturen en raadsfracties plaatsvindt.

Eurocursussen

Tot en met april 1984 worden de in 1983 gestarte maandelijkse Eurocursussen gevolgd. Deze Eurocursussen, die deel uitmaken van tezamen met het IPOVO, de Vlaamse zusterorganisatie van de St. KAVO georganiseerde Straatsburgreizen brengen maandelijks ± 15 CDA-kaderleden en ± 15 CVP-kaderleden bijeen. Zij maken kennis met politiek Europa en brengen deze kennis verder op door Kamerkring Campagne-teams georganiseerde Euro-avonden.

Publikaties

Van de lesbrievenserie Politiek? Kom nou! beleven lesbrieff 2 Politieke Stromingen, lesbrieff 5 Gemeente en lesbrieff 8 Volkshuisvesting een aan de laatste ontwikkelingen op hun gebied aangepaste herdruk.

De lesbrievenserie Politiek? Kom nou! bestaat daarmee uit:

Les 1: Politiek

Les 2: Politieke Stromingen

Les 3: Sken? Een hele onderneming...

Les 4: Parlementaire democratie en Verkiezingen

Les 5: Gemeente

Les 6: Provincie in beeld

Les 7: Geloof in de politiek

Les 8: Volkshuisvesting

Les 9: Welzijn en volksgezondheid

Les 10: Emancipatie

Les 11: Europa

Regionale en categorale activiteiten (Vormingscommissies)

De meeste CDA-Kamerkringen en Provinciale Afdelingen hebben kader- en vormingscommissies ingesteld, die ter uitvoering van de aan Kamerkringen en Provinciale Afdelingen behorende taak zogenoemde regionale kader- en vormingsactiviteiten initiëren, organiseren en uitvoeren.

De vormingscommissies bestaan veelal uit een voorzitter, die tevens lid is van het Kamerkring- of Provinciale Afdelingsbestuur, vertegenwoordigers uit Vrouwenberaad en CDJA en uiteraard de vormingswerkconsulenten.

Regionale cursussen

Door de werkzaamheden van vormingswerkconsulenten, vormingscommissies en kamerkringbesturen vindt een breed scala van diverse politieke kader- en vormingsactiviteiten plaats, zoals introductiecursussen voor nieuwe leden.

– basiscursussen

– kadercursussen

– studiedagen

– studieavonden

– thema-gerichte projecten enz.

De activiteiten komen veelal in aanmerking voor subsidie op basis van de geldende subsidieregeling regionaal kader- en vormingswerk CDA.

CDA-Vrouwenberaad

Op basis van dezelfde subsidieregeling verleent de Stichting steun aan politieke scholings- en vormingsactiviteiten van het CDA-Vrouwenberaad. Binnen het Vrouwenberaad functioneert daartoe de Sectie Vorming.

De Sectie Vorming van het Vrouwenberaad organiseert studiedagen, de cursus Kijk Op Politiek, trainingen voor gespreksleidsters en besturencursussen.

Vormingswerkconsulenten

De vormingswerkconsulenten staan zowel de Kamerkringen/Provinciale Afdelingen, de vormingscommissies als de Stichting terzijde bij het kader- en vormingswerk. Zij informeren, organiseren, stimuleren en voeren uit. Zij fungeren wel als de motor van het KAVO in de regio's en zijn als het ware het tussenstation tussen de Stichting en de vormingscommissies.

De vormingswerkconsulent wordt door de Stichting geïnformeerd over tal van zaken het KAVO en de partij in actie betreffende. En zij informeren elkaar en de Stichting over het KAVO en de partij hun eigen werkgebied. In 1984 neemt een aantal vwc-en van het eerste uur afscheid. Zij dragen de fakkel aan anderen over en maken zich op andere wijze, dan het op intensieve wijze sjuouwen als vwc, voor de partij verdienstelijk.

We nemen aldus afscheid van:

– P. B. de Baat-Slingerland (KK Rotterdam)

– C. M. Reitsma-Van Spanje (Gelderland)

– Th. van Osch (Overijssel)

– M. Verheul-Verhulst (Haarlem)

– W. van Dinter-Vroegindewey (Dordrecht)

– I. van Dellen (Groningen).

Ook het vormingswerkconsulentschap van A. Bakker-Osinga (Dordrecht) wordt in 1984 beëindigd.

Voor enkele vertrekkende vwc-en worden de opvolg(st)ers benoemd, zodat het vwc-team thans als volgt is samengesteld:

VORMINGSWERKCONSULENTENTEAM

Groningen
vacature

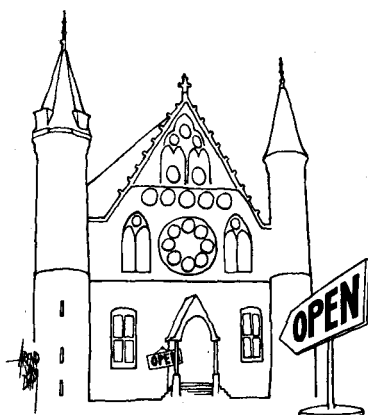
Friesland
Mevr. A. Oudman-Kroeske
Ooievaarslaan 24
8601 XN Sneek
tel: 05150 - 19650 (pr)

Drenthe
Mevr. C. W. M. Jongma-Roelants
Jan Steenweg 24
9761 HJ Eelde
tel: 05907 - 3367 (pr)

Overijssel
J. E. A. Schoevers
Populierenplein 12
8102 JK Raalte
tel: 05720 - 52424

Gelderland
Mevr. M. Mulder-Bomhof (K.K. Arnhem)
Van Goghstraat 1
8072 JW Nunspeet
tel: 03412-54221 (pr)
G. J. Mombarg (K.K. Nijmegen)
Van Goghstraat 39
6566 ZB Millingen a/d Rijn
tel: 08813 - 2061 (pr)

Politiek? Kom nou! Les 4

PARLEMENTAIRE
DEMOCRATIE en VERKIEZINGEN

Utrecht
Mevr. M. Ch. Bruins Slot-Vis
Willem Alexanderstraat 48
2474 JT Zegveld
tel: 03489 - 686 (pr)

Amsterdam
Mevr. B. Burggraaf-Moscoviter
3e Weteringdwarsstraat 15 hs
1017 TA Amsterdam
tel: 020 - 229877 (pr)

Den Helder
Ir. H. W. H. Weeda
Pr. Beatrixlaan 37
1934 GG Egmond aan de Hoef
tel: 02206 - 3143 (pr)

Haarlem
vacature

Leiden
M. A. van Welie
Pr. Bernhardstraat 24
2825 BE Berkenwoude
tel: 01826 - 513 (pr)

Den Haag
vacature

Rotterdam
vacature

Dordrecht
Mr. A. Slob
Noordzijde 31
4225 PH Noordeloos
tel: 01838 - 1844 (knt)

Zeeland
Mevr. J. de Looft-de Wildt
Noordlangeweg 15
4485 AN Kats
tel: 01109 - 340 (pr)

Noord-Brabant
Mevr. J. C. M. Leenderts-v.d. Maagdenberg
Eksterstraat 1
4901 BA Oosterhout
tel: 01620 - 22962 (pr)

Mevr. M. Appels-de Jager
Fonteinberg 1
5691 GZ Son
tel: 04990 - 71947 (pr)

Limburg
W. Thuis
Rietbeek 10

6166 GV Geleen
tel: 04494 - 45717 (pr)

H. van Oostayen
Reppelstraat 3
6088 EV Roggel
tel: 04749 - 2080 (pr)

Kaderschool

De partijraad heeft op 19 mei 1984 te Hoogeveen bij de afronding van de partijpolitieke discussie over het rapport Appèl en Weerklank besloten aan het Wetenschappelijk Instituut en de Stichting Kader- en Vormingswerk naast de eigen normale werkzaamheden, met het oog op de doorwerking van de politieke overtuiging in de partij een gemeenschappelijk werkplan te vragen.

Het eerste gemeenschappelijk werkplan van WI en KAVO heeft betrekking op de oprichting van een kaderschool waar CDA-leden zich gedurende een leergang van 1 jaar zich kunnen vormen in en geconfronteerd worden met de toepassing van de christendemocratische overtuiging. Het plan „Kaderschool” is in december 1984 door het WI en het KAVO aan het CDA-partijbestuur gepresenteerd.

11. Commissie Buitenland

Internationaal werk CDA

Het buitenland-werk van het CDA krijgt o.a. gestalte via de commissie Buitenland van het CDA en de daaronder ressorterende werkgroepen van de commissie. Het secretariaat van de commissie berust bij de adjunct-secretaris internationaal werkzaam op het partij-secretariaat, bijgestaan door een secretaresse. Het partijsecre-

tariaat is bij haar werkzaamheden verantwoordelijk voor de coördinatie van al het internationale werk en de contacten die daaruit voortvloeien. In onderstaand verslag wordt nader ingegaan op de werkzaamheden van het secretariaat, de commissie buitenland en de daaronder ressorterende werkgroepen van de commissie.

Coördinatie Buitenlandse Contacten

In samenwerking met de Konrad Adenauerstiftung in Wesseling/Brussel konden diverse CDA-leden afgevaardigd worden naar de Studiefacultaties die, in Brussel en Cadenabbia werden gehouden en waar diverse specialisten uit de gehele Europese gemeenschap aan deelnamen. Deze themaconferenties staan op een hoog specialistisch niveau en zijn uitsluitend voor christen-democraten toegankelijk.

Ook werd in samenwerking met genoemde Stichting de jaarlijkse studiereis van Nederlandse (lokale) politici naar Berlijn gemaakt. Gedurende een week krijgt men dan de gelegenheid „an Ort und Stelle” kennis te nemen van de Oost-West situatie in de werkelijkheid. De samenwerking met de CDU is over het algemeen als zeer constructief ervaren. Zo bezocht een aantal kleine delegaties van secretariaatsmedewerkers het Centraal Bureau van de CDU in Bonn om de verschillende facetten van het secretariaat daar te leren kennen en ervaringen uit te wisselen. Dr. Radunski, de algemeen directeur van het CDU-bureau en twee van zijn naaste medewerkers brachten daarop een teugenbezoek aan het CDA-bureau.

Zeer veel aandacht vergden, zeker in dit verkiezingsjaar, de buitenlandse spreekbeurten. Zo

Ontmoeting CDI-CDA-CVP. V.l.n.r.: André Louis, chef bureau Christen Democratische Internationale (CDI) Brussel, Andrés Zaldívar, voorzitter CDI, Dick Kolster, adjunct-secretaris internationaal en Ludo Willems, secretaris CVP.

sprak de heer Bukman in Borken, Köln, Antwerpen en Brussel. En sprak de adjunct-secretaris internationaal op partijbijeenkomsten te Antwerpen, Brussel, Dinkelsbühl, Nürnberg, Bad Königshofen en Emmerik.

Zeer veel aandacht wordt door het secretariaat besteed aan de grenscontacten en de zg. Euregijbijeekommen. Het secretariaat legt daar zoveel nadruk op en gaat op deze uitnodiging praktisch altijd in, omdat hier het samenwerken en – doen in Europa zeer concrete gestalte en vorm krijgt.

Veel buitenlandse bezoekers vinden de weg naar ons bureau. Zo werden ontvangen bezoekers uit Nicaragua, zowel van de regering als van de oppositie, Turkije, El Salvador, zowel van de FMLN/FDR, onder wie Rubèn Zamorra, als uit de Partij van Duarte, PLO, DDR, zowel van SED als van CDU(Ost), Argentinië, Zuid-Afrika, onder wie bisschop Tutu en de leiders van de (zwarte) vakbonden, Uruguay, Chili en nog enige andere.

Ook de contacten met de ambassades mogen wel zeer levendig genoemd worden, waaronder die van de USA, BRD, DDR, Bulgarije, Verenigd Koninkrijk, Roemenië, Cuba, Spanje, El Salvador, Polen, Tsechoslowakije, Oostenrijk, Zweden, Denemarken.

Bijzondere aandacht werd besteed aan het congres van de christen democratische partijen uit Scandinavië in Ebelftoft in Denemarken. Er is een zekere verwantschap tussen het CDA en deze partijen, en men zoekt daar naar meer mogelijkheden tot contact.

Bijzondere vermelding verdienen onze zeer vriendschappelijke contacten met onze vrienden van de CVP. Naast het tweejaarlijkse contact tussen de stricte „partijtoppen”, nl. een zeer kleine delegatie van het partijpresidium, niet groter dan zeven à acht personen overlegt een morgen en een begin van de middag met elkaar over de partij-politieke situatie van dat moment, zijn er zeer goede contacten tussen het kader- en vormingswerk, het WI, de fracties etc. Een aantal gezamenlijke projecten is in het kader van de Europese verkiezingen met grote inspanning tot een goed einde gebracht, waaruit tevens persoonlijke contacten voortvloeiden. We hopen dat deze uitstekende samenwerking in de loop der jaren voor de Benelux, maar ook voor de Europese eenwording van grote betekenis zal kunnen zijn.

Inlichtingen over internationale aangelegenheden aan de partij

Het secretariaat heeft in dit verkiezingsjaar geparticipeerd in de CDA-verkiezingscommissie. Tegelijkertijd werd ook deelgenomen aan EVP-campagne-commissie, zodat Europese informatie direct kon worden uitgewisseld. Deze zelfde „kruisbestuiving” vond plaats met de programcommissie van de EVP en het CDA. Met de Werkgroep Vrede en Veiligheid werd het bezoek van het Nato-hoofdkwartier voorbereid.

Bisschop Tutu bezoekt Nederland.

Ook werd medegewerkt aan een bezoek aan een Friese delegatie aan Bonn.

Samenstelling Commissie Buitenland

Eind 1984 nam dhr. C. van Lede ontslag als lid van de commissie Buitenland, vanwege het aanvaarden van het voorzitterschap van het VNO. De voorzitter bedankte hem uitvoerig voor zijn inzet.

Op 29 oktober 1984 benoemde het partijbestuur op voordracht van het Dagelijks bestuur de navolgende leden van de Commissie, nadat de oude leden conform het verzoek van het partijbestuur hun zetel ter beschikking hadden gesteld: Mevr. Moret-de Jong en de heren Aantjes, van der Beeten, Bos, Jonker, Kleisterlee, van der Mei, Notenboom en Slingerland.

Het partijbestuur wees de navolgende personen tot voorzitters van de werkgroepen aan: de heren van Ditmarsch, Janssen van Raay, Kerstiëns, Mommersteeg, de Rijck van der Gracht en van der Steenhoven.

Terzelfdertijd werd de positie van de heer K. J. Hahn door het partijbestuur opnieuw bevestigd door de benoeming van speciaal adviseur.

Op 15 december 1984 werd dhr. Schmelzer voor een nieuwe periode tot voorzitter van de commissie Buitenland benoemd door de partijraad.

Werkzaamheden

De commissie Buitenland vergaderde in de verslagperiode negen maal.

De verschillende vergaderthema's van de commissie waren:

– Algemeen: voorbereiding standpunten Nederlandse delegatie in EVP/EUCD

- Begroting Departement van Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking 1984
- Op-, inrichting en taakstelling van de Werkgroep Mensenrechten
- Taakstelling werkgroep Latijns-Amerika
- Ontwikkelingshulp aan vakbonden in Nicaragua
- Voorbereiding bezoek aan NAVO-hoofdkwartier te Brussel
- Samenstelling commissie Buitenland
- Evaluatie Europese Verkiezingen
- Europa van de twee snelheden een verkenning over een standpuntbepaling
- Medewerking aan de Europese Verkiezingscampagne
- Bespreking rapport Nederlandse Waarnemers naar de verkiezingen van El Salvador
- Toelating van de Spaanse PDP tot de EUCD
- Notitie over Latijns-Amerika
- Defensienota 1985 met preadvies werkgroep Vrede en Veiligheid
- Het ontwerpverkiezingsprogram 1986
- Relatie EVP/EUCD met de EDU/IDU

Vaste vergaderthema's van de commissie zijn geweest:

- De voorbereiding van de vergaderingen van de Politieke Bureau's van de EVP/EUCD
 - de agenda's van de Internationale commissie van de EVP
 - EVP-werkgroep t.b.v. het zg. Comité Spaak II
 - vergaderingen van de Europese Raad meestal voorzien van een preadvies van de werkgroep Europa.
- In dit verslagjaar werden de navolgende adviezen aan het partijbestuur uitgebracht:
- Een standpuntbepaling terzake Suriname
 - Een standpuntbepaling terzake de regeringsnota over Zuidelijk Afrika
 - Voordracht voorzitter commissie Buitenland
 - Een tussentijdse standpuntbepaling inzake de Europese veiligheid
 - Een advies inzake het Ontwerpverdrag voor de Europese Unie
 - Een advies inzake het EVP-verkiezingsprogram
 - Een standpuntbepaling inzake de Regeringsnota over Turkije

Werkgroepen van de commissie Buitenland

Werkgroep Ontwikkelingssamenwerking:

Taakstelling: Alle werkzaamheden en mogelijke adviezen met betrekking tot de hulp aan ontwikkelingslanden en de problematiek van de derde wereld.

Dit verslagjaar vergaderde deze werkgroep zesmaal.

Vergaderthema's van de commissie:

- Begroting van de minister voor Ontwikkelingssamenwerking met een advies aan de Cie Buitenland
- Herijkingnota van het Ministerie voor Ontwikkelingssamenwerking met een advies aan de Cie Buitenland

- Werkgelegenheidsnota Departement voor Ontwikkelingssamenwerking
- CDA-verkiezingsprogramma 1986 met een advies aan de commissie Buitenland
- Nota Humanitaire Hulp
- Rapport Kissinger over Midden-Amerika
- Lomé-onderhandelingen

Werkgroep Latijns-Amerika

Taakstelling:

1. De rol van de christen-democratie in Latijns-Amerika voor het voetlicht brengen
2. Samenwerking met andere grote politieke partijen te bewerkstelligen, teneinde democratische bewegingen in Zuid-Amerika meer eenduidig steun te verlenen
3. In samenwerking met de werkgroep Ontwikkelingssamenwerking Latijns-Amerika prioriteit te blijven geven in de programma-keuzes van het Nederlands Ontwikkelingsbeleid
4. Frequent en goed onderbouwd, vanuit de CDA-visie de ontwikkelingen in Latijns-Amerika volgen en commentariëren.

Deze werkgroep vergaderde in 1984 zevenmaal.

Agendapunten van de commissie

- Symposium Latijns-Amerika
- Rapport Kissinger over Centraal-Amerika
- Notitie: Latijns-Amerika en de noodzaak van een structureel samenhangend beleid
- Bespreking reisverslag door Midden-Amerika
- Voorbereiding Advies aan de Cie Buitenland inzake de oprichting van de werkgroep Mensenrechten
- Voorbereiding gesprek CDA-Solidaridad
- Situatie in Nicaragua
- Gesprek met Rubèn Zamorra
- Gesprek met vertegenwoordigers van Frente Amplio uit Uruguay
- CDA-lidmaatschap van Chili-beweging Nederland
- CDA-verkiezingsprogramma 1986 met advies aan de Cie Buitenland
- EVP-verkiezingsprogramma met advies aan de Cie Buitenland

Werkgroep Vrede en Veiligheid

Taakstelling:

Alle zaken betreffende Oost-West-verhouding, de NAVO en de verhouding Europa-Noord-Amerika.

Halverwege het verslagjaar moest dhr. Neuman het voorzitterschap overdragen aan de heer Mommersteeg, die met grote instemming van de werkgroep was voorgedragen als voorzitter aan de commissie Buitenland.

Er werd in 1984 zes keer vergaderd.

Agendapunten van deze commissie:

- Defensiebegroting 1985 met een advies aan de Cie Buitenland
- CDA-verkiezingsprogramma 1986 met advies aan de Cie Buitenland
- Voorbereiding bezoek Cie Buitenland aan het NAVO-hoofdkwartier te Brussel, met advies aan het partijbestuur

- CDA, Kerken en kernbewapening, schriftelijk advies aan de Cie Buitenland
- Tussentijdse standpuntbepaling over de organisatie van de Europese veiligheid met een advies aan de Cie Buitenland
- Kanttekeningen bij de PvdA-defensienota met een advies aan de Cie Buitenland

Werkgroep Europa

Taakstelling:

Alle zaken betreffende de Raad van Europa, de Europese Gemeenschap de Europese Commissie, het Europese Parlement en de contacten met de andere landen van het Europese Continent.

Er werd dit verkiezingsjaar zes keer vergaderd.

Agendapunten

- Ontwerpverdrag voor een Europese Unie met advies aan de Cie Buitenland
- Voorbereiding en evaluatie van de Europese Verkiezingen en de Verkiezingscampagne
- Standpuntbepaling inzake de Regeringsnota Turkije met een advies aan de Cie Buitenland
- Oosteuropese handelsbetrekkingen (advies aan Cie Buitenland)
- Verhouding Europese Democratische Unie en EVP/EUCD
- EVP-programma 1984 met advies aan Cie Buitenland
- CDA-verkiezingsprogramma 1986 met advies aan Cie Buitenland

Werkgroep Mensenrechten

Taakstelling:

1. Signaleringspunt schending mensenrechten in het algemeen
 2. Wapenexport naar landen waar stelselmatig de mensenrechten worden geschonden
 3. Nederlands asybeleid, de opvang-, evenals de terugkeerproblematiek
 4. Commentariëring en inbreng t.a.v. de adviezen van de voorlopige adviescommissie Mensenrechten (ACM)
 5. Mensenrechten en Lomé III
- Sedert haar oprichting op 6 september 1984 heeft de werkgroep nog twee keer vergaderd.

Vergaderthema's:

- Taakstelling van de Werkgroep
- Werkplan 1985
- Case Study over Ontwikkelingssamenwerking en Mensenrechten: Oeganda
- Nederlands asybeleid, een advies aan de Cie Buitenland
- CDA-verkiezingsprogramma 1986 met een advies aan de Cie Buitenland

Werkgroep ad hoc Zuidelijk Afrika

Taakstelling:

Verduidelijking en nadere uitwerking van de paragrafen over Zuidelijk Afrika in het actieprogramma van het CDA: „Om een zinvol bestaan”.

De werkgroep kwam dit jaar vier maal bijeen.

Thema's waren:

- Advies inzake de Regeringsnota over Zuidelijk Afrika
- Gesprek met Zuidafrikaanse Vakbondvertegenwoordigers
- Gesprek met de secretaris-generaal van de Nederlandse R.K. Kerkprovincie over de reis van kardinaal Willebrands en dr. van Munster naar Zuidelijk Afrika
- Gesprekken met missionarissen en zendelingen, die op verlof zijn uit Zuid-Afrika in Nederland

Werkgroep ad hoc Midden-Oosten

Taakstelling:

Uitwerking van de paragrafen 1.27 en 1.28 van het CDA-actieprogramma: „Om een zinvol bestaan”. Daarbij waren te betrekken:

1. Uit het programma „Om een zinvol bestaan” de hoofdstukken I, X en XI
2. Het Programma van Uitgangspunten: hoofdstuk IV
3. Het rapport: „Het conflict in het Midden-Oosten” d.d. febr. 1970
4. Het advies van het PPAC, hoofdstuk IV
5. De verklaring van de EG-ministers te Venetië
6. De teksten van de VN-resolutie 242
7. De tekst van het Camp David-akkoord
8. De tekst van het plan Fahd
9. Notitie H.2.122: De PLO, het Vaticaan en de Italiaanse regering
10. Notitie H.2.147: „Reagan en het Midden-Oosten”
11. De standpunten, ingenomen door de CDA partijen in het Parlement tijdens de diverse Midden-Oosten debatten in de Tweede Kamer.

De werkgroep vergaderde dit jaar slechts tweemaal.

Vergaderthema

Formulering van tekstvoorstellen voor het CDA-verkiezingsprogramma 1986.

EUCDW-delegatie

Onder leiding van de heer F. v.d. Gun werd driemaal in het afgelopen jaar vergaderd. Daarbij werd gesproken over het Rapport Ball, en het Congres van de EUCDW, dat in Luxemburg werd gehouden.

Ontwikkeling werkgroepen

Na de aanvaarding van een notitie door het partijbestuur op 19 januari 1982 konden secretariaat en commissie Buitenland werken aan de verdere uitbouw van de werkgroepen op basis van de door het partijbestuur vastgestelde taakomschrijvingen.

In overleg met de partijleiding wordt bekeken hoe met behoud van de kwaliteit de doelmatigheid van de werkgroepen kan worden vergroot. Het secretariaat van de werkgroepen werd bij het secretariaat van de Cie Buitenland gelegd zodat de bindingen met de Cie Buitenland zo hecht mogelijk zouden zijn.

In de loop van 1984 kwam er een nieuwe werkgroep bij: de werkgroep Mensenrechten. Het werven van leden geschiedt in goed samenspel tussen secretariaat, voorzitter en leden van de werkgroep. Een lid wordt niet steeds spoor-slags toegelaten, maar kan pas na een of twee vergaderingen besluiten om toe te treden, of toegelaten worden. Het gaat tenslotte om werkverbanden waar men moet in kunnen passen. Naast het passen in het werkverband van de werkgroep wordt als criterium van de werkgroep gehanteerd deskundigheid en politieke belangstelling. Dit laatste is belangrijk. De specifieke taakstelling van de werkgroep moet men in actuele politieke context kunnen plaatsen. Juist daarin ligt het onderscheid van de Werkgroepen van de commissie Buitenland met de gelijksoortige van het WI voor het CDA. Bij het secretariaat deed zich de behoefte gevoelen om inhoud en werkzaamheden van

secretariaat nog betere vorm te geven en tevens een mogelijkheid te scheppen de coördinatie van inhoud en vorm ook te verdiepen. Het instituut van rapporteurs werd ingevoerd. Het secretariaat mag zich verheugen in de vrijwillige medewerking van vier rapporteurs, die samen met de adjunct-secretaris en de secretaresse zullen trachten zoveel mogelijk tegemoet te komen aan de inhoudelijke wensen van de werkgroepen en de overige hulpvragers. In zes wekelijkse teamvergaderingen zullen de werkzaamheden op elkaar afgestemd worden. Het betreft hier mevr. mr. Carla Houben (w.g. Ontwikkelingssamenwerking), drs. Antony van der Togt (w.g. Vrede en Veiligheid), Daan Limburg (voorlopig w.g. Europa) en drs. Paul Peters (w.g. Mensenrechten). Voor de w.g. Latijns-Amerika zal nog gezocht worden naar een geschikte rapporteur, evenals voor de werkgroep ad hoc Midden-Oosten.

Werkwijze

De agenda van de werkgroepvergadering wordt in overleg tussen voorzitter, secretaris, en rapporteur opgesteld en wordt bepaald door de politieke actualiteit, en de lopende adviesaanvragen van de Cie Buitenland. De vergaderfrequentie van de werkgroepen is gemiddeld vijf keer per jaar. Een kleine honderd vrijwilligers zetten zich in voor het internationale werk van het CDA. Ze komen uit alle delen van Nederland, zelfs uit Brussel. Dankzij die inzet kan de commissie Buitenland voor een belangrijk deel haar werk doen. De positieve ervaringen, de daarin geïnvesteerde hoeveelheid energie en het steeds weerkerend enthousiasme waarmee gewerkt wordt, werkt inspirerend. Het blijkt dat velen zich betrokken voelen bij het internationale werk van de partij.

12. Commissie van Beroep

Commissie van Beroep in de branding

De arbeid van de Commissie van Beroep wordt zeer sterk beïnvloed door het al dan niet voorkomen van kandidaatstellingen ten behoeve van verkiezingen.

Zo is er wat betreft de ontvangst van te behandelen klachten sprake van een soort eb en vloed effect.

In 1984 zijn wel de Europese verkiezingen gehouden – waarvoor echter de kandidaatstelling reeds in 1983 werd afgerond – alsmede enige plaatselijke verkiezingen tengevolge van gemeentelijke herindeling. In het verslagjaar blijken betrekkelijk weinig klachten ontvangen te worden.

Desondanks heeft, met handhaving van de wat nautische stijl – de Commissie in 1984 toch volop „in de branding” gestaan vanwege de zeer gecompliceerde aard van wel ontvangen bezwaarschriften waarvan overigens als gebruikelijk een in algemene zin gesteld artikel van de hand van de voorzitter van de Commissie, gepubliceerd in het decembernummer van de CDA-krant een duidelijke indruk geeft.

Tot de voorgelegde klachten behoort o.m. de kandidaatstelling voor bepaalde vacatures van personen die nog niet de voorgeschreven termijn van acht weken lid van het CDA waren, de niet toegestane overdracht van het recht om kandidaten op te geven voor een groslijst van gemeentelijke afdelingen aan een regionale afdeling (in oprichting) samengaan met de opgave van meer dan het toegestane aantal namen waarbij het CDA-bestuur niet de vrijheid heeft naar believen de opgave zelf te beperken tot het toegestane aantal.

Voorts een beroepsschrift dat aanleiding geweest is voor twee in het verslagjaar gehouden hoorzittingen, resp. op 4 juni en 7 november, een zeer principiële zaak betreffende de beëindiging van

een relatie tussen één van de bijzondere organen van het CDA en een medewerker.

Deze had enerzijds geklaagd wegens onzorgvuldige bejegening, en anderzijds een vordering ingediend strekkende tot nietigverklaring van het ontslag, herstel van dienstbetrekking en mogelijke schadevergoeding.

In deze zaak heeft de Commissie door haar uitspraak in feite haar bevoegdheden uitgebreid door niet te volstaan met de verwijzing van de zuiver civiele vordering naar de burgerlijke rechter, maar op grond van de mening dat de betrekkingen tussen (de organen van) het CDA en diens leden het kader van zuiver juridische betrekkingen te boven gaan, een klacht inzake de zorgvuldigheidsnormen terzake uiteindelijk ontvankelijk te verklaren.

De samenstelling van de Commissie van Beroep per 31 december 1984 is: mr. J. L. Janssen van Raay te Rotterdam (voorzitter), mw. mr. L. C. Baud te Utrecht, mr. A. M. Boersma te Den

Haag, mr. H. M. Krans te Den Haag (vice-voorzitter), mr. J. M. Smeets te Thorn en G. v.d. Berg te Waddinxveen (griffier). Plaatsvervangende leden zijn resp. mr. P. W. Mertens te Utrecht, drs. E. F. B. Verwoert te Utrecht, H. Happel te Den Haag, drs. J. J. A. Scholten te Den Haag en drs. M. Smits te Den Haag (plv. griffier). De partijraad, in dit geval optredend namens het Congres, verkiest alle genoemden, met uitzondering van plaatsvervangend lid de heer Scholten, aan het eind van 1984 voor een nieuwe zittingsperiode van maximaal 4 jaar. De heer Scholten is eerst in 1983 in zijn functie benoemd, zodat in zijn geval geen sprake is van een officiële vacature.

Drs. Verwoert, die door de partijraad, voor het eerst als plaatsvervangend Commissielid wordt gekozen, neemt daarbij de plaats in van de niet meer herkiesbaar gestelde mevrouw Witteveen-Alink te Oldenzaal, die aan het eind van haar eerste zittingsperiode was gekomen.

13. College van Bindend Adviseurs

Slechts één bijeenkomst noodzakelijk

In het verslagjaar overleed de voorzitter van het College van Bindend Adviseurs mr. Y. Scholten, die sedert de CDA-fusie voorzitter van dit college was. Gelukkig heeft mr. Y. Scholten slechts een enkele maal een kamer moeten samenstellen die uitspraken deed in conflicten over de verdeling van componenten op kandidatenlijsten. Op 15 december 1984 benoemde de partijraad mr. A. Nooteboom als voorzitter van het college in de vacature Scholten.

In 1984 werd een kamer samengesteld in verband met een klacht van een vijftal partijbe-

stuursleden over de samenstelling van de CDA-kandidatenlijst in 's-Hertogenbosch. De kamer was als volgt samengesteld: P.C. Efferich – voorzitter, drs. M. Smits – secretaris, als leden mw. A.M.V.C. Groensmit-van der Kallen, mr. V.H. Bruins Slot en W.M.C. de Kruijf.

De kamer oordeelde dat de procedure bij het samenstellen van een kandidatenlijst voor de raadsverkiezingen in de CDA-afdeling Den Bosch formeel juist was gehanteerd.

Voorzitter van het college is mr. A. Nooteboom en secretaris is drs. M. Smits.

14. Wetenschappelijk Instituut voor het CDA

Grote verscheidenheid in activiteiten en produkties

Ook in 1984 is er weer sprake van een grote verscheidenheid in activiteiten en produkties. In bestuur en staf treden belangrijke wisselingen op. Anders dan gehoopt werd blijven er zorgen over een passende financiering van het Instituut.

Bestuurszaken

Aan het begin van 1984 kan de waarnemend voorzitter mr. P. J. Boukema het voorzitterschap overdragen aan drs. H. H. F. Wijffels.

De heer Wijffels zet aan het begin van zijn optreden een op de toekomst gerichte visie uiteen, waarin de fundamentele inzichten die de christen-democratie typeren een belangrijke plaats innemen.

De heer Wijffels is al langer bij het werk van het Instituut betrokken door zijn voorzitterschap van het Sectoroverlegorgaan Sociaal-Economisch Beleid. Uit dien hoofde heeft hij ook een opvallende rol in de produktie en presentatie van de brochure „Werkloosheid en de crisis in onze samenleving” gehad.

Aan het eind van het jaar nemen de heren mr. W. F. de Gaay Fortman en mr. P. van Dijke afscheid van het bestuur, conform het rooster van aftreden. Het partijbestuur benoemt als opvolger van de heer De Gaay Fortman, prof. ir. B. Krol, terwijl de Stichtingsraad de heer H. A. de Boer benoemt als opvolger van de heer Van Dijke. De aftredende bestuursleden hebben het werk van het Wetenschappelijk Instituut, en vóór de fusie van dat van de Dr. A. Kuypersstichting, langdurig in een bestuurlijke functie gediend. Hun optreden droeg zeer bij aan het vertrouwen dat het Instituut binnen het CDA geniet. De beide nieuw benoemde bestuursleden zijn eveneens in het CDA bekend. Zij hadden vooraanstaande posities in de besturen van het CDA of, voor de fusie, van de ARP.

Als voorzitter van het Sectoroverlegorgaan Sociaal-Economisch Beleid wordt benoemd prof. dr. N. H. Douben, terwijl als lid daarvan prof. dr. P. B. Boorsma toetreedt.

Baron mr. O. W. A. van Verschuer treedt af als voorzitter van het Sectoroverlegorgaan Binnenlandse Zaken en Justitie en wordt als zodanig opgevolgd door prof. mr. H. Franken.

Het bestuur benoemt de heer Th. E. F. Niers tot lid van het bestuur van het Fonds Wetenschappelijk Instituut en de heer drs. C. J. Klop als lid van de Redactieraad van CD/ACTUEEL, beiden namens het Wetenschappelijk Instituut.

De Stichtingsraad komt in het verslagjaar tweemaal bijeen en overlegt uitvoerig over het onderzoeksprogramma voor de komende periode. Deze besprekingen hebben met name ook voor het personeel van het Instituut een inspire-

rende betekenis. Als nieuwe leden van de Stichtingsraad treden toe de heren drs. G. Leers, A. C. J. van Haaften en ir. H. W. Kibbeling. Bestuur en Stichtingsraad vergaderen uitvoerig over de door het rapport „Appèl en Weerklank” aanbevolen samenwerking met de Stichting Kader- en Vormingswerk. De bestuursorganen van het WI delen de breed in de partij aangetroffen opvatting dat het voor het werk van het Wetenschappelijk Instituut noodzakelijk is dat er nadruk wordt gelegd op de afzonderlijke presentatie, waarin de eigen positie en verantwoordelijkheid van het Instituut binnen de christen-democratische beweging blijkt.

Instemming genieten de plannen tot het oprichten van een Kaderschool in samenwerking met

*Dr. H. H. F. Wijffels
Nieuwe WI-voorzitter*

de Stichting Kader- en Vormingswerk. Daartoe worden afspraken gemaakt met het bestuur van de Stichting Kader- en Vormingswerk en met het Presidium van het CDA. Een en ander resulteert in een nota die de contouren van de Kaderschool aangeeft.

Tijdens het verslagjaar worden van tijd tot tijd besprekingen gevoerd over de subsidie met de minister van Binnenlandse Zaken. Wijzigingen treden daarin gelukkig niet op. Wel wordt de subsidie door de partij aan het WI met een bedrag van f 30.000,- verminderd, zulks met het oog op de oprichting van een Kaderschool.

Personeelszaken

In het verslagjaar neemt drs. H. Klooster afscheid van het Instituut. Hij sluit zijn werkzaamheden af met de afronding van de brochures „Samen verder” en „Hoeksteen of sluitpost?” Tot de staf treden toe drs. Th. B. F. M. Brinkel (halve werktijd) die belast wordt met werkzaamheden op het gebied van het veiligheidsbeleid. Mr. drs. J. P. Balkenende gaat de vacature die

drs. H. Borstlap achterliet vervullen. Naast zijn werk in de sector Sociaal-Economisch Beleid rondt hij de reeds in gang zijnde studie ten aanzien van het ontwikkelingsbeleid af. Het Instituut prijst zich gelukkig met de vrijwillige inzet van de heer J. J. de Baan (kolonel b.d. KM), die bereid is om in de sector Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting een project te ontwikkelen.

De sollicitatieprocedure ter vervulling van de vacature in de sector Sociaal-Cultureel en Educatief beleid wordt aan het eind van het verslagjaar in gang gezet.

De heer Klop draagt het redactiesecretariaat van Bestuursforum over aan de heer Balkenende. De heer Klop sluit hiermee een periode af gedurende welke hij met name voor Bestuursforum zeer gewaardeerde werkzaamheden heeft verricht.

Directietaken en algemeen

In het bijzonder de heren Oostlander en Klop nemen regelmatig deel aan CDA-delegaties in ontmoetingen met kerken, omroeporganisaties, conventspartners en vredesbewegingen.

Daarnaast zijn er voor hen adviserende lidmaatschappen in het Dagelijks en Partijbestuur van het CDA, in het bestuur van de Stichting Kader- en Vormingswerk, in de Werkgroep Opiniepeilingen, de Werkgroep Ouderenbeleid, in het Centraal Verkiezingscomité en andere organen.

De heer Oostlander is rapporteur van de Programcommissie van het CDA, belast met de opstelling van het Verkiezingsprogramma 1986-1990 en de heer Klop heeft eenzelfde functie in de Modelprogramcommissie ten behoeve van de gemeenteraadsverkiezingen. Alle medewerkers van het Instituut nemen als subrapporteurs deel aan het werk van de CDA-Programcommissie, terwijl de heer Balkenende bovendien intensief deelneemt aan het werk van de Modelprogramcommissie.

Werkzaamheden staf

Sector Welzijn (secretaris drs. C. J. Klop)
Medewerking wordt verleend aan de Werkgroep Pluriforme Samenleving van de Raad van Kerken voor de opstelling van een kanselboodschap inzake racisme en discriminatie. Tevens wordt die werkgroep geadviseerd terzake van de opstelling van een lijst van vragen, te stellen aan alle politieke partijen ter voorbereiding van hun verkiezingsprogramma's op het onderdeel minderhedenbeleid.

Er wordt een serie gesprekken gevoerd met partijbestuurders, bewindslieden, kamerleden en verwante omroepen en pers inzake de Medianota.

Het project „Bijbelstudie in het CDA" wordt voortgezet tezamen met het redactiegroepje bestaande uit dr. E. Schroten, drs. M. G. G. J. Schreurs, mevrouw J. Fokkens-Brandenburg en mevrouw E. Verheyen-Loeff. Een eerste concept-boekje is gereed voor nader overleg met exegeten.

In januari wordt een studieconferentie over het CDA-kunstbeleid gehouden. Deze geniet ruime publiciteit in de kranten. In september verschijnt een themabundel over dit onderwerp in samenwerking met de Boekmanstichting. Daarmee worden eerste stappen gezet op dit nog onontgonnen terrein.

De heer R. Kalk schrijft tijdens een stage aan ons Instituut een scriptie over de levensbeschouwelijke verscheidenheid in het welzijns-werk en in het welzijnsbeleid. Deze is mede van belang voor de politieke behandeling van het ontwerp-Welzijnswet. Een en ander resulteert in een artikel in Bestuursforum.

De heer Klop heeft een actief aandeel in de productie van de brochure „Privatisering" van de Bestuurdersvereniging. In deze brochure wordt gepoogd om voor provincie- en gemeentebestuurders praktische handreikingen te bieden om een belangrijk christen-democratisch uitgangspunt in beleid om te zetten. Tal van beleidsaanbevelingen, die passen in de ontwikkeling van een door ons gewenste samenleving, worden gedaan.

Ook in het verslagjaar is de heer Klop lid van het Begeleidingscollege van het Sociaal-Cultureel Planbureau.

Binnen deze sector vindt voorts de oprichting plaats van de Fractiebegeleidingscommissie Volksgezondheid die in goed overleg met de betreffende Fractiecommissie tot stand wordt gebracht.

Sector Onderwijs

(secretaris ad interim drs. C. J. Klop)

Gezien de vacature worden de activiteiten in deze sector op zeer beperkte wijze voortgezet. Er bestaat een voorbereidingsgroep voor een studie over een CDA-beleidsfilosofie ten aanzien van het onderwijs en voorts een werkgroep die zich buigt over de problematiek van de 2e fase van het voortgezet onderwijs. De werkgroep die het rapport „Samen verder" heeft voortgebracht, schrijft een weerwoord op de kritiek die in kringen van onderwijsgevende CDA'ers op het rapport „Samen verder" geleverd is.

Sector Sociaal-Economisch Beleid

(secretaris mr. drs. J. P. Balkenende)

Aan het begin van het jaar verschijnen een tweetal studierapporten.

„Vernieuwend energiebeheer": vanuit het besef

Foto Pieter Gerritse, Zwolle

Energie-conferentie in Zwolle en Den Bosch, v.l.n.r. De Boer (CDJA), Krol en Klop.

dat energie een eerste levensbehoefte is wordt in dit rapport de vraag centraal gesteld op welke wijze onze energievoorziening in de komende decennia kan worden veilig gesteld. Deze vraag moet gezien worden tegen de achtergrond van onder meer de belangen van natuur en milieu, de economische situatie, de sociale gevolgen van het energiebeleid en de mogelijkheden en risico's van de verschillende energiedragers. Nagegaan wordt hoe het CDA vanuit begrippen als „rentmeesterschap" en „solidariteit" met het energievraagstuk dient om te gaan. Nederland voert een beleid dat sterk afwijkt van de aangrenzende landen. Dit kan geïllustreerd worden aan de hand van de primaire rol van aardgas en olie in onze energievoorziening.

In het rapport wordt gesteld dat onze samenleving het zich niet kan veroorloven om a priori de inzet van bepaalde energiedragers af te wijzen. Echter aan bepaalde keuzes zal niet kunnen worden ontkomen. In dat verband beveelt het rapport aan: de terugdringing van het gebruik van aardolie, zorgvuldig beheer van de aardgasreserves, opwaardering van het gebruik van steenkolen in de elektriciteitssector, belangrijker rol van kernenergie en streven naar een reële aanwending van duurzame energie. De studiecommissie staat onder voorzitterschap van prof. ir. B. Krol, rapporteur is dr. W. L. M. Adriaansen. Als leden fungeren drs. H. Borstlap (secretaris tot 1 november 1983), dr. ir. A. S. Bos, prof. dr. H. van der Laan en drs. P. R. H. M. van der Linden (waarnemend lid vanuit de CDA-Tweede Kamerfractie).

Over deze brochure worden twee studieconferenties gehouden in de maand september, op verschillende plaatsen in het land (Zwolle en

Den Bosch). Het Wetenschappelijk Instituut geeft daarbij gastvrijheid aan het CDJA om op gelijke voet de CDJA-brochure over energiebeleid toe te lichten.

Op deze wijze wordt een goede ondersteuning gegeven aan de besluitvorming op de verschillende politieke en bestuurlijke niveaus.

Voorzitter van de studiedag in Zwolle is drs. C. J. Klop; sprekers zijn prof. ir. B. Krol, J. de Boer, prof. dr. Th. van de Klundert, drs. W. Adriaansen, drs. W. T. van Gelder.

Voorzitter van de studiedag te Den Bosch is mr. F. J. H. Schneiders; sprekers zijn: prof. ir. B. Krol, J. de Boer, prof. dr. H. G. W. M. Peer, drs. W. Adriaansen, drs. W. T. van Gelder.

Werkloosheid en crisis

„Werkloosheid en de crisis in onze samenleving". De samenhang tussen economie, cultuur en politiek.

In dit rapport wordt een poging gedaan om een van de meest klemmende vraagstukken van deze tijd – de werkloosheid – in een bredere context dan de economische alleen te plaatsen. Daartoe is alle reden. Economische wetenschap en economische politiek lijken geen kans te zien om de ontwikkelingen een meer perspectiefvolle wending te geven. Het vermoeden rijst dat achter de economische realiteit verschillende factoren schuil gaan die tot nog toe zijn veronachtzaamd. Dat inzicht leidt tot een analyse waarin zowel economische als culturele en politieke aspecten een plaats krijgen. De werkloosheid van nu kan niet geïsoleerd worden beschouwd van enkele dominante maatschappelijke processen die zich in de jaren zestig en zeventig hebben voltrokken. De verstatelijking,

het „kwartaire levensgevoel” en de economisering. Het is nu de opgave om de verbroken samenhang tussen economie, levensstijl, cultuur van de samenleving en de politiek weer te herstellen. Een beleid, gericht op werkgelegenheid en het gezond maken van de overheidsfinanciën, zal gevoed moeten worden door opvattingen over zinvolle arbeid, over menselijke verantwoordelijkheid en over de taken van de overheid. In dat kader wordt de bevordering van de werkgelegenheid geplaatst in het perspectief van de totstandkoming van de verantwoordelijke maatschappij.

Daarmee heeft het nog steeds actuele rapport „Gespreide Verantwoordelijkheid” (1978) een vervolg gekregen.

De discussienota is opgesteld door het Sectoroverlegorgaan Sociaal-Economisch en Financieel Beleid, bestaande uit de heren drs. H. H. F. Wijffels, voorzitter, prof. dr. H. van der Laan, drs. G. H. Terpstra, prof. drs. J. Weitenberg en drs. H. Borstlap (secretaris tot 1 november 1983).

Deze brochure trekt sterk de aandacht. De commentaren variëren van lovend tot zeer kritisch, terwijl de algemene indruk bestaat dat met deze nota een nog voor velen nieuwe lijn wordt aangeduid. Eind oktober vindt hierover een bijzonder druk bezochte en publiciteittrekkende studieconferentie plaats. Tijdens deze studieconferentie komen zowel de schrijvers van de nota als de critici ruim aan bod.

Voorzitter van deze studiedag is drs. A. M. Oostlander; sprekers zijn: prof. dr. A. C. Zijderfeld, prof. dr. J. Klapwijk, mr. G. Tellegen, drs. G. H. Terpstra, prof. dr. W. Albeda, prof. dr. G. P. A. Braam, drs. H. H. F. Wijffels, mevrouw mr. H. A. Strijd-Groenewegen.

Zowel van de studieconferenties over Energiebeleid als die over Werkloosheid en de crisis in onze samenleving, zijn uitvoerige verslagen in druk verschenen.

Lopende projecten in deze sector betreffen een studierapport over Ontwikkelingssamenwerking

(in een ver gevorderd stadium) en „Technologische innovatie”. Het laatste project is in voorbereiding. De heer Balkenende maakte op uitnodiging van de Britse Ambassade een 10-daagse rondreis om zich in Engeland terzake op de hoogte te stellen.

De heer Balkenende maakt deel uit van de redactie van het Handboek voor Gemeenteraadsleden en is redactie-secretaris van „Bestuursforum”.

Sector Binnenlands Bestuur en Justitie

(secretaris mevrouw mr. Y. E. M. A. Timmerman-Buck)

Bij mevrouw Timmerman berust het redactiesecretariaat van CD Verkenningen en de coördinatie van het Fractiebegeleidingscommissiewerk. Zij treedt in diverse organen op als adviseur. Te noemen zijn het Werkgroepenwerk van de Stichting Kader- en Vormingswerk (de opstelling van het Praatstuk van de maand over drugs); het lidmaatschap van de Werkgroep Homofilie (opstelling van de CDA-resolutie over de homofilie); redactie Verkiezingsblad van en voor jongeren in verband met de Europese Verkiezingen 1984 (enkele grote interviews); adviserend lid van het Landelijk Bestuur van het CDA-Vrouwenberaad (zij schrijft, samen met mevrouw T. Bot-van Gijzen, de brochure „Geëmancipeerd, met en zonder baan”, waarin op een sterk de aandacht trekkende wijze de emancipatieproblematiek wordt aangeduid op het gebied van de Sociale Zekerheid en de Belastingwetgeving. In deze brochure wordt een nieuwe benadering van de emancipatie van de vrouw aangeboden, met de bedoeling daarmee de discussie, met name binnen het CDA-Vrouwenberaad, van een breder draagvlak te voorzien).

Een lopend project in deze sector is dat van de

Commissie Alternatieve Samenlevingsvormen. Heel wat van de daarin opgedane ervaringen zijn verwerkt in de bovengenoemde adviezen. Op 14 april wordt een studieconferentie gehouden naar aanleiding van de Themabundel: „Drugs, het einde?”. Commentatoren zijn personen uit de parlementaire, de gemeentelijke en de hulpverleningspraktijk. Van deze conferentie is inmiddels een uitvoerig verslag in druk verschenen.

Voorzitter van deze studiedag is mevrouw mr. J. J. M. S. Leyten-de Wijkerslooth de Weerdesteijn; sprekers zijn: mr. G. C. van Dam, mevrouw R. M. van der Maessen, mr. B. de Hoogh, ds. D. N. Wouters en W. M. van Andel.

In voorbereiding is een project over christen-democratische visies op de overheid. Dit sluit aan op de serie artikelen terzake in CD Verkenningen.

Sector Buitenland

(secretaris drs. Th. B. F. M. Brinkel)

De heer Brinkel stelt een uitvoerige nota op over alternatieve veiligheidsmodellen, zulks ter voorbereiding van de betreffende werkgroep. In deze studie zal een overzicht worden gegeven van verschillende voorstellen terzake van veiligheidsbeleid met een evaluatie vanuit christen-democratisch standpunt.

In samenwerking met een organisatiecomité bestaande uit leden van de Werkgroep Latijns Amerika van de Commissie Buitenland van het CDA, organiseert het Wetenschappelijk Instituut een tweedaags symposium over Latijns Amerika. Het symposium vindt plaats op 5 en 6 oktober in het Tropeninstituut te Amsterdam. Tal van buitenlandse sprekers, met name uit Latijns Amerika zelf en deelnemers kunnen bij deze conferentie worden begroet. Door middel van deze conferentie wil het Instituut de kennis omtrent de Latijnsamerikaanse politieke problemen in het CDA en in levensbeschouwelijk verwante organisaties vergroten. Het gaat daarbij over de mogelijkheden van hervorming, revolutie, gewelddadige en geweldloze vormen van actie, de mensenrechtenproblematiek, de rol van de medefinancieringsorganisaties en van de vakbonden aldaar. Ook wordt ingegaan op de positie van de kerken in de bevrijdingstheologie alsmede de internationaal politieke invloeden vanuit Europa en Noord-Amerika.

In dat verband wordt ook door de minister van Buitenlandse Zaken, de heer H. van den Broek, een toespraak gehouden. Voorzitter van de eerste conferentiedag is prof. dr. J. G. M. Hilhorst; sprekers zijn: drs. A. M. Oostlander, J. Castillo Velasco, O. Boye, J. Lohlé, B. Palmer, drs. P. Bukman, A. Zaldivar Larrain, dr. S. Theunis, drs. J. Bos, mr. T. M. A. Claessens, ds. S. S. van Dijk, dr. A. E. van Niekerk, dr. J. van Soest, E. Marius, H. Hofstede, drs. W. W. M. Wagemans, drs. W. Zuidhof.

Tijdens de tweede conferentiedag fungeert als voorzitter drs. W. K. N. Schmelzer; sprekers zijn:

Conferentie in Amersfoort Crisis en Verzorgingsstaat.

Foto Weers, Amersfoort

J. Zijerveld, A. Vanistendael, mr. H. van den Broek, prof. dr. J. G. M. Hilhorst, A. Calvani, dr. R. Arias Calderón, en drs. A. M. Oostlander.

De conferentie draagt ertoe bij om de perspectieven en de problemen van de christen-democratie in Latijns Amerika voor ons te verhelderen, zodat de politieke stellingname door het CDA een beter fundament krijgt.

In het verslagjaar wordt het werk van de heer Oostlander, als rapporteur van de Programcommissie van de Europese Volkspartij, afgerond door middel van de aanbidding van dit program op 2 april tijdens het EVP-Congres te Rome. Voorts houdt hij naar aanleiding van dit werk een lezing voor de juridische faculteit van de Universiteit van Nanterre (Les idées du Programme du PPE pour la législature 1984-1989). In het verlengde daarvan neemt de heer Oostlander deel aan de Groupe de Travail Doctrine van de Europese Volkspartij die belast is met de opstelling van een Visieprogram. In het kader van de Eurocampagne wordt binnen het WI een bundel spreekgeschetsen opgesteld.

De Fractiebegeleidingscommissie Defensie is in het verslagjaar zeer actief bij de advisering van leden van de Tweede Kamerfractie.

Vanuit het Wetenschappelijk Instituut wordt meegewerkt aan een conferentie betreffende de werkgelegenheid die in samenwerking met CEPESS, de CVP en het CDA secretariaat, op 20 februari in Breda gehouden wordt.

Sector Ruimtelijke Ordening, Volkshuisvesting, Verkeer en Vervoer.

(secretaris de heer J. J. de Baan)

In deze sector wordt een project voorbereid op het gebied van de Volkshuisvesting, waarin met name de financiering en de verantwoordelijkheidsverdeling tussen overheidsniveaus en tussen de overheid en de private sector aan de orde zal worden gesteld. Een startnotitie terzake werd in behandeling genomen.

De Fractiebegeleidingscommissie Volkshuisvesting wordt nieuw leven ingeblazen en een nieuwe Fractiebegeleidingscommissie betreffende Verkeers- en Vervoersbeleid wordt opgericht.

Spreekbeurten, advisering

Door de medewerkers van het Instituut worden een zestigtal spreekbeurten vervuld op diverse plaatsen in het land voor groepen van het CDA of anderen. Alle medewerkers nemen daaraan deel maar met name mevrouw Timmerman en de heren Klop en Oostlander. De onderwerpen betreffende de relatie tussen geloof en politiek, het Program van Uitgangspunten, de betekenis van het rapport „Appel en Weerklank” en „Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij”, diverse onderwerpen betreffende de positie

Tropeninstituut in Amsterdam: Latijns-Amerika-conferentie.

van de vrouw, politieke stromingen, vrede en veiligheidspolitiek, Europees beleid en Europees program, jongeren en politiek, mediabeleid, kiesrecht buitenlanders, Centruumpartij, ouderenbeleid, het democratiebegrip van het CDA, drugsbeleid, de homofilie, gezin en andere samenlevingsvormen, toekomstgericht beleid.

Een verscheidenheid aan mondelinge en schriftelijke adviezen wordt verleend met name door mevrouw Timmerman en de heren Klop en Balkenende.

Christen Democratische Verkenningen

De jaargang 1984 is, evenals voorgaande, zeer omvangrijk (660 pagina's met bijdragen van meer dan 100 verschillende schrijvers). Het zomernummer van CD Verkenningen bevat een groot aantal bijdragen aan het thema Kerk en Politiek. Dit nummer heeft sterk de aandacht getrokken en is in diverse kringen onderwerp van gesprek geweest. Enkele thema's werden in de loop van het jaar systematisch aangepakt, met name betreffende de visie op Staat en Overheid van het CDA, een serie over jongeren en politiek en een aantal bijdragen over genetische manipulatie en de ethiek van wetenschappelijk onderzoek. De redactie heeft besloten tot een modernisering van de lay out en inrichting van het blad. Deze verandering krijgt per 1 januari 1985 zijn beslag. De bedoeling is om de leesbaarheid in het cachet van het blad aantrekkelijker te maken.

Met ingang van oktober schrijft de heer Oostlander de maandelijkse rubriek „Periscope, commentaren uit het WI”. In het verslagjaar 1984 is het aantal abonnees met ongeveer 10% teruggelopen, hetgeen hoofdzakelijk te wijten is aan

de opzegging van service-abonnementen. Het bestand abonnees dat geen service-abonnement heeft, is vrijwel gelijk gebleven: mensen die, o.a. vanwege financiële redenen, hun abonnement op CDV opzeggen worden vervangen door degenen die via actieve werving (advertenties in CD/ACTUEEL, Bestuursforum, Trouw, studentenalmannakken etc.) ons blad willen ontvangen.

Grote diversiteit

In het jaar 1984 zijn iets minder studierapporten gereed gekomen, daarentegen is het aantal studieconferenties uitgebreid. De grote diversiteit aan taken en de zeer kleine bezetting van het Wetenschappelijk Instituut veroorzaken voor de medewerkers persoonlijk een vrij zware belasting die evenwel nog immer met enthousiasme wordt aanvaard. Met name de reacties uit de CDA-afdelingen en uit Stichtingsraad en Bestuur van het Wetenschappelijk Instituut zijn zeer bemoedigend. Dankzij deze zeer goede en inspirerende relaties behoudt het Wetenschappelijk Instituut de stootkracht die voor de samenwerking van grondslag en politieke overtuiging in het CDA noodzakelijk is.

Lijst van publikaties

Balkenende, mr. drs. J. P.:

„Over taakverdeling in het wetenschappelijk onderwijs en de eigen aard van de bijzondere instellingen”, in: Christen Democratische Verkenningen, september 1984;

„Onder overheden”, in: Bestuursforum, juni 1984.

„Een politieke visie met een bijbelse legitimering?”, in: Centraal Weekblad, 28 september 1984. Dit laatste artikel is een reactie op een

brochure over de arbeidstijdverkorting uitgaande van de Gereformeerde Taakgroep Kerk en Bedrijfsleven.

Klop, drs. C. J.:

„Daar heeft de abonnee de meeste invloed door de mogelijkheid zijn krant op te zeggen”, in: Christen Democratische Verekenningen, januari 1984.

„Gespreide verantwoordelijkheid in het onderwijsbeleid”, in Bestuursforum, mei 1984.

„Racisme en lokaal bestuur”, in Bestuursforum, augustus 1984.

„Economische en sociale aspecten van samenlevingsvormen”, in: provinciale CDA-krant van het Vrouwenberaad Utrecht, november 1984.

„Reactie op artikel drs. Meijer inzake symposium van NCRV”, in: Trouw, Podiumpagina, november 1984.

„Het CDA en het mislukkend pastoraat inzake homofilie”, in: Trouw, december 1984.

„Reactie op artikel J. van der Hoeven inzake homofilie” (december '84), in: NRC-Handelsblad 2-2-1985).

Oostlander, drs. A. M.:

„De functie van het voorbehoud”, in: Christen Democratische verkenningen, april 1984.

„Het CDA en de Europese maat”, in: Christen Democratische Verkenningen, mei 1984.

„De crisis van de sprekende kerk”, in: CD/ACTUEEL, november 1984.

„De christelijke politieke visie centraal voor het

CDA”, in: Trouw, Podiumpagina, januari 1984.

„De achillespees en het veiligheidsbeleid”, in: Trouw, mei 1984.

„Kerk en ontregeling”, in: Centraal Weekblad, januari 1984.

„Christelijk kan dat?”, in: Friesch Dagblad, mei 1984.

Periscope-artikelen in CD-Verkenningen:

oktober 1984: „Zijn we moe gestreden?”

november 1984: „Fatsoen of toegeeflijkheid”.

december 1984: „De weg naar Hilversum 5 (Emancipatie en vervreemding)”.

Enseignement social de l'Eglise: catholicisme et protestantisme”, in: Otfried Höffe (red.): „L'Église et la question sociale aujourd'hui”, een afzonderlijke publikatie van de Universiteit van Fribourg, Zwitserland, oktober 1984.

Timmerman-Buck, mw. Y. E. M. A.:

„Eenheid en verscheidenheid”, afsluitend artikel ten behoeve van het zomernummer van Christen-Democratische Verkenningen.

Samenstelling bestuur Wetenschappelijk Instituut voor het CDA

Drs. H. H. F. Wijffels (voorzitter), mr. P. J. Boukema (vice-voorzitter), drs. L. P. J. de Bruyn, prof. dr. S. Clossen, drs. C. Dekker (penningmeester), mr. P. van Dijke, dr. G. J. Fleers, prof. mr. W. F. de Gaay Fortman, prof. H. J. Neuman, drs. A. M. Oostlander (secretaris), mr. F. J. H. Schneiders, mr. C. van Veen, prof. dr. J. A. C. J. van de Wouw.

Voorzitters Sectoroverlegorganen

Mr. O. W. A. Baron van Verschuier (Binnenlandse Zaken/Justitie), dr. ir. W. F. Schut (Ruimtelijke Ordening, Volkshuisvesting, Verkeer en Waterstaat), prof. dr. N. H. Douben (Sociaal-Economisch en financieel beleid), prof. mr. P. J. Teunissen (Buitenlandse Zaken, Ontwikkelings-samenwerking, Defensie), mr. H. F. anken (Welzijn), drs. A. W. Solberg (Onderwijs).

Samenstelling redactie Christen Democratische Verkenningen

Mr. W. C. D. Hoogendijk (voorzitter), prof. dr. W. Albeda, drs. J. W. A. van Dijk, prof. mr. H. Franken, mr. W. F. de Gaay Fortman, mr. J. J. A. M. van Gennip, mevrouw mr. H. Th. ten Hagen-Pot, dr. K. J. Hahn, drs. A. M. Oostlander, mr. dr. A. Postma, dr. H. van Fuller, prof. dr. C. J. Rijvros, dr. E. Schroten, dr. B. de Vries, prof. dr. A. G. Weiler, mr. L. B. M. Wüst, mevrouw mr. Y. E. M. A. Timmerman-Buck (secretaris).

Wetenschappelijke en Organisatorisch-administratieve stafleden

Drs. A. M. Oostlander (directeur), J. J. de Baan, mr. drs. J. P. Balkenende, drs. Th. B. F. M. Brinkel, mevrouw A. de Goede-Borman, mevrouw J. Hageman, mevrouw B. M. C. Ivens, drs. C. J. Klop (adjunct-directeur), mevrouw J. Martinus, mevrouw mr. Y. E. M. A. Timmerman-Buck.

15. Bestuurdersvereniging

Lokale en provinciale politiek van groot belang voor CDA

Ook voor de bestuurdersvereniging stond het verslagjaar deels in het teken van „de” CDA-rapporten: „Appèl en weerklink” en „Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij”. Aan de voorbereiding van de standpuntbepaling over beide rapporten door de partij heeft de vereniging haar steentje bijgedragen door een commentaar op elk van beide stukken op te stellen en dat aan te bieden aan het partijbestuur. Daarbij heeft het verenigingsbestuur dankbaar gebruik gemaakt van de inbreng van enkele afdelingen van de vereniging, in het bijzonder de Gelderse afdeling.

Appèl en weerklink

In het commentaar op het rapport „Appèl en weerklink” (gepubliceerd in het meinumnummer van Bestuursforum) onderschreef het verenigingsbestuur, dat eenheid van optreden van CDA-fracties zeer gewenst is, maar daaraan werd toegevoegd dat de grondwettelijke onafhankelijkheid en eigen verantwoordelijkheid van volksvertegenwoordigers niet in het gedrang

mag komen. De partij in haar geheel zal voortaan veel meer aandacht moeten besteden aan de toerusting van haar lokale en provinciale politici, om hen beter in staat te stellen in de gemeenten en provincies christen-democratische beginselpolitiek te bedrijven. Hier ligt niet alleen een taak voor de bestuurdersvereniging, aldus het commentaar.

Van harte ondersteunde het bestuur de aanbeveling in het rapport, dat overleg tussen CDA-politici op verschillende bestuursniveaus op basis van de gemeenschappelijke uitgangspunten stelselmatig dient te worden georganiseerd.

Het welslagen daarvan vereist echter dat het partijbestuur en de kamerfracties meer doordrongen raken van de betekenis van de christen-democratische politiek in gemeenten en provincies. „De partijleiding en de kamerfracties zullen meer open moeten staan voor de opvattingen die onder de lokale en provinciale bestuurders leven en ook van hun kant contact met hen moeten zoeken.”

In het commentaar werd ook ingegaan op de voorstellen in „Appèl en weerklink” betreffende de vertegenwoordiging van de „bijzondere organisaties”, waaronder de vereniging, in de bestuursorganen van de partij. Kort gezegd verklaarde het verenigingsbestuur zich ermee akkoord dat de vertegenwoordigers van de bijzondere organisaties voortaan geen stemrecht meer zullen hebben in de landelijke bestuursorganen van het CDA, maar dat zal dan gelijkelijk moeten gelden voor het Vrouwenberaad, het CDJA én de bestuurdersvereniging, ook wat betreft het aantal adviserende leden.

Voorts werd bezwaar aangetekend tegen het feit dat voor de bestuurdersvereniging als enige van de betrokken organisaties geen „adviserende zetel” in het dagelijks bestuur van het CDA was ingeruimd.

Een amenderende resolutie van het verenigingsbestuur om in de partijraadsvergadering op 18 en 19 mei in Hoogeveen op dit punt een gelijke behandeling te bewerkstelligen, had he-

laas geen effect. Wel ging de partijraad akkoord met het voorstel van het CDA-bestuur om ook aan de bestuurdersvereniging een adviserend lidmaatschap van het dagelijks bestuur van de partij toe te kennen. Dat is winst, want het biedt de vereniging op termijn de mogelijkheid om ook in dit belangrijke bestuursorgaan de factor lokale en provinciale politiek in de weegschaal te leggen.

Verzorgingsmaatschappij

In oktober heeft de vereniging een commentaar op het rapport over de verzorgingsmaatschappij aangeboden aan het partijbestuur. Het oordeel van de vereniging over het rapport kwam neer op „ja, maar...”. Weliswaar leidt het CDA-streven naar gespreide verantwoordelijkheid tot de in het rapport aanbevolen koers, maar gerechtigheid en solidariteit mogen niet in de knel komen, aldus het commentaar. In dit opzicht is er sprake van een spanningsveld.

In het commentaar werd ook de vraag opgeworpen of terugdringing van de staat (overheid) ten gunste van de maatschappij (samenleving) helemaal realistisch is. „Van wezenlijk belang is dat de basisvoorzieningen van onze verzorgingsstaat gehandhaafd blijven.” De vereniging is verder van mening dat de maatschappelijke verbanden (particulier initiatief) en de individuele burgers gestimuleerd en toegerust moeten worden om meer verantwoordelijkheden zelf te dragen.

De marsroute die in het rapport is aangegeven, lijkt – aldus het commentaar van de vereniging – wel juist te zijn, maar de stellingname van de auteurs van het rapport wekt de indruk te zeer te zijn ingegeven door de huidige financiële problemen. In het commentaar is verder ingegaan op: spreiding van verantwoordelijkheden, voorwaarden voor vermaatschappelijking, het garanderen van „vloeren” en de positie van vrijwilligers resp. beroepskrachten in de hulpverlening. Het stuk is gepubliceerd in het novembernummer van Bestuursforum.

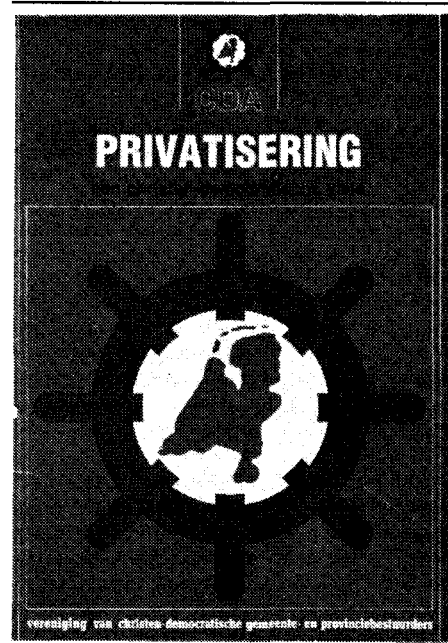
Eigen publikaties

In 1984 (januari) heeft de vereniging voor het eerst een eigen *adressengids* uitgegeven. Het doel daarvan is, de communicatie tussen gemeente- en provinciebestuurders onderling te bevorderen én de contacten met bijvoorbeeld kamerleden en partijfunctionarissen te vergemakkelijken. In dit boekje zijn onder meer de namen en adressen opgenomen van de leden van het bestuur, de ledenraad, de afdelingsbesturen en de werkgroepen van de vereniging, de redactie en redactieraad van Bestuursforum, alsmede de voorzitters van alle CDA-gemeenteraadsfracties, de voorzitters en secretarissen van de CDA-fracties in provinciale staten, de gedeputeerden, enz.

In september volgde de tweede uitgave, getiteld „Privatisering – een christen-democratische vi-

sie”. In deze brochure wordt het al dan niet uitbesteden of overdragen van overheidstaken aan de particuliere sector op een christen-democratische wijze benaderd. De algemene conclusie van de brochure luidt dat privatisering in veel gevallen de verantwoordelijkheidsbeleving in de maatschappij versterkt en bijdraagt tot gezondmaking van de overheidsfinanciën. Tegelijk wordt vastgesteld dat privatisering een gefaseerd proces moet zijn, omdat het maatschappelijk kader en de maatschappelijke veerkracht zich moeten herstellen, wat niet van de ene op de andere dag kan gebeuren. Ook de financiële consequenties van privatisering komen uitvoerig aan de orde. Dit rapport werd vervaardigd door de Werkgroep binnenlands bestuur en financiën. Naast de secretarissen van de werkgroep, mr. W. J. C. Knopper en mr. W. G. H. M. van der Putten, heeft ook drs. C. J. Klop, adjunct-directeur van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA en adviserend lid van het verenigingsbestuur een groot aandeel gehad in de opstelling van het rapport.

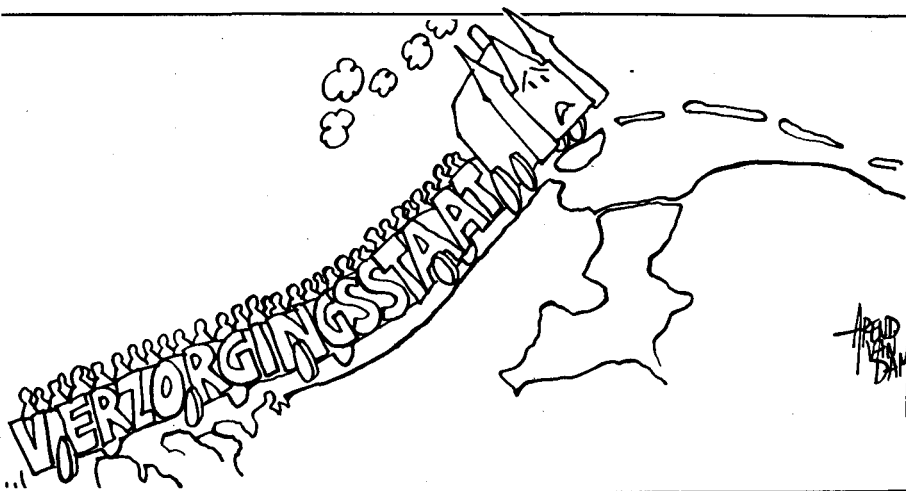
In december verscheen een mini-brochure waarin de tekst is afgedrukt van de inleiding die dr. H. Franken heeft gehouden tijdens de verenigingsconferentie op 12 mei. Dr. Franken sprak over het onderwerp „CDA-visie op de overheid”. Het was een interessante beschouwing over de – beperkte – rol van de overheid in onze samenleving.

Conferenties

Het thema van de landelijke conferentie, dit jaar wederom gehouden in het Jacobitheater te Utrecht, was „Onder overheden”. Tijdens deze conferentie stonden drie vragen centraal:

1. Wat is de taak van de overheid en welke taken

dient zij over te laten aan (groepen van) verantwoordelijke burgers?

2. Wat moet het rijk overlaten aan de lagere overheden?

3. Hoe ziet de financiële positie van de lagere overheden er uit?

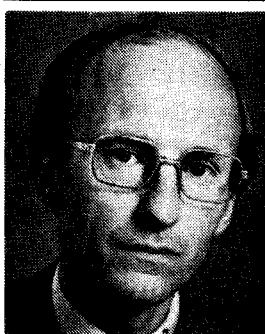
Op deze vragen werd achtereenvolgens ingegaan door de inleiders dr. H. Franken („CDA-visie op de overheid”), dr. G. J. Fleers („Het voor en tegen van decentralisatie”) en prof. dr. J. H. Christiaanse („De financiële positie van de lagere overheden”). Zij en het Tweede-Kamerlid P. J. A. van der Sanden vormden het forum. Als dagvoorzitter fungeerde mr. Ph. J. I. M. Houben; jhr. P. A. C. Beelaerts van Blokland hield een slottoespraak. Ongeveer 100 leden en belangstellenden woonden de conferentie bij.

In zijn openingstoespraak stond de voorzitter van de vereniging, mr. Sj. H. Scheenstra, stil bij de positie van de „lagere” overheden en hun bestuurders. Hij stelde vast dat de gemeenten en provincies in de praktijk gedegradeerd zijn tot ónder-overheden. Hoewel zij formeel autonoom zijn, verkeren zij in een ondergeschikte positie tegenover „het Rijk” ofte wel de „centrale overheid”. „Maar wat is een centrale overheid als er geen levenskrachtige decentrale overheden zijn?”, vroeg de voorzitter zich af. Ook signaleerde hij dat het overheidshandelen versmald lijkt tot een budgetprobleem: „Mensen zijn relaties van het financieringstekort geworden”. Tenslotte besteedde mr. Scheenstra aandacht aan de rechtspositie van de wethouders en aan de toen dreigende verlaging met 10% van de vergoedingen voor raads- en statenleden. Het gaat daarbij om de kwaliteit van het openbaar bestuur, en dus ook om de kwaliteit van het CDA-aandeel daarin, aldus de voorzitter. Een niet adequate beloning leidt onvermijdelijk tot een averechtse selectie van toekomstige gemeente- en provinciebestuurders. (Zie ook de volgende paragraaf in dit verslag).

Een verslag van deze conferentie is opgenomen in het juninummer van Bestuursforum. Zoals reeds eerder vermeld is de tekst van de inleiding van dr. Franken gepubliceerd in de brochure „CDA-visie op de overheid”.

Op 1 december vond de studiedag plaats die de Stichting kader- en vormingswerk CDA en de bestuurdersvereniging jaarlijks samen beleggen. Ditmaal was het onderwerp: „Minderhedenbeleid en kiesrecht buitenlanders”. Dat het wel en wee van de minderheden in ons land de belangstelling heeft bleek uit de opkomst van zo'n 115 belangstellenden.

Mr. J. G. H. Krajenbrink sprak over het minderhedenbeleid na de Minderhedennota, mr. F. J. H. Schneiders ging in op de vraag hoe op lokaal niveau het minderhedenbeleid gestalte kan worden gegeven. Als laatste inleider sprak partijsecretaris drs. M. Smits over het kiesrecht voor buitenlanders. Na de inleidingen vonden

Dr. H. Franken:
Visie op de overheid.

groepsgesprekken en een plenaire discussie plaats. Mevrouw A. P. R. Pieterse-de Geus, bestuurslid van de bestuurdersvereniging, fungeerde als dagvoorzitter.

Een kort verslag van deze studiedag is opgenomen in het decembernummer van Bestuursforum.

Belangenbehartiging

Zoals in de vorige paragraaf al bleek was er ook in 1984 voor de vereniging aanleiding om op te komen voor de belangen van haar leden.

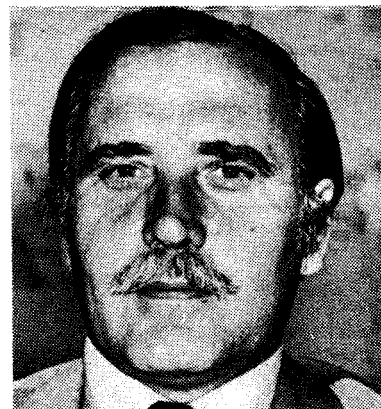
„Onvoldoende gemotiveerd, onbillijk en schadelijk voor het functioneren van de lokale democratie.” Dat was het oordeel van het verenigingsbestuur over het voornemen van de minister van Binnenlandse zaken om per 1 juli 1984 de vergoedingen voor raads- en statenleden met 10% te verlagen. Het bestuur verwoordde zijn kritiek op dit plan in een brief aan de CDA-fractie in de Tweede Kamer die tijdens de verenigingsconferentie op 12 mei door voorzitter Scheenstra werd overhandigd aan het kamerlid P. J. A. van der Sanden, voorzitter van de Commissie voor Binnenlandse zaken uit de CDA-fractie. De brief eindigde met een dringend beroep op de CDA-fractie om uit solidariteit met de collegavolksvertegenwoordigers in raden en staten, samen met andere fracties in de Tweede Kamer de minister af te brengen van zijn „heillose voornemen”. De tekst van de brief is opgenomen in het juninummer van Bestuursforum.

Minister Rietkerk wilde de gelden die verlaging van de vergoedingen voor raads- en statenleden zou opleveren, gebruiken voor een verbetering van de rechtspositie van de wethouders. De Tweede Kamer was het met de minister eens dat de positie van de wethouders dringend verbetering behoeft, maar niet ten koste van de raads- en statenleden. Hoewel de Kamer een en ander vastlegde in een drietal moties, stelde de minister van Binnenlandse zaken in zijn begroting voor 1985 verbetering van de positie van de wethouders toch weer afhankelijk van de door hem gewenste verlaging van de vergoedingen.

Dat was voor de bestuurdersorganisaties van PvdA, VVD en CDA aanleiding om op 2 oktober een gezamenlijke brief te schrijven aan de vaste commissie voor Binnenlandse zaken uit de

Tweede Kamer. In deze brief, d.d. 2 oktober, spraken de voorzitters van de bestuurdersorganisaties er hun grote verbazing over uit „dat de (ook door hen bepleite) versterking van de positie van de wethouder bekostigd zou moeten worden door een verzwakking van de positie van het raadslid”. De Vaste Commissie werd met klem verzocht ertoe te willen bijdragen dat de geldmiddelen, benodigd voor de uitvoering van de maatregelen die minister Rietkerk eerder had voorbereid om de positie van de wethouders enigszins te verbeteren, ter beschikking zouden worden gesteld. De brief van de bestuurdersorganisaties is gepubliceerd in het oktobernummer van Bestuursforum.

Het is verheugend te kunnen melden dat de activiteiten van onder meer de CDA-bestuurdersvereniging uiteindelijk hebben geleid tot een structurele verbetering van de rechtspositie van de wethouders per 1 januari 1985. Weliswaar zijn nog niet alle gerechtvaardigde wensen in vervulling gegaan, maar er is in ieder geval een doorbraak bereikt. De verlaging met 10% van de vergoedingen voor raads- en statenleden is niet doorgegaan; wel is per 1 januari 1985 – ten

Christiaanse: financiën lagere overheden.

onrechte – een andere indexering voor de jaarlijkse aanpassing van hun vergoedingen ingevoerd. Voortaan volgen de vergoedingen de ambtenaren salarissen; voor 1985 betekende dat een verlaging van de vergoedingen met 3%.

Bestuursforum

Het maarnummer van Bestuursforum stond in het teken van de verkiezingen voor het Europees Parlement, die in juni werden gehouden. Dit themanummer bevatte onder meer een interview met Eurolijsttrekker Beumer, getiteld „Een politiek goed toegerust Europa is het beste banenplan”. Verder werd onder meer aandacht geschonken aan grensoverschrijdende samenwerking, b.v. in de vorm van jumelages, en aan de doorwerking van Europese fondsen op lokaal en regionaal niveau.

Een ander onderwerp dat in deze achtste jaargang uitgebreid aan bod kwam was het

sociale beleid van het kabinet-Lubbers. Met name in het septemnummer werd menige kolom besteed aan de positie van de minima en het inkomensbeleid van „Den Haag”.

Verder werd begonnen met een reeks artikelen over lokaal en regionaal beleid op het gebied van werkgelegenheid en werkloosheid. De serie werd door *drs. A. J. van Dulst* geïntroduceerd in het aprilnummer. In het eerste artikel in de reeks, van de hand van de Groningse wethouder *Berger*, werd een versoepeling van de sollicitatieplicht bepleit. In daaropvolgende nummers behandelden diverse auteurs onderwerpen als bijvoorbeeld het terugploegen van uitkeringen en andere vormen van stimulering van werkgelegenheid.

In het januarinummer werd een begin gemaakt met een serie portretten van CDA-fracties. De CDA-raadsfractie in Warnsveld opende de rij met het interview „Gemeente Warnsveld verlaagt onroerendgoedbelasting met 20%”.

Onderwerpen die er verder in deze jaargang uitsprongen waren – in willekeurige volgorde – : racisme en lokaal bestuur, gemeentelijke herindeling, decentralisatie, cultuurbeleid, en burgerlijke ongehoorzaamheid.

De jaargang 1984 telde 388 redactionele pagina's (1983: 374 pag.). De advertentiebezetting was bevredigend, al werd het geraamde gemiddelde van 6 advertentiepagina's per nummer niet helemaal bereikt. De gemiddelde oplage was ca. 7000 per nummer (1983: 7200). Helaas daalt het aantal betalende abonnees nog steeds: in 1984 bedroeg dit aantal ongeveer 6500 (1983: ca. 6700). Het abonentenverlies is vooral te wijten aan de terugloop van het aantal service-abonnees van het CDA en van de rechtstreeks betalende abonnees (niet-verenigingsleden).

Op 7 december nam de redactie afscheid van redactie-secretaris *drs. C. J. Klop*. Na zes jaar de nevenfunctie van redactie-secretaris te hebben uitgeoefend verliet hij de redactie van Bestuursforum om zich geheel te kunnen wijden aan zijn werk als adjunct-directeur van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA. De heer Klop werd met ingang van 1 januari 1985 opgevolgd door *mr. drs. J. P. Balkenende* eveneens werkzaam bij het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA.

Helaas moest de redactie als jury voor de *Bestuursforumprijs* voor de tweede maal het besluit nemen de prijs – voor 1983 – niet toe te kennen.

Per 31 december was de (ongewijzigde) samenstelling van de redactie als volgt: *mr. C. A. Bos* (voorzitter), *drs. W. van den Bos Czn.*, *G. C. de Bruijn*, *H. G. Cloudt* (eindredacteur), *mr. Ph. J. I. M. Houben*, *drs. C. J. Klop* (secretaris), *M. E. Ch. E. Nagel-Cornelissen*, *drs. A. J. Nieuwenhuizen*,

J. H. Reinders, *mr. A. G. J. M. Rombouts*, *mr. L. A. van Splunder* en *mr. N. Wijma*.

De (eveneens ongewijzigde) samenstelling van de redactieraad was als volgt: *drs. G. C. de Boer*, *drs. A. K. Bot*, *drs. E. Broekhuis*, *mr. drs. A. H. M. Dölle*, *drs. A. J. van Dulst*, *M. Dijksterhuis-de Jong*, *mr. J. A. M. Hendriks*, *J. Hollenbeek Brouwer*, *J. J. H. van der Kooij-Feenstra*, *mr. J. H. A. G. van Maasackers*, *jr. mr. L. M. Michiels van Kessenich*, *mr. S. J. H. Scheenstra*, *H. N. Stoekenbroek*, *M. J. A. Vleugels-van der Hoeven* en *mr. A. C. van de Vliert*.

Werkgroepen

Begin 1984 vond de installatie van de zesde werkgroep van de vereniging, nl. de Werkgroep sociaal-economisch beleid, plaats. Tot voorzitter werd benoemd *mr. A. A. C. M. Leenders*, tot 1e secretaris *drs. H. J. Spaan* en tot 2e secretaris *A. W. A. M. Broos*. De namen en adressen van de leden van alle werkgroepen zijn vermeld in de Adressengids.

Zoals reeds is vermeld produceerde de Werkgroep binnenlands bestuur en financiën een rapport over privatisering. Een notitie van de Werkgroep milieubeleid over deregulering van de Hinderwet verscheen in het januarinummer van Bestuursforum. In het decembernummer werd een notitie van de Werkgroep sociaal-economisch beleid gepubliceerd onder de titel „Naar een nieuwe voorlichtings- en adviesstructuur voor het midden- en kleinbedrijf”. Publicaties van de andere werkgroepen waren eind 1984 in vergevorderde staat.

De meeste werkgroepen hebben één- of tweemaal een gesprek over actuele beleidsontwikkelingen gevoerd met de desbetreffende commissies uit de CDA-fractie in de Tweede-Kamer.

Dr. C. Klop neemt afscheid als redactie-secretaris Bestuursforum. Foto Tebbens, Nieuwegein

Afdelingen

Voor de vele activiteiten die de afdelingen hebben ontplooid wordt korthedshalve verwezen naar de verslaglegging door de afdelingssecretarissen in de rubriek Verenigingsnieuws in Bestuursforum. Helaas geeft deze rubriek geen compleet beeld, omdat sommige afdelingsbesturen de inzending van verslagen weleens achterwege laten.

Op 31 oktober had een delegatie van het verenigingsbestuur een ontmoeting met vertegenwoordigers van de afdelingsbesturen. Tijdens dit gesprek kwamen onder meer een aantal huishoudelijke zaken aan de orde. Verder werden de voorgenomen verenigingsactiviteiten voor 1985 en de programma's van de afdelingen voor het seizoen 1984-1985 doorgesproken. Daaruit resulteerden onder andere de volgende „tips” en ideeën:

- bij voortduring aandacht schenken aan het hanteren van de CDA-uitgangspunten in de praktijk van het raads- en statenwerk;
- zo dicht mogelijk „bij huis” vergaderen om een groter aantal leden te bereiken.
- coördineren van activiteiten met het provinciaal CDA-bestuur, de provinciale vormingscommissie en het provinciaal vrouwenberaad.
- dwarsverbindingen tot stand brengen met deze CDA-instansies;
- de afdeling Utrecht organiseert elke maand, terwille van de contacten tussen de leden, een „politiek café”.

De vereniging telde begin 1985 4606 leden (begin 1984: 4641). Het ledenverlies (-35) is grotendeels het gevolg van de opheffing van het Gewest Twente en de opheffing van de wijkraden in Zaanstad. Dankzij ledenwerving door de afdelingsbesturen, met medewerking van het verenigingssecretariaat, is het ledental in diverse provincies op peil gebleven of zelfs iets gestegen.

Ledenraad en bestuur

De ledenraad, bestaand uit afgevaardigden van de afdelingen en de leden van het verenigingsbestuur, vergaderde driemaal.

Tijdens de vergadering van 25 februari spraken staatssecretaris L. de Graaf (Sociale zaken en

werkgelegenheid) en wethouder G. C. de Bruijn over „Het sociale beleid van het kabinet-Lubbers". Een verslag van de inleidingen en de daaropvolgende discussie is gepubliceerd in het maantnummer van Bestuursforum.

Aantallen leden per afdeling

Afdeling	Begin 1984	Begin 1985
Drenthe	151	150
Friesland	252	234
Gelderland	612	614
Groningen	203	203
Limburg	404	402
Noord-Brabant	733	734
Noord-Holland	484	473
Overijssel	445	427
Utrecht	325	328
Zeeland	166	166
Zuid-Holland	843	836
Zuiderzeeland	23	23
	4641	4606

In de vergadering van 16 juni behandelde de ledenraad de jaarstukken 1983, die ongewijzigd werden goedgekeurd. Verder werd tijdens deze bijeenkomst het (ontwerp-rapport van de Werkgroep binnenlands bestuur en financiën over privatisering besproken. Vervolgens werden de reacties van de afdelingen op het CDA-rapport „Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij" behandeld.

Op 10 november hechtte de ledenraad zijn goedkeuring aan de begroting 1985, met inbegrip van de contributieregeling. Na het huishoudelijk gedeelte sprak *drs. M. J. J. van Amelsvoort*, staatssecretaris van Binnenlandse zaken,

over het onderwerp „De kijk van het rijk op de gemeenten in de jaren'80". Een verslag van deze inleiding is gepubliceerd in het december nummer van Bestuursforum.

Het bestuur vergaderde in het verslagjaar zesmaal.

Op 10 september vond een gesprek plaats met het presidium van het CDA. De belangrijkste onderwerpen waren de opstelling van het Model gemeente- en provincieprogramma 1986-1990, de besluitvorming van de partijraad over het rapport „Appel en weerklink" en de huurprijs voor de kantoorruimte in het CDA-huis.

In de loop van het jaar werd het bestuur geconfronteerd met een zeer hoge „aanpassing" van de huurprijs die de Stichting huisvesting CDA vraagt voor de huur van kantoorruimte in het CDA-huis. Als gevolg van een herberekening verdubbelden bovendien de servicekosten die het partijbureau de andere huurders, waaronder de vereniging, in rekening brengt.

Een en ander leidde tot uitvoerige correspondentie en diverse gesprekken. Het bestuur, daarin gesteund door de ledenraad, heeft ernstig overwogen de zeer bescheiden kantoorruimte van de vereniging in het CDA-huis, die onevenredig hoge lasten met zich meebrengt, op te geven voor een aanzienlijk ruimere en goedkopere behuizing in de nabijheid van het CDA-huis. Daartoe was al een optie genomen op een aantrekkelijke kantoorruimte. Uiteindelijk besloot het bestuur in een vergadering waarbij ook de penningmeester van het CDA aanwezig was, terwille van de onderlinge solidariteit en gelet op de verkregen concessies en toezeg-

gingen, de huur van kantoorruimte in het CDA-huis althans voor een jaar te continueren. Uiteraard vertegenwoordigden bestuursleden de vereniging bij partijraadsvergaderingen en conferenties in CDA-verband. De voorzitter vertegenwoordigde de vereniging in het partijbestuur en in de stichtingsraad van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA en de heer Cloudt (ambtelijk secretaris) in het bestuur van de Stichting kader- en vormingswerk.

In het bestuur van de Europese vereniging van christen-democratische lokale en regionale bestuurders hadden zitting *dr. G. J. Fleers* (vice-president), *J. A. M. Reijnen*, *mr. S. H. Scheenstra* en *ir. G. C. van Wijnbergen*.

Per 31 december was de samenstelling van het bestuur (ongewijzigd) als volgt: *mr. S. H. Scheenstra* (voorzitter), *drs. F. G. L. L. Schols* (vice-voorzitter), *ir. G. C. van Wijnbergen* (secretaris), *drs. J. de Geus* (penningmeester), *M. Dekker*, *H. Folkeringa*, *J. J. Geldhof*, *Th. H. Heijne*, *J. Koops*, *B. Migchels*, *G. W. van Montfrans-Hartman*, *A. P. R. Pieterse-de Geus*, *H. L. P. Poels-Peters* en *K. Tuinstra* (leden), *H. G. Cloudt*, *drs. C. J. Klop* en *drs. M. Smits* (adviserende leden).

Secretariaat

In 1984 vond een mutatie in het personeelsbestand plaats. *Mevrouw A. J. N. Verhagen* van der Vegt nam afscheid; haar taak als administratief medewerkster werd overgenomen door *mevrouw R. Torn*. Per 31 december bestond het personeel uit: *H. G. Cloudt* (ambtelijk secretaris), *mevrouw T. W. A. M. Willemsse-Rajmann* (stafmedewerkster) en *mevrouw R. Torn* (administratief medewerkster).

BESTUURSFORUM

maandblad voor christen-democratische gemeente- en provinciepolitiek

INHOUD

Bestuursforum verschijnt elf maal per jaar, met gemiddeld tenminste 30 redactionele pagina's. Elk nummer bevat een of meer commentaren, diverse artikelen, soms een interview, en steeds een aantal rubrieken. Regelmatig verschijnen nummers met enkele artikelen over één thema, bijv. openbaar vervoer en „fietsbeleid"; decentralisatie welzijnsbeleid; milieubeleid; verkeersveiligheid; energiebesparing; werkgelegenheid; volkshuisvesting; gezondheidszorg.

Een abonnement kost in 1985 f 35,-. Voor abonnementen, proefnummers en nadere inlichtingen:

BESTUURSFORUM Antwoordnummer 360, 2500 VB Den Haag; tel. (070) 92 40 21

16. CDJA

Veel veranderingen voor het CDJA

1984 is voor het CDJA een actief jaar waarin veel verandering is te zien. Niet alleen doet een nieuwe voorzitter zijn intrede, maar ook wordt de landelijke structuur meer doelgericht georganiseerd en komt de begeleiding van de organisatie in het land duidelijker uit de verf. Een aantal nieuwe activiteiten wordt ontwikkeld. Uitgangspunt voor de activiteiten vormt het beleidsplan 1984, dat in maart 1983 wordt vastgesteld.

Leden

Het geregistreerde ledenbestand blijft in 1984 ongeveer gelijk. Daarbij is nog geen rekening gehouden met het euvel dat leden die plaatselijk wel actief zijn, landelijk niet zijn geregistreerd. Met ingang van 1985 wordt de ledenadministratie in een nieuw computersysteem ondergebracht wat een meer adequate controle én serviceverlening mogelijk maakt. Gelet op het bovenstaande is van het feitelijk ledenverloop slechts de indruk te vermelden, dat het ledental en daarmee samenhangend de ledenactiviteit toeneemt.

In oktober besluit het algemeen bestuur, voornamelijk om subsidietechnische redenen, naast leden ook sympathisanten landelijk te gaan registreren.

Algemene ledenvergadering

De algemene ledenvergadering (ALV) komt in 1984 één keer bijeen, en wel op 16 juni in Utrecht. Tijdens het ochtendgedeelte verkiest de ALV Hans Huibers tot voorzitter die als zodanig Johan de Leeuw opvolgt, van wie na afloop op ludieke wijze afscheid wordt genomen. Naast andere huishoudelijke zaken komen enkele resoluties aan de orde. Zo spreekt de ALV zich uit tegen de voorstellen van het kabinet om de bijstand te verlagen van voordeurdelers en roept zij de CDA-fractie op om het Europese aspect in het beleid meer tot uiting te laten komen. Ten aanzien van de plaatsing van kruisraketten wordt, in reactie op het kabinetsbesluit, uitgesproken dat Nederland zich in NAVO-verband sterk moet maken voor onderhandelingen met als resultaat een beduidend lager aantal middellange afstandswapens in Oost en West. Ook wordt een resolutie aangenomen over het werkgelegenheidsbeleid voor jongeren. Tijdens het middagedeelte spreekt fractievoorzitter De Vries de vergadering toe, waarna in groepen wordt gediscussieerd over verschillende aspecten van het kabinetsbeleid.

CDJA-Raad

De CDJA-raad, bestaande uit de leden van het algemeen bestuur en vertegenwoordigers van

de provinciale afdelingen, vergadert in 1984 drie keer.

Op 31 maart houdt de raad zich bezig met het rapport „Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij” en homofilie. Bij dit laatste onderwerp wordt vastgesteld dat onderscheid naar geaardheid én levenswijze ook voor particuliere instellingen ongeoorloofd moet worden geacht. De raad spreekt zich verder, na lange discussie, uit tegen de plaatsing van kruisraketten in Nederland.

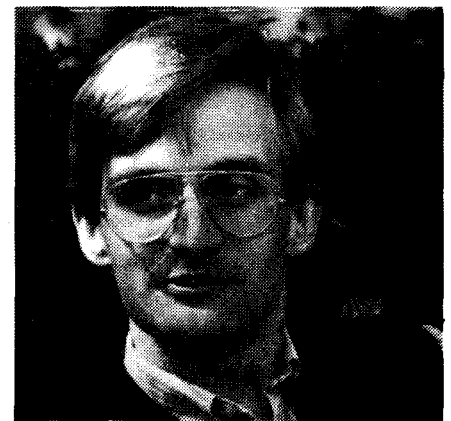
Op 24 november en 8 december wijdt de raad twee vergaderingen aan de vaststelling van een nieuw politiek pamflet van het CDJA. Dit bevat op alle verschillende beleidsterreinen actuele standpunten. Op 8 december wordt bovendien in een resolutie vastgesteld dat het CDJA tegenstander is van de bouw van nieuwe kerncentrales, terwijl wederom een aantal aspecten van het kernwapenbeleid in een resolutie naar voren worden gebracht.

Op 24 november besluit de raad verder om de werkwijze aan te passen door middel van wijzigingen in het reglement van orde. Op 8 december treedt raadsvoorzitter Martin Mesch af; tot zijn opvolger wordt door de raad Arco Hofland verkozen. In 1984 worden voor het eerst raadsagendapunten voorbereid door het organiseren van studieconferenties: in januari over het rapport „Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij”, in oktober over het politiek pamflet.

Algemeen Bestuur

Het algemeen bestuur (AB) is belast met de politieke en organisatorische leiding van het CDJA. Het bestaat uit de leden van het dagelijks bestuur, drie door de ALV benoemde leden en zestien (tot 16 juni: zeventien) vertegenwoordigers van provinciale afdelingen.

In 1984 vergadert het AB negen maal. Vele organisatorische en politieke zaken passeren de revue. Zo houdt het AB zich bezig met financiële zaken, stelt het een notitie vast waarin functies, taken en structuur van de provinciale afdelingen worden vastgelegd, licht het het CDJA door op zijn gevoeligheid voor emancipatoir denken en bespreekt het het voorlichtingsbeleid, alsmede de organisatie van het secretariaat. Politiek gezien houdt het AB zich bezig met de voorbereiding van de zaken die in de CDJA-raad en de CDA-partijraad aan de orde komen (zoals homofilie, het politiek pamflet, de kruisrakettenkwestie en het rapport „Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij”). Op 2 juni bespreekt het AB het kabinetsbesluit over de

Hans Huibers wordt de nieuwe CDJA-voorzitter.

plaatsing van kruisraketten waarbij het zich uitspreekt voor méér toetsingscriteria bij de uiteindelijke beslissing in 1985, dan alleen het aantal SS-20-raketten. Op 13 oktober spreekt het AB over het energiebeleid: meest saillant punt is het afwijzen van inzet van kernenergie.

In januari bespreekt het AB een reactie op het CDA-rapport „Appel en Weerklank”, dat – met enige kanttekeningen – positief wordt gewaardeerd.

Ook het eigen functioneren houdt het AB bezig. In september behandelt het een rapport van een „werkgroep evaluatie landelijke organisatie”, in de wandeling WELO-rapport genoemd. Daarin wordt bepleit AB-leden meer bij het politieke werk te betrekken, door vorming van ad hoc-commissies (in CDJA-jargon „dwarsverbanden”) van bestuurs-, commissie- en fractie-begeleidingsgroepsleden, zodat het AB ook als geheel politiekier gaat functioneren. Daarnaast wordt het functioneren, alsmede de omvang van de verschillende commissies kritisch beschouwd, ook in verband met noodzakelijke bezuinigingen.

Dagelijks Bestuur

Het uit zeven leden bestaande dagelijks bestuur vergadert in 1984 achttien keer. Daarnaast bezoekt (een deel van) het DB alle provinciale besturen (sommige tweemaal) en wordt met diverse personen en organisaties overlegd. Genoemd kunnen worden twee ontmoetingen met het CDA-presidium.

In de reguliere DB-vergaderingen worden de bijeenkomsten van het AB voorbereid en de besluiten ervan uitgevoerd. Bovendien vindt daar de terugkoppeling plaats door verschillende vertegenwoordigers in diverse organisaties en binnen CDJA en CDA, en daarbuiten.

Bij de DB-verkiezingen in september neemt Ton Strien na vier jaar afscheid als vice-voorzitter en

penningmeester. Tot zijn opvolgster wordt Rhea Stroes benoemd.

Kort nadien treedt Ronald Bakker tussentijds als DB-lid af.

Nadat het AB expliciet heeft besloten deze vacature te vervullen wordt tot zijn opvolger Wilbert van Herwijnen benoemd. Hierboven melden wij al dat in juni na vier jaar voorzitterschap Johan de Leeuw aftreedt en Hans Huibers hem opvolgt. Nadat in oktober ook de functieverdeling is geregeld, ziet het DB er als volgt uit:

Hans Huibers, voorzitter
Bert Westerink, vice-voorzitter
Han Hoogma, penningmeester
Johan de Boer, lid
Wilbert van Herwijnen, lid
Jolanda Kolfschoten, lid
Rhea Stroes, lid
Govert Veldhuijzen, secretaris (adviserend lid)

In het kader van de WELO-discussie besluit het AB voortaan ook de voorzitter van de organisatiecommissie als ad hoc-adviseurs tot DB-vergaderingen toe te laten.

Organisatiecommissie

De organisatiecommissie is belast met advisering over organisatorische en financiële aangelegenheden, de propaganda en de organisatorische aspecten van de kadervorming. In dit kader houdt de commissie zich in 1984 bezig met verschillende financiële zaken, het organiseren van de ALV, het nieuw te ontwikkelen propagandamateriaal, de campagne voor de Europese verkiezingen, de kernenbegeleiding, de registratie van sympathisanten, het persbeleid etc.

In het kader van de WELO-discussie besluit het AB voor organisatorische kwesties het zwaartepunt meer te verleggen naar de organisatiecom-

missie. Voorzitter van de organisatiecommissie is tot juni André Leferink die dan wordt opgevolgd door Frits Wester.

Binnenlandcommissie

De binnenlandcommissie is belast met het bevorderen van meningsvorming en -uiting over binnenlands politieke vraagstukken. De commissie bestaat voornamelijk uitcoördinatoren van de verschillende fractiebegeleidingsgroepen. Als commissie functioneert zij begin 1984 nog maar matig. Wel wordt in februari een geslaagde studieconferentie belegd over het onderwijsbeleid.

In het kader van een interne evaluatie en het WELO-rapport wordt medio 1984 besloten de binnenlandcommissie te reorganiseren. Het zwaartepunt komt te liggen bij een uit vijf leden bestaande „kerngroep”, terwijl de plenaire commissie nog slechts twee maal per jaar vergadert. De kerngroepen onderhouden contacten met de fractiebegeleidingsgroepen en coördineren de activiteiten van ad hoc-commissies voor actuele zaken. Dat leidt tot een aanmerkelijke uitbreiding van de activiteiten in het najaar, met name rond de energieproblematiek, het politiek pamflet, de openbaar vervoerstarieven en het onderwijsbeleid.

Gedurende het hele jaar blijft de positie van jongeren, met name in het sociaaleconomische beleid een aandachtspunt voor het CDJA. Het neemt ook actief deel in overleg daarover met de Tweede Kamerfractie en maatschappelijke organisaties, en participeert in discussies over de in september verschijnende nota „Jeugdbeleid” van het kabinet.

Leden van de binnenlandcommissie hebben – samen met de buitenlandcommissie – een groot aandeel in de vormgeving van „Perspectief”, het eind 1983 geïntroduceerde „opiniemagazine” van het CDJA, waarvan zes nummers verschijnen.

In september wordt Sjoerd Veerman als voorzitter opgevolgd door Wim Kuiper.

Buitenlandcommissie

De buitenlandcommissie is belast met het bevorderen van de meningsvorming en -uiting over buitenlands politieke vraagstukken en het onderhouden van contacten met het buitenland. In het kader van de eerste taak wordt in februari een studieconferentie georganiseerd over Europa.

Voorts houdt de commissie zich bezig met het internationaal jongerenjaar, het politiek pamflet, vrede en veiligheid, ontwikkelingssamenwerking e.d.

De contacten met het buitenland betreffen met name de vertegenwoordiging van het CDJA in de Europese Unie van Jonge Christen-Democraten (EUJCD). In november besluit deze organisatie haar statuten te wijzigen en daarbij ook haar naam (de „Unie” valt eruit). De commissie voor EG-zaken (het „Team of the Ten”) wordt opgeheven; haar taken worden voortaan vervuld door het EJCD-bestuur. Via de EJCD is het CDJA aangesloten bij de Wereldunie van Jonge Christen-Democraten. In het kader daarvan nemen vijf CDJA-leden in augustus deel aan een studiereis naar El Salvador.

In juni participeren acht CDJA'ers in een conferentie van het Gesprekscentrum van jonge christen-democraten, waarvan naast het CDJA vooral Scandinavische organisaties lid zijn. In december ontvangt het CDJA een delegatie van de Noorse jonge christen-democraten, die een tegenbezoek brengen voor onze studiereis naar Noorwegen eind 1983.

Het CDJA heeft een actief aandeel in de campagne voor de Europese Verkiezingen. Dat betreft niet alleen de produktie van materialen (zoals een prachtig jongerenmagazine en een Euroganzenbord), maar ook het mede-organiseren van een Europees congres voor jonge christen-democraten in mei te Maastricht. Zeshonderd jongeren uit alle EG-landen nemen daaraan deel. Het congres dat organisatorisch onder de hoede stond van het CDA-bureau-Limburg, gold tevens als opening van de CDA-campagne.

Voorzitter van de buitenlandcommissie is Lucas Bolsius. Namens de Nederlandse jongeren neemt hij in het najaar deel aan de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties.

Andere commissies

De redactiecommissie is belast met het samenstellen van het ledencontactorgaan, dat is opgenomen in CD/ACTUEEL, dat wekelijks aan alle CDJA-leden wordt toegezonden. Gepoogd wordt een veelzijdig aanbod te verzorgen van thema's. In juni verzorgt de redactiecommissie een themakatern in CD/ACTUEEL dat gewijd is aan jongeren en het kabinetsbeleid.

Voorzitter van de redactiecommissie is Wilfred

Grote opkomst bij Algemene ledenvergadering CDJA in Utrecht.

Kik die als zodanig in oktober Ko Scheele opvolgt.

De vormingscommissie is belast met de (kader-)vorming binnen het CDJA. Uitgaande van de eind 1983 vastgestelde beleidsnotitie over het vormingswerk organiseert zij enkele activiteiten, zoals een tweetal kernencursussen en heeft zij een aandeel in een weekend voor vrouwelijke CDJA-leden.

In het voorjaar wordt het programma van introductieconferenties voor nieuwe leden herzien. In 1984 worden deze voor het eerst door provinciale afdelingen georganiseerd. Voorzitter van de vormingscommissie is tot oktober Chris Westerlaken, een opvolger kan in 1984 nog niet worden benoemd.

De kascommissie, belast met de controle op de jaarrekening, vergadert daartoe in 1984 één keer. In de ALV rapporteert zij over de jaarrekening 1983. Voorzitter is Marc. Wortmann. **De commissie van beroep** behoeft in 1984 niet in actie te komen. Zij wordt op de ALV opnieuw benoemd. Voorzitter van de commissie van beroep is Jos van Oijen.

Secretariaat

Het bestuur, de commissies en de organisatie in het land worden bijgestaan door het secretariaat, bestaande uit een aantal bij het CDJA in dienst zijnde medewerkers.

In maart behandelt het AB een notitie over de toekomstige organisatie van het secretariaat die meer toegesneden zal worden op de ondersteuning van de organisatie van het land.

Per 15 augustus neemt secretaresse Fija Mulder afscheid; in haar plaats wordt door het CDA Didy-Marieke Graafland aangesteld. Derhalve omvat het secretariaat eind 1984 de volgende medewerkers:

Govert Veldhuijzen (secretaris)
Dik Koopmans (adjunct-secretaris, part-time)
Theo Bovens (stafmedewerker, part-time)
Didy-Marieke Graafland (secretaresse)

Vanaf maart functioneert als vrijwillig medewerkster bovendien Trinetje Stolk op het secretariaat, eerst ten behoeve van de externe voorlichting; vanaf oktober als secretaris van de redactiecommissie.

Provinciale afdelingen en kernen

Ook in 1984 ligt de nadruk op het versterken van de organisatie van het CDJA op provinciaal en plaatselijk niveau.

Met de provinciale afdelingen wordt contact onderhouden via de leden van het algemeen bestuur en de provinciale vertegenwoordigers in de organisatiecommissie. Bovendien heeft elke provincie een DB-lid als contactpersoon.

De functies, taken en structuur van de provinciale afdelingen zijn onderwerp van een notitie provinciale afdelingen die in januari 1984 door het AB wordt vastgesteld en vervolgens in gesprekken met de provinciale besturen aan de orde komt.

Ook in de organisatiecommissie komt het functioneren van de provincies regelmatig aan de orde. Vanuit de commissie worden initiatieven ondernomen om kleine provincies als Drenthe en Zeeland gerichter te gaan ondersteunen.

Het aantal CDJA-kernen blijft in 1984 ongeveer gelijk (ca. 150). Het functioneren ervan wordt beter dan in 1983, niet in de laatste plaats, omdat in 1984 de begeleiding van kernen vanuit de provinciale afdelingen beter wordt georganiseerd. De kernenbegeleiders komen in regionaal verband twee keer bijeen onder leiding van de stafmedewerker organisatie van het secretariaat. Met medewerking van de Stichting Kader- en Vormingswerk wordt in november ook een trainingsweekend voor hen georganiseerd, samenvalend met de kernencursus die door het CDJA wordt georganiseerd voor bestuursleden van kernen.

Voor de kernenbegeleiding wordt in 1984 aan de provincies extra financiële middelen ter beschikking gesteld.

Voor het functioneren van provinciale afdelingen en kernen worden in 1984 enkele nieuwe accenten gelegd. Meer aandacht zal in de toekomst worden besteed aan het uitdragen van de inhoudelijke stellingnamen van de landelijke organisatie naar het „land” toe. Ook wordt meer bevorderd dat in kernen actieve leden daarmee buiten het CDJA jongeren benaderen.

Zoals voorzitter Hans Huibers het in zijn installatierede verwoordt: de organisatie in en de organisatie uit.

Een navolgenswaardig initiatief om activiteiten in een wat minder politiek-formele sfeer te organiseren vormt een sportdag voor verschillende CDJA-teams die het CDJA-Zuid-Holland in juni organiseert. Ruim honderd CDJA'ers uit het hele land nemen daaraan deel.

Contacten met het CDA

De contacten met het CDA-bestuur worden behartigd via de CDJA-vertegenwoordigers in dagelijks en partijbestuur. Het DB van het CDJA vergadert twee keer samen met het partijbestuur.

Ook in vergaderingen van de partijraad hebben CDJA'ers een werkzaam, zij het niet altijd vruchtbaar aandeel. Te noemen vallen hier de discussies over de partijrapporten „Appèl en Weerklank” en „Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij”, de discussie over resolutie „homofilie” en de verkiezing van de leden van het partijbestuur, waarin o.m. oud-vicevoorzitter Wim van de Camp wordt benoemd.

Met de andere gelieerde organen en organisa-

ties wordt contact onderhouden via het secretariaat en vertegenwoordigers in de besturen, zoals de redactie van CD/ACTUEEL, de CDA-buitenlandcommissie, de Stichting Kader- en Vormingswerk en de Stichtingsraad van het Wetenschappelijk Instituut.

Ook in alle kamerkringbesturen is het CDJA, vanuit de provinciale afdelingen, vertegenwoordigd. Met deze CDJA-vertegenwoordigers belegt het DB in januari een bijeenkomst, voor informatie-uitwisseling en ter bespreking van het rapport „Appèl en Weerklank”.

Het CDJA heeft verder een werkzaam aandeel in enkele partijactiviteiten, zoals de campagne voor de Europese verkiezingen, de voorbereiding van een thema-conferentie over jeugdwerkgelegenheid begin 1985, en de opstelling en uitvoering van het actieplan „CDA vijf jaar jong”, dat in 1985 vorm moet krijgen en ten doel heeft de CDA-afdelingen waar nog geen kernen functioneren, warm te maken voor activiteiten met jongeren. Ook bij de voorbereiding van het nieuwe CDA-programma wordt het CDJA betrokken, via gesprekken met de programcommissie en de verschillende leden daarvan.

Met de CDA-Tweede Kamerfractie wordt gestructureerd overleg gevoerd via de „agendacommissie Jeugdbeleid”, waarin naast twee kamerleden en twee vertegenwoordigers van de partij, twee CDJA-leden participeren. Daarnaast vindt regelmatig ad hoc overleg plaats op verschillende beleidsterreinen (sociaal-economisch, verkeer en vervoer, energie etc.).

M 50/PIJON Internationaal Jongerenjaar

In 1983 is het CDJA met de meeste andere politieke jongerenorganisaties uitgetreden uit de Stichting BPJK en heeft het een nieuwe organisatie opgericht voor algemene politieke vorming van jongeren de vereniging M 50. Op aandrang van de Tweede Kamer besluit de minister van WVC deze instelling met ingang van 1 juni 1984 te subsidiëren.

Vanaf die datum begint M 50 dan ook activiteiten te ontplooiën, waarvoor het voorlopig onderdak vindt bij het CDJA-secretariaat. CDJA-lid Ton Strien wordt tot voorzitter gekozen.

Via M 50 is het CDJA aangesloten bij het PIJON, het platform van internationaal jongerenwerk, dat onder meer uitwisselingen met andere landen coördineert.

Het PIJON is ook coördinatiepunt voor de activiteiten rond het Internationaal Jongerenjaar in 1985. Verantwoordelijk voor de Nederlandse invulling van die activiteiten is een Nationale Werkgroep waarin het CDJA rechtstreeks én via M 50 participeert. Om de inbreng in deze werkgroep en de verschillende andere projectgroepen te coördineren én om de eigen activiteiten van het CDJA in 1985 te organiseren stelt het AB in het voorjaar een IJJ-commissie in onder voorzitterschap van DB-lid Han Hoogma.

17. Vrouwenberaad

Vrouwen actief in 1984

Als hoogste gezagsorgaan binnen het Vrouwenberaad is ook dit jaar de Landelijke Raad tweemaal bijeengewees. De eerste keer vond plaats op 4 juni. Het was een bijzondere vergadering omdat de politiek uit die dagen in het teken stond van de Europese Verkiezingen waarvoor op 14 juni naar de stembus werd gegaan. De Landelijke Raad kende daardoor slechts een kort, huishoudelijk gedeelte waarna er alle ruimte was voor Europese aangelegenheden. Thema van de dag was „Zelfstandige vrouwen in Europa”, toegespitst op de Achtste ontwerp-richtlijn, aangenomen in het Europese Parlement. Opzet is, zo lichte mevrouw J. R. H. May-Weggen toe, om vrouwen van zelfstandige ondernemers in het midden- en kleinbedrijf en in agrarische bedrijven een betere rechtspositie te verschaffen.

Drie vrouwelijke kandidaten voor het Europese Parlement presenteerden zich, te weten mevrouw J. R. H. May-Weggen, mevrouw mr Y. M. C. T. van Rooy en mevrouw mr E. C. A. M. Boot. De dag werd afgesloten met de behandeling en het aannemen van een resolutie aangaande in het bijzonder de Achtste ontwerp-richtlijn.

De tweede vergadering van de Landelijke Raad vond plaats op 10 december. Het politieke gedeelte werd gewijd aan het partijrapport „Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij”. Tweede Kamerlid mr J. G. H. Krajenbrink hield een inleiding waarna er ruimte voor discussie was. Het onderwerp werd afgesloten met de behandeling en het aannemen van stellingen. Het laatste onderdeel van het ochtendprogramma behelsde een eigen financiële bijdrage van leden van het Vrouwenberaad. De partij kreeg een principieel „neen” ten antwoord.

Met inachtneming van een rooster van optredens werden drie leden van het Dagelijks Bestuur herkozen.

Voorzitter mevrouw mr H. Th. ten Hagen-Pot maakte echter geen gebruik van de mogelijkheid tot herbenoeming. Zij legde haar functie neer en deze vergadering was de laatste die onder haar leiding plaatsvond. Aan dit feit werd de rest van de vergadering gewijd.

Landelijk Bestuur

Eén afgevaardigde per provincie vormt samen met het Dagelijks Bestuur het Landelijk Bestuur dat dit jaar zeven keer bijeenkwam (er zijn vijf adviserende leden).

Daarnaast vond driemaal een gezamenlijke vergadering met de Sectie Vorming van het Vrouwenberaad plaats.

Het CDA-Vrouwenberaad heeft met ingang van 1 maart een nieuw emancipatieproject toegewezen gekregen voor een periode van drie jaar. Het project wordt door het Ministerie van Sociale

Zaken en Werkgelegenheid gesubsidieerd in het kader van het vervolgbeleid Projecten Emancipatiewerkers. Met de voortgangsbewaking en evaluatie is de Directie Coördinatie Emancipatiebeleid belast. Daar emancipatie vele facetten van beleid omvat, heeft de benoemingscommissie, onder verantwoordelijkheid van het Vrouwenberaad, twee part-time medewerkers aangetrokken, te weten mevrouw M. Overmars-Spelbrink en mevrouw P. Crum-Okkens. Deze begeleidingscommissie bewaakt de voortgang van het werk.

De zeven vergaderingen van het Landelijk Bestuur hadden over het algemeen een politiek onderwerp op de agenda staan. Uitvoerig werd aandacht besteed aan de kinderopvang. Het Vrouwenberaad heeft gereageerd op het voorlopig regeringsstandpunt. In die reactie werd onder andere aangedrongen op een structureel beleid voor het tot stand brengen van voldoende, verantwoorde kinderopvangvoorzieningen. Het Vrouwenberaad bepleitte voorts dat voor subsidie voor kinderopvang een landelijke regeling van kracht blijft.

Het Landelijk Bestuur behandelde drie discussiestukken van een werkgroep van het Vrouwenberaad. „Arbeid, betaald en niet betaald” rolde in mei van de pers en met „Gelijkstelling van man en vrouw in de sociale zekerheid” was dit in december het geval. In een uitgebreide, extra vergadering van het Landelijk Bestuur,

werd het belastingstuk „Op eigen benen” besproken en eveneens als discussiestuk goedgekeurd.

Aandacht werd voorts besteed aan de relatie pornografie en seksueel geweld, de WWV-uitkering in het kader van de verplichte gelijkstelling van mannen en vrouwen in de sociale zekerheid per 1 januari 1985, de homofilie-problematiek en de decentralisatie van de emancipatiegelden. Ernstig bezorgd toonde het Vrouwenberaad zich in een gezamenlijke verklaring met andere, politieke vrouwenorganisaties over de rechtsongelijkheid die ontstaat bij de uitvoering van de abortuswetgeving op grond van financiële drempels: door het niet opnemen van abortus in het ziekenfondspakket en door de mogelijke, ongelijke regionale spreiding van klinieken ten gevolge van het vergunningstelsel.

Op 25 september kwam het Vrouwenberaad met een verklaring inzake pornografie en seksueel geweld. Het Vrouwenberaad is zeer gekant tegen het wijzigingsvoorstel tot opheffing van het algehele verspreidingsverbod van pornografie.

Het Landelijk Bestuur ondersteunde een verzoek van het Vrouwenoverleg Heemskerk, gericht aan Minister Brinkman, om de „Blijf van m'n lijf-huizen” blijvend door de Rijksoverheid te laten financieren.

Het Landelijk Bestuur kwam driemaal in vergadering bijeen met de Sectie Vorming van het

Het dagelijks bestuur van het Vrouwenberaad in actie. V.l.n.r.: Ineke de Ridders, Ada Baas-Jansen, voorzitter Riet ten Hagen-Pot, Juliette Tacken-van Wesseem en Rietje Bellingwout-Roodenburg.

Vrouwenberaad. Op 5 maart was het onderwerp wat nu precies vormingswerk voor vrouwen is, of dat anders is dan voor mannen en hoe het vervolgens zit met de politieke invulling. Op 9 april werd er met vereende krachten aan een werkplan gewerkt. In die bijeenkomst is het besluit gevallen een discussie voor het gehele Vrouwenberaad op te zetten over de economische zelfstandigheid van de (gehuwde) vrouw. De derde bijeenkomst vond plaats op 5 november. De cohtend werd besteed aan een evaluatie en voor de middag stond het onderwerp „Volwassenen-educatie” op de agenda. Vanzelfsprekend heeft het Vrouwenberaad aandacht geschonken aan de onderwerpen van de partijpolitieke discussie, te weten „Appèl en Weerklank” en „Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij”.

Op 1 en 2 oktober volgden de leden van het Landelijk Bestuur een cursus Groepsdynamica, welke cursus geleid werd door de heer mr. W. Eikelboom, stafmedewerker voor de Stichting Kader- en Vormingswerk CDA.

Dagelijks Bestuur

Twintig keer is het Dagelijks Bestuur bijeen geweest. Veel aandacht werd vereist door het voorbereiden van vergaderingen (Landelijke Raad, Landelijk Bestuur), van studiedagen, van ontmoetingen met organisaties binnen en buiten de partij.

Het Dagelijks Bestuur droeg zorg voor de uitvoering van besluiten die in vergaderingen van Landelijk Bestuur of Landelijke Raad genomen werden. Daarnaast heeft ieder lid van het Dagelijks Bestuur veel tijd gestoken in vertegenwoordigende functies buiten het Vrouwenberaad en in representatieve taken.

Verklaringen, resoluties en telegrammen die het Landelijk Bestuur opstelde, werden door het Dagelijks Bestuur voorbereid.

Tot en met 10 december was het Dagelijks Bestuur als volgt samengesteld:

voorzitter – mw. mr. H. Th. ten Hagen-Pot
 vice-voorzitter – mw. mr. M. Bellingwout-Roodenburg
 secretaris – mw. A. J. Baas-Jansen
 penningmeester – mw. J. E. A. Tacken-van Wessem

Mevrouw Ten Hagen heeft op 9 november bekend gemaakt niet in aanmerking te willen komen voor herbenoeming. Met ingang van 11 december werd vice-voorzitter mevrouw Bellingwout waarnemend voorzitter.

Evenals dat in 1983 het geval was, wordt op het partijbureau het secretariaat gevoerd van het landelijk Vrouwenberaad.

Een beleidsmedewerkster en een secretariaatsmedewerkster verrichten voor respectievelijk vier en drie dagen per week de uitvoerende werkzaamheden die het landelijk functioneren met zich meebrengt. Helaas is de groei die het Vrouwenberaad doormaakt niet in evenredigheid met de bureau capaciteit.

Politieke activiteiten

In een jaarverslag van een politieke (vrouwen-) organisatie loopt de politiek als een rode draad door alles heen en is niet te vangen in een hoofdstuk „politieke activiteiten”.

Veel van wat hier thuis zou horen is reeds vermeld in de hoofdstukken die gewijd zijn aan het Landelijk Bestuur en de Landelijke Raad.

Naast die reeds genoemde zaken kunnen de volgende worden gezet:

1. Op 20 februari organiseerde het Vrouwenberaad een discussiedag over de partijrapporten „Appèl en Weerklank” en „Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij”.

Het Dagelijks Bestuur had als wegwijzer in de discussie stellingen opgesteld.

2. Op 23 februari heeft het Breed Platform Vrouwen voor Economische Zelfstandigheid in het perscentrum Nieuwspoor een commentaar

Hanja May, no. 5 op Euro-lijst.

aangeboden op de stelselherziening Sociale Zekerheid. Het commentaar „Van vrouwen de dingen, die aan haar voorbijgaan” en mede ondertekend door het CDA-Vrouwenberaad, is aangeboden aan staatssecretaris De Graaf van Sociale Zaken en mevrouw Kappeijne van de Coppello van Emancipatie.

3. In augustus kwam, in samenwerking met het CDJA, een werkmap gereed over micro-elektronica.

4. Op 22 oktober vond het startschot plaats voor de binnen het Vrouwenberaad te voeren discussie over economische zelfstandigheid van de (gehuwde) vrouw. Tot 9 mei 1985 zal de discussie in vrouwenberaden gevoerd worden. Dan zal moeten blijken hoe CDA-vrouwen erover denken.

5. Het Vrouwenberaad reageerde op de ontwerp-resolutie homofilie van de partij met twee wijzigingsvoorstellen. Daar waar de ontwerp-resolutie sprak over „hij”, zag het Vrouwenberaad liever de aanduiding „hij/zij” om duidelijk te maken dat de ontwerp-resolutie het heeft over homofiele mannen en vrouwen. De tweede wijziging gold de uitzonderingspositie van bijzondere organisaties die in de ontwerp-resolutie de ruimte kregen wel te discrimineren. Het Vrouwenberaad stelde voor om alle discriminatie te verbieden en een ontheffingsbepaling op te

nemen voor die instellingen die in gewetensnood zouden komen.

6. Samen met het CDJA werd een telegram opgesteld (10 december), gericht aan de CDA-fractie in de Tweede Kamer over interim maatregel WWV. Deze maatregel staat op gespannen voet met de strekking van de Derde EG-Richtlijn. Een beroep werd gedaan deze maatregel niet te aanvaarden.

Interne contacten

Als bijzondere organisatie van het CDA onderhoudt het Vrouwenberaad tal van contacten met leden en groeperingen binnen de partij. Om te beginnen is het Vrouwenberaad vertegenwoordigd in het Dagelijks Bestuur (mw. mr. H. Th. ten Hagen-Pot tot 10 december, daarna als waarnemend voorzitter mw. mr. M. Bellingwout-Roodenburg en mw. A. J. Baas-Jansen), in de partijraad, in de Stichtingsraad van het Wetenschappelijk Instituut (mw. mr. M. Bellingwout-Roodenburg), in het Stichtingsbestuur van de Stichting Kader- en Vormingswerk (mw. T. Bot-van Gijzen) en in de Commissie Buitenland (mw. B. F. Bos-Beernink).

Op 24 januari had het Dagelijks Bestuur een ontmoeting met de voorzitter van de commissie die het rapport „Appèl en Weerklank” het licht deed zien, de heer mr. J. M. Boll.

Op 13 februari vond er een gesprek plaats tussen het Dagelijks Bestuur en het presidium. Onderwerp van gesprek was onder andere het rapport „Appèl en Weerklank”.

Op 8 maart mocht de Stichtingsraad van het Wetenschappelijk Instituut een brief van het Vrouwenberaad ontvangen. De inhoud betrof een reactie op het rapport „Werkloosheid en de crisis in onze samenleving”, een uitgave van het Wetenschappelijk Instituut.

Tot de interne betrekkingen kan ook het contact worden gerekend dat het Dagelijks Bestuur over emancipatiezaken onderhoudt met CDA-leden uit de Eerste en Tweede Kamer, de Emancipatieraad en het Europese Parlement. Dit overleg wordt het Breed Emancipatie Overleg genoemd en de deelnemers kwamen dit jaar zesmaal in vergadering bijeen.

Tot slot valt er iets te vermelden over contacten

Elise Boot, no. 7 op Euro-lijst.

binnen het Vrouwenberaad zelf. Veel is er nagedacht over de communicatie- en informatielijn van bestuur naar basis en omgekeerd. In 1984 zijn twee belangrijke initiatieven tot verbetering van de communicatie genomen. In het voorjaar zag de „Vrouwenwijzer” het licht, een losbladige informatiemap over het technisch en organisatorisch reilen en zeilen van het Vrouwenberaad.

En in oktober verscheen het eerste nummer van „Vrouwen Actief”, een periodiek te verschijnen nieuwsbulletin.

Externe contacten

Het Vrouwenberaad functioneerde ook in 1984 als een van de bij de Nederlandse Vrouwen Raad aangesloten organisaties. Mevrouw A. J. Baas-Jansen is vanuit het Vrouwenberaad lid van het Algemeen Bestuur van de Nederlandse Vrouwen Raad.

Met ingang van 1 maart kon mevrouw P. Crum-Okkens niet langer deelnemen aan het Breed Platform Vrouwen voor Economische Zelfstandigheid namens het Vrouwenberaad, omdat zij vanaf dat moment werkzaam was als emancipatiewerkster bij het Vrouwenberaad. Het Vrouwenberaad is toen enige tijd als waarnemer aan het Breed Platform verbonden geweest totdat het Landelijk Bestuur op 10 september besloot toch opnieuw als deelnemer te gaan functioneren.

Het Vrouwenberaad functioneert, evenals dat in 1983 het geval was, in het Politiek Cultureel Centrum „De Populier”, dat zich bezighoudt met de problematiek van herverdeling van betaalde en onbetaalde arbeid.

Het Politiek Vrouwen Overleg is een overleg van politieke vrouwenorganisaties.

Deelnemenden zijn:

het CDA-Vrouwenberaad

de Rooie Vrouwen in de PvdA

de Vrouwen in de VVD

D'66-vrouwen

PSP-vrouwen

PPR-vrouwen en

EVP-vrouwen

Ondanks alle verscheidenheid zijn er soms politieke beslissingen waartegen met vereende krachten kan worden geprotesteerd.

De actiegroep Tijd voor School heeft zich, niet zonder resultaat, ingespannen voor het verkrijgen van een betere regeling van de schooltijden en overblijfmogelijkheden.

De Sectie Vorming

Alle provinciale Vrouwenberaden zijn door middel van één afgevaardigde vertegenwoordigd in de sectie.

Voor kaderleden organiseerde de sectie een cursus Uitgangspunten. De bedoeling was onder andere inzicht te geven in het karakter van het CDA als christelijke, politieke volkspartij, in de christen-democratische visie op mens en samenleving en op de overheid.

De cursUSDagen werden gesplitst in een theore-

Yvonne van Rooy, nieuw in Europees Parlement.

tisch gedeelte en een praktische toepassing van de theorie.

De cursus Kijk op Politiek was ook in 1984 een groot succes.

De opzet van de cursus is om enig inzicht te geven in de uitgangspunten van het CDA en programma's van politieke partijen. Een zogenaamde terugkomdag voor de begeleidsters van de startcursus vond plaats in Den Haag. De startcursus werd vooral aangewend om op de plaatsen waar nog geen Vrouwenberaad is opgericht, bekendheid te geven aan ons werk.

Het accent van de activiteiten van de Sectie Vorming wordt langzamerhand verschoven van landelijke en regionale naar provinciale activiteiten.

Sectie Buitenland

Dat er drie CDA-vrouwen bij de verkiezingen van 14 juni in het Europees Parlement zijn gekozen is mede te danken aan de inzet van de Sectie Buitenland. Tot aan haar verkiezing maakte mw. mr. Y. M. C. T. van Rooy deel uit van de sectie. Veel werk is verzet voor een manifestatie in Brussel waar 185 Nederlandse CDA-vrouwen aan deelnamen. De bijeenkomst had als thema: „Christen-democratische vrouwen en de ingrijpende veranderingen in de moderne maatschappij: de technologische uitdaging”.

Een „vrouwenfolder” is uitgegeven waarin de vrouwelijke CDA-kandidaten voor het Europese Parlement zich profileerden.

Hanja May op campagne zoals hier tijdens European Congress in Maastricht (mei 1984).

Leden van het Landelijk Bestuur per 1 januari 1984

F. Ekens-van Dam, Haren, voor de provincie Groningen

M. Boersma-Graafsma, Drachten, voor de provincie Friesland

B. v.d. Velde-van Dijk, Hoogeveen, voor de provincie Drenthe

A. M. v.d. Linde-Pelger, Zwolle, voor de provincie Overijssel

C. Reitsma-van Spanje, Epe, voor de provincie Gelderland

E. de Koning-Nefkens, Linschoten, voor de provincie Utrecht

M. Verheul-Verhulst, Heemstede, voor de provincie Noord-Holland

J. Schumacher-Schnitger, Vlaardingen, voor de provincie Zuid-Holland

J. Punt-van Osnabrugge, Vlissingen, voor de provincie Zeeland

E. van Hetteema-de Jong, Boxtel, voor de provincie Noord-Brabant

drs. A. Kreutzkamp-Schotel, Heerlen, voor de provincie Limburg

Wijzigingen in de loop van 1984

Voor Utrecht: M. van Veen-Bruin, Utrecht

Voor Noord-Brabant: M. J. de Sutter-Besters, Haps

Adviserende leden per 1 januari 1984

drs. M. Smits, secretaris CDA

H. Tegelaar-Boonacker, lid van het presidium van het CDA

T. Bot-van Gijsen, voorzitter van de Sectie Vorming

B. F. Bos-Beernink, voorzitter van de Sectie Buitenland

mr. Y. E. M. A. Timmerman-Buck, stafmedewerker Wetenschappelijk Instituut

Wijzigingen in de loop van 1984

Op de partijraad van 15 december is mevrouw Tegelaar niet herkozen tot vice-voorzitter van het CDA. Daarmee maakt zij met ingang van 1 januari 1985 geen deel meer uit van het partijpresidium. In haar plaats is gekozen mevrouw G. W. van Montfrans-Hartman. Het partijbestuur besluit in oktober mevrouw Tegelaar voor een nieuwe periode aan te wijzen als adviserend lid van het CDA-Vrouwenberaad namens het partijbestuur.

18. Toetsingscommissie

Commissie bestudeert effecten onverenigbaarheden

Verslaggeving van de CDA-Toetsingscommissie begint met feitelijke informatie over activiteiten aan het eind van het jaar. De commissie is door omstandigheden namelijk een landurige periode niet in vergadering bijeen geweest. Niet direct omdat er geen specifieke werkzaamheden zouden kunnen worden uitgevoerd, maar meer om reden van het feit dat er na een uitvoerige beoordeling van de aanvaardbaarheid van nevenfuncties naast de politieke hoofdfunctie van de Tweede Kamerleden – reeds in het eerste halfjaar van 1983 gegeven en vanwege het partijbestuur definitief vastgesteld – enige „luwte” is ontstaan in de noodzakelijke taakuitoefening. In het najaar van 1984 vat de commissie zijn statutaire taken in elk geval weer aan. Daarbij wordt eerst vastgesteld dat men de indruk heeft dat vanwege het partijbestuur nog geen daadwerkelijke uitvoering is gegeven aan de eigen beoordeling van de aanvaardbaarheid van nevenfuncties van bepaalde politieke functionarissen. In overleg met het Dagelijks Bestuur wordt afgesproken op de meest korte termijn alsnog uitvoering te geven aan de in 1983 ingenomen standpunten. In het verleden is ook reeds een gedragscode ter zake opgesteld en aanvaard. Deze code vormt een algemene leidraad voor de beoordeling van nevenfuncties van partijwege, waarbij met name de aspecten „belangenvermenging”, tijdsfactor en aanzien van het ambt een rol van betekenis vervullen of de partij het hebben van, aanvaardden dan wel behouden van een bepaalde nevenfunctie positief of negatief beoordeelt.

Op verzoek van het landelijk bestuur neemt de Toetsingscommissie ook op zich een evaluatie tot stand te brengen over de effecten van de reglementair onverenigbaar verklaarde politieke functies, althans voorzover zulks voor één en dezelfde persoon zou worden bekleed, terwijl ook nagegaan zal worden of de toepassing van de ontheffingsmogelijkheid door het bestuur aanleiding geeft tot wijziging of juist niet. Een en ander geschiedt in het kader van de besluitvorming door de partijraad over een aanbeveling in die zin uit het rapport Appèl en Weerklank. Met in het vooruitzicht het formuleren van een

beoordeling over de nevenfuncties van resp. Eerste Kamerleden, leden van het Europese Parlement en de leden van het Dagelijks Bestuur gaat de Toetsingscommissie het jaar 1985 actief tegemoet. Op de medio december gehouden partijraad worden de leden van de Toetsingscommissie, m.u.v. de heer A. D. W. Tilanus te Arnhem, alle voor een nieuwe zittingsperiode verkozen. De heer mr. O. A. W. Baron van Verschuer te Beesd fungeert de komende tijd opnieuw als commissievoorzitter, als leden blijven mevrouw E. W. M. Borm-Luyckx te Em-

meloord en de heren mr. V. H. Bruins Slot te Amsterdam en mr. J. W. Smeets te Thorn in functie.

Op de plaats van de heer Tilanus, die zich mede uit een oogpunt van gewenste doorstroming niet meer voor een nieuwe termijn beschikbaar stelt, wordt het oud-partijbestuurslid mr. J. M. Boll te Amsterdam benoemd. Per 1 januari 1985 zal hij officieel in functie treden.

Als secretaris van de commissie fungeert de heer G. van den Berg te Waddinxveen, adjunct-secretaris van de partij.

20. Overleg kamerkringen/provinciale afdelingen

Afstemming op elkaar

In het verslagjaar heeft het landelijk secretariaat meerdere malen overleg gevoerd met de voorzitters, secretarissen en penningmeesters van de Kamerkringen/Provinciale Afdelingen. Het overleg met de voorzitters kon beperkt blijven, omdat de meesten van hen zitting hebben in het landelijk partijbestuur.

Het overleg met de secretarissen en penningmeesters heeft een organisatorisch en financieel karakter.

De secretarissen hebben op 5 oktober op het partijbureau kennis kunnen nemen van de geheel geautomatiseerde administratie; de penningmeesters gaan dit nog doen.

Om het overleg te intensiveren en de onderlinge band te verstevigen zullen afgevaardigden vanuit de Kamerkringen en het landelijk secretariaat elkaar in de regio meer ontmoeten. Een betere afstemming van de werkprogramma's is daar-

door ook mogelijk. Voorts kunnen de Kamerkringen dichter bij huis op elkaar afstemmen.

In aansluiting op de goede ervaringen van de Europese verkiezingen zijn op het partijsecretariaat contactpersonen benoemd die door de betreffende Kamerkringen op ieder moment over allerhande zaken benaderd kunnen worden.

De contactpersonen zijn:

mw. D. M. Graafland: PA Noord-Holland, KK Haarlem, KK Den Helder, KK Amsterdam, BA Zijp.

mw. J. Bleijenberg: PA Zuid-Holland, KK Den Haag, KK Rotterdam, KK Leiden, KK Dordrecht, KK/PA Zeeland

mw. C. C. Verbaan-Keus: KK. Groningen, KK Friesland, KK Drenthe, KK Overijssel.

mw. P. J. A. van der Zande: PA Gelderland, KK/PA Utrecht, PA Noord-Brabant, PA Limburg.

19. Financiële commissie

De samenstelling van de financiële commissie is als volgt:

- J. A. F. van Osch – voorzitter
- H. C. Kok
- M. Paats

De commissie is belast met het jaarlijks onderzoeken van de balans en de rekening van baten en lasten van de partij-organen en adviseert over belangrijke financiële zaken.

Partijsecretaris Smits op partijbureau met secretarissen Kamerkring en Provinciale Afdelingen.

21. CDA-werkgroep homofilie

Opnieuw discussie over homofilie-resolutie

Omdat op de najaarspartijraad van 1983 de toen voorliggende ontwerp-resolutie homofilie werd aangehouden stond de werkgroep homofilie van het CDA voor de opgave in 1984 een nieuwe resolutie te ontwerpen voor het partijbestuur. Nieuw, dat wil zeggen, vooral korter en met weglating van punten waarover in de partij nog geen brede consensus bestond. Denk in dit verband b.v. aan adoptie door homoseksuelen. Qua strekking en inhoud is de nieuwe resolutie vergeleken met het eerdere ontwerp overigens overeind gebleven. Uiteraard spitste ook in de vergaderingen van de werkgroep de discussie zich toe op de vraag hoever mag, moet en kan de overheid gaan bij het verbieden van discriminatie op grond van homofiele geaardheid en homofiele leefwijze.

Het opstellen van de nieuwe ontwerp-resolutie geschiedde in nauw overleg met het zogenaamde CDA-Overleg Homofilie onder voorzitterschap van mr. A. Slob. De praktijk is dan ook gegroeid dat de vergaderingen van de werkgroep worden bijgewoond door een tweetal vertegenwoordigers vanuit het Overleg.

Het partijbestuur nam het „nieuwe” ontwerp van de werkgroep niet helemaal over en wijzigde, op door de werkgroep zeer belangrijk geachte punten, bepaalde formuleringen uit de resolutie. Tot tevredenheid van de werkgroep zette de definitieve besluitvorming op de partijraad te Arnhem van 15 december dit weer recht.

Winst

In deze verslagperiode is de werkgroep zes maal bijeen geweest. Behalve vergaderen hebben diverse leden van de werkgroep, en niet minder van het Overleg, spreekbeurten gehouden voor CDA-afdelingen om de ontwerp-resolutie toe te lichten en mogelijke vooroordelen weg te nemen. Terugkijkend op de behandeling van de resolutie in de partijraad en de vele discussies in de CDA-afdelingen die daaraan vooraf gingen is voor de werkgroep de winst van deze activiteiten geweest dat de partij zich diepgaand met de problematiek van homofilie heeft beziggehouden. Daarmee kwam ook tot zijn recht één van de taken die de werkgroep bij de instelling door het partijbestuur in 1981 meekreeg namelijk: het bevorderen van informatie-uitwisseling, meningsvorming en standpuntbepaling t.a.v. homofilie.

In deze verslagperiode zag Ruud Dercks zich genoodzaakt de werkgroep te verlaten en nam Peter Heuseveldt als CDJA-vertegenwoordiger de plaats in van Bertus Wessels.

Per 31 december 1984 is de werkgroep als volgt samengesteld: mr. J. Buikema (voorzitter), mw.

Voorzitter Buikema van de CDA-werkgroep Homofilie, voorzitter Bukman en partijsecretaris Smits in conclaaf tijdens de partijraad Arnhem over homofilie-resolutie.

C. H. Evenhuis-Van Essen, mw. mr. Y. E. M. A. Timmerman-Buck, dr. P. A. van Gennip, P.

Heuseveldt, Drs. E. J. G. Ouwejan, J. H. Seegers en mr. J. W. R. de Savornin Lohman (secretaris).

22. Intercultureel beraad

Reactie op minderhedennota

In het verslagjaar heeft het ICB zich met verschillende vraagstukken beziggehouden. In het voorjaar heeft het ICB een officiële reactie van de partij op de minderhedennota opgesteld en hierover gediscussieerd met enkele betrokken CDA-Tweede Kamerleden. Ook vond een ontmoeting plaats met de minister van WVC, mr. drs. L. C. Brinkman. Met hem werd gesproken over de mogelijkheden van minderheden in de media.

Een speciale studiedag werd belegd ter zake de voorbereiding van de gemeenteraadsverkiezingen. Bij deze verkiezingen beschikken ook de niet-ingezetenen over actief en passief kiesrecht.

In een aantal vergaderingen werd reeds een aanvang gemaakt met de inbreng die het ICB hoopt te hebben bij de totstandkoming van de verkiezingsprogramma's, zowel landelijk, provinciaal als gemeentelijk voor de verkiezingen in 1986.

ICB overlegt met Brinkman

Voorzitter van het ICB is dr. K. Sietaram en secretaris F. J. M. Jehes.

23. Fonds Wetenschappelijk Instituut voor het CDA

Stabiele financiële situatie

De doelstelling van de Stichting Fonds WI voor het CDA is kort en duidelijk: het verlenen van financiële steun aan het Wetenschappelijk Instituut van de partij voor het verrichten van die activiteiten waardoor de politieke overtuiging van het CDA kan doorwerken in het politieke werk van de partij.

Om aan deze doelstelling gevolg te kunnen (blijven) geven poogt het Fondsbestuur een op zich aantrekkelijk vermogen in stand te houden. Uit de rekeningen wordt jaarlijks voor een aanzienlijk bedrag bijgedragen in eventuele tekorten van het Wetenschappelijk Instituut.

Eenzijds worden op basis van een ingediende begroting werkvoorschotten aan het WI verstrekt, anderzijds vindt jaarlijks op basis van de rekening van baten en lasten aanvullende uitkering danwel verrekening plaats. Uitgangspunt blijft, zoals gezegd, dat het vermogen van het Fonds niet vermindert. Integendeel, het bestuur volgt tot nog toe altijd de lijn dat jaarlijks slechts

90% van het rendement maximaal kan worden overgeheveld naar het WI.

In 1984 vertoont het financiële resultaat een regelmatig verloop. Het Fondsbestuur – samengesteld uit vertegenwoordigers die zijn aangewezen door Stichtingen, die voor de fusie het beheer voerden ter zake wetenschappelijke bureaus van AR, CHU en KVP, met daarnaast functionele (adviserende) leden namens partij en WI voor het CDA – kwam driemaal in vergadering bijeen.

Besproken en vastgesteld werden jaarrekeningen 1983 en begrotingen 1985 van het WI en het Fonds zelf, het beleggingsbeleid en het algemene financiële beleid van de partij en zijn verschillende geledingen. Dit laatste niet omdat dit tot de eerste verantwoordelijkheid van het Fonds behoort, maar wel omdat men binnen het gehele CDA-verband toch nauw met elkaar te maken heeft.

De samenstelling van het bestuur luidt per 1 januari 1985:

Mr. H. M. Krans te Scheveningen, voorzitter (namens Kuypersstichting);
H. Haenen te Heerlen, vice-voorzitter (namens Schaeapmanfonds);
dr. J. A. H. Hendriks te Oosterbeek (namens partijbestuur CDA);
A. J. Kaland te Zoutelande, penningmeester (namens Uniewerksfonds);
Th. E. F. Niers te Epe (namens bestuur WI van het CDA)

Adviseerende leden zijn:

drs. C. Dekker (penningmeester WI-bestuur);
drs. A. M. Oostlander (directeur WI);
drs. A. H. A. Veenhof (penningmeester CDA-bestuur).

Als ambtelijk secretaris treedt op G. van den Berg, adjunct-secretaris CDA.

24. Stichting huisvesting

Huurverhoging noodzakelijk

De samenstelling van de Stichting Huisvesting per 31 december 1984 is als volgt:

– ir. J. G. Gooden (voorzitter), M. B. M. J. van Vlijmen (secretaris), drs. C. Dekker (penningmeester), J. Kiers, F. H. B. Roebroek, mr. A. G. Smalenbroek, dr. H. E. S. Woldring, F. J. M. Jehée (ambtelijk secretaris).

De Stichting heeft in 1984 de huur van het

CDA-huis met 10% moeten verhogen om tot een sluitende exploitatie te geraken. Te verwachten valt dat de Stichting op korte termijn voorzieningen voor groot onderhoud zal moeten plegen. Wel is de Stichting erin geslaagd ten behoeve van zijn hypotheekvorm profijt te trekken uit de gunstige rentemarkt.

In de statuten is de mogelijkheid bepaald dat de stemhebbende leden zich bij verhindering kunnen laten vervangen door vaste plaatsvervangers. Deze personen kunnen desgewenst altijd de vergaderingen bijwonen.

Resp. betreft het hier:

drs. L. J. C. Horbach te Roermond (Schaeapmanfonds);

G. Petersen te Heemskerk (Uniewerksfonds);
drs. H. Glimmerveen te Hilversum (CDA-partijbestuur).

mr. P. H. Kooijmans te Wassenaar (Kuypersfonds).

Voor de plaatsvervanging namens het WI-bestuur bestaat nog een vacature.

CDA-huis aan de Dr. Kuypersstraat

25. Stichting Secretariaat CDA

Dagelijks bestuur als werkgever

Als werkgever voor alle medewerkers op het partijsecretariaat fungeert de stichting secretariaat CDA. Het bestuur van deze stichting wordt gevormd door het dagelijks bestuur van de partij die het beheer voert over de middelen van de partij en tevens optreedt als werkgever van het personeel op het secretariaat. In deze laatste hoedanigheid houdt het dagelijks bestuur zich dit verslagjaar bezig met de personele aangelegenheden en voorzieningen.

26. Emancipatieproject

Emancipatieproject: 1984-1987

Per 1 maart 1984 is er een nieuw emancipatieproject van start gegaan voor de periode van drie jaar. Dit op initiatief van het CDA-Vrouwenberaad, dat het project heeft aangevraagd.

Het project wordt door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid gesubsidieerd in het kader van het vervolgbeleid: Projecten Emancipatiewerkers. Voor de indiening van de aanvraag voor dit nieuwe project zijn specifieke richtlijnen ontwikkeld, waaraan de projectopzet moet voldoen.

Alhoewel de duur van het project in principe op drie jaar is gesteld, wordt eventueel de mogelijkheid geboden subsidie aan te vragen voor een afrondingsperiode van maximaal 1 jaar.

Met de voortgangsbewaking en evaluatie is de Directie Coördinatie Emancipatiebeleid belast. Het project wordt als een geschikt beleidsinstrument gezien om bij bestaande organisaties het emancipatiebeleid te ontwikkelen en te stimuleren.

DOELSTELLINGEN

De doelstellingen van dit emancipatieproject passen uiteraard binnen de doelstellingen van het CDA-Vrouwenberaad.

In het raamplan zijn ze als volgt omschreven:

1. kwalitatief aspect.

Het vergroten van de emancipatorische gevoeligheid ten aanzien van het beleid; zoals het bevorderen van het emancipatiedenken in het algemeen en het tot zijn recht laten komen van emancipatorische aspecten bij de besluitvorming.

2. Kwantitatief aspect.

Het vergroten van het aantal politiek bewuste vrouwen in CDA-partij-organen, besturen en vertegenwoordigingen, om een evenrediger man-vrouw-verhouding te bewerkstelligen.

EMANCIPATIEMEDEWERKERS

Daar emancipatie vele facetten van beleid omvat, heeft de benoemingscommissie onder verantwoordelijkheid van het Vrouwenberaad twee part-time medewerkers aangetrokken, die beiden een geheel verschillende opleiding en deskundigheid hebben, hetgeen aanvullend kan werken.

Margot Overmars-Spelbrink is een onderwijsdeskundige, met als specialisatie: orthopedagogiek en schooldecaanaat/counseling.

Nel Crum-Okkens heeft een juridische opleiding, met als specialisatie: psychiatrische aspecten in het strafrecht en belastingwetgeving.

BEGELEIDINGSCOMMISSIE

De ondersteuning vanuit het CDA geschiedt door een begeleidingscommissie, die is samengesteld uit de diverse geledingen binnen het

Margot Overmars

CDA. Deze begeleidingscommissie bewaakt de voortgang van het werk.

Commissieleden zijn:

– Mw. A. J. Baas-Jansen, voorzitter, vanuit het D. B.-Vrouwenberaad;

– Mw. A. L. v.d. Beld-Pott, lid van voorgaande emancipatie-project Vrouwenbegeleidingscommissie;

– Dhr. D. Corporaal, lid D. B.-CDA;

– Dhr. L. J. J. Duijn, medew. emancipatienota Noord-Holland/kandidaat Europarlement;

– Mw. drs. A. Kreutzkamp-Schotel, lid Landelijk Bestuur Vrouwenberaad;

– Dhr. drs. M. Smits, partijsecretariaat;

– Mw. M. de Wit-Mulder, emancipatiedeskundigheid.

BELEIDSPLAN

Het beleidsplan van het project omvat het werkplan 1984-1987 en de jaarplanning. In het werkplan wordt de onderlinge relatie tussen beleid, planning en werkuivoering schematisch opgezet en aangegeven.

In de jaarplanning wordt gepoogd een aantal thema's concreet uit te werken, in activiteiten. De activiteiten zijn te verdelen in:

– activiteiten ten behoeve van het algemeen beleid

– activiteiten ten behoeve van het specifiek beleid.

ALGEMEEN BELEID

Het uitgangspunt bij het algemeen belang is de directe beleidsbeïnvloeding om te komen tot het op gang brengen van emancipatorische veranderingen in het beleid van de organisatie.

Het accent van de werkzaamheden sluit aan bij de geldende situatie binnen het CDA. Als aandachtspunten zijn te formuleren:

1. Het hanteren van de landelijke emancipatiereolutie, zoals deze is aangenomen op de Partijraad van 30 mei 1983, bij het toetsen van het beleid op emancipatorische aspecten.

2. Het signaleren van knelpunten die betrekking hebben op emancipatie-aspecten in het werkterrein van het CDA.

3. Het zorg dragen voor het steeds betrekken van de emancipatie-aspecten bij beleidsoverwegingen binnen het CDA.

4. Het garanderen van een follow-up.

Bij het specifiek beleid gaat het vooral om de activering en de ondersteuning van vrouwen binnen de partij. Het uitgangspunt hierbij is de indirecte beleidsbeïnvloeding. Als aandachtspunten hierbij zijn te formuleren:

1. Het vergroten van het draagvlak binnen de organisatie door voorlichting en bewustwordingsactiviteiten.

2. Produceren van deelnota's en het uitvoeren van onderdelen ervan.

3. Publikaties.

4. Activiteiten-aanbod.

5. Steunfuncties, zowel intern als extern gericht.

Planning: 1984-1985

1984.

Naast de formulering van het beleidsplan heeft er in 1984 een inventarisatie plaats gevonden van publikaties binnen het CDA op het gebied van emancipatie, tevens een literatuurlijst m.b.t. problematiek rond de economische zelfstandigheid en een aanzet tot een handreiking voor een gemeentelijk dan wel provinciaal emancipatienota.

Nel Crum

Bij de aanvang van de werkzaamheden voor de Programcommissie en de Commissie Model-program voor Provincie en Gemeente zijn de verschillende aspecten van emancipatie onder de aandacht gebracht.

Deelname aan overlegorganen, zoals het Breed Emancipatie Overleg en Overleg Homofilie behoren momenteel tot de vaste werkzaamheden van de emancipatiewerkers.

In de komende maanden zal Nel Crum vooral de activiteiten rond het thema: „Economische Zelfstandigheid van de Vrouw” voortzetten, in de vorm van thema- en/of discussiedagen.

Margot Overmars zal een bijdrage leveren aan het vormgeven van het CDA-beleid vanuit emancipatieoogpunt.

27. Programcommissie

Programcommissie 1986-1990 van start

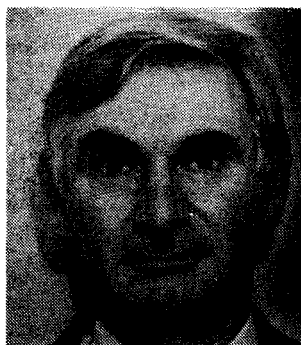
Onder de energieke leiding van dr. L. M. van Leeuwen is de programcommissie 1986-1990 najaar 1984 van start gegaan. Begin september besloot het partijbestuur tot de instelling van deze programcommissie. Het partijbestuur besloot tot het instellen van een relatief kleine commissie, waarvan verwacht mag worden dat men in betrekkelijk korte tijd, en wel binnen een half jaar, een concept-program op tafel zal leggen. Het bestuur is van opvatting dat vóór de afronding van de kandidaatstelling het partijprogramma 1986-1990 dient te zijn afgerond. Het bestuur spreekt de hoop uit dat het programma beknopter van omvang zal zijn dan de vorige keren. Het rapport „Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij” is voor de programcommissie een medde richting gevend document.

Luc van Leeuwen, voorzitter.

Van de commissie maken deel uit:

- dr. L. M. van Leeuwen, voorzitter
- drs. J. J. M. Penders, die de buitenland sector krijg toegewezen
- ir. W. C. M. van Lieshout krijgt „Onderwijs en cultuur” in z'n portefeuille
- H. A. de Boer gaat „volksgezondheid en maatschappelijke dienstverlening” beheren

Willy van Lieshout

Madeleen Leyten

Wil Albeda

- mw. mr. J. J. M. S. Leyten doet de portefeuille „justitie en binnenlands bestuur”
- drs. H. J. Viersen krijgt de sectoren „volks-huisvesting, ruimtelijke ordening, milieu en verkeer en vervoer” toegewezen
- prof. dr. W. Albeda gaat het „sociaal-economisch-financiële blok” beheren.

Voor wat betreft het jeugd- en emancipatiebeleid is afgesproken dat naast de commissieleden de voorzitter in het bijzonder zal letten op de doorwerking van deze terreinen bij de diverse programma-onderdelen.

- Adviserend lid zijn voorts fractievoorzitter De Vries en partijsecretaris Smits.

- Eindrapporteur is drs. A. M. Oostlander, die geassisteerd wordt door de medewerkers van het Wetenschappelijk Instituut, die als sub-rapporteur fungeren, alsook door de heren J. de Baan en K. J. de Vet (fractiemedewerker).

- Als secretaris treedt op de adjudant-secretaris politiek drs. C. Bremmer.

Op 15 oktober wordt de commissie geïnstalleerd door partijvoorzitter Bukman. De commissie gaat voortvarend van start in het streven medio april 1985 een concept-programma aan het

partijbestuur aan te bieden. Een flinke steun in de rug is hierbij dat de commissieleden zich hebben weten te omringen met een aantal bekwame deskundigen voor het aandragen van bouwstenen bij de programmarbeid.

Bremmer, secretaris. Oostlander, rapporteur.

De programcommissie organiseerde een speciale „hoorzitting” ten behoeve van de bijzondere organisaties in de partij. Op deze wijze werden het CDJA, de Bestuurdersvereniging en het Vrouwenberaad in de gelegenheid gesteld opvattingen kenbaar te maken aan de programcommissie.

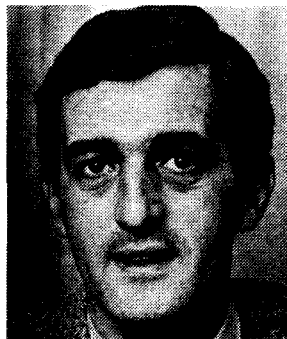
Jean Penders

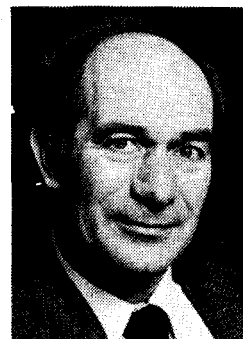
Hajo Viersen

Hans de Boer

Ries Smits, adviserend lid.

Bert de Vries, adviserend lid.

28. Modelprogram

Commissie Model Gemeente- en Provincieprogram 1986-1991

De commissie wordt op 24 oktober 1984 geïnstalleerd door de partijsecretaris. De commissie dient voort te bouwen op de resultaten van de partijpolitieke discussie over het rapport „Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij”.

De commissie vergaderde in dit verslagjaar nog 3 keer. Het modelprogram zal op 9 maart 1985 worden aangeboden aan het partijbestuur.

In de commissie hebben zitting:

Mr. Ph. J. I. M. Houben, **voorzitter**, Oliemolensingel 133, 7511 BB Enschede.

G. C. de Bruijn, Stephensonstraat 33, 3817 JA Amersfoort.

Drs. W. T. van Gelder, Provinciehuis, Dreef 3, 2012 HR Haarlem.

Mr. A. J. E. Havermans, Beukenhage 10, 7002 CG Doetinchem.

Philip Houben, voorzitter van modelprogram.

Jan Hekkelman, lid van de commissie.

Dr. J. W. Hekkelman, Loevestein 8, 2352 KM Leiderdorp.

C. A. H. van den Hout, Gasthuisstraat 8, 7741 HS Coevorden.

Mevr. P. H. M. Jacobs-Aarts, Kromveld 2, 5752 AC Deurne.

J. L. M. Mandos, Vestpoort 3, 2611 ME Delft.

S. Rambocus, Ebrodreef 30, 3561 JN Utrecht.

Mevr. H. Stevenson-Kuipers, Martenstraat 2, 7906 HP Hoogeveen.

Mr. P. C. E. van Wijmen, Raamschoorseweg 64, 4838 EN Breda.

Adviserend lid

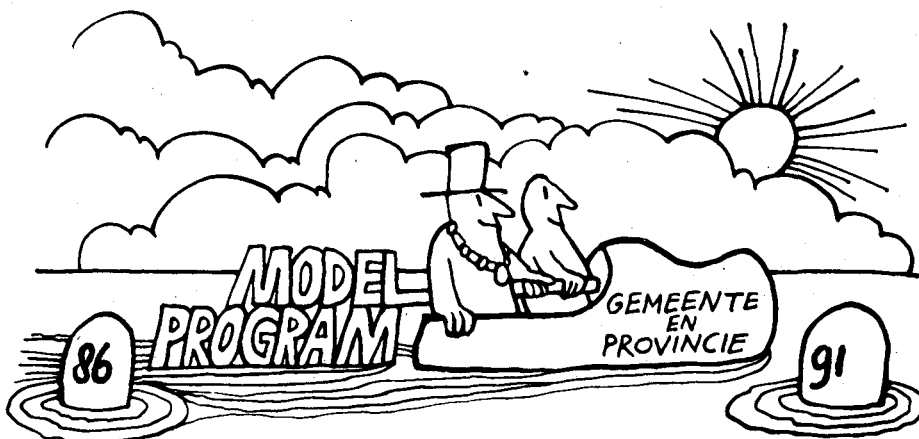
Drs. M. Smits, Dr. Kuiperstraat 5, 2514 BA Den Haag.

Secretariaat:

drs. C. J. Klop, Dr. Kuiperstraat 5, 2514 BA Den Haag.

Mr. drs. J. P. Balkenende, Dr. Kuiperstraat 5, 2514 BA Den Haag.

Mw. J. Martinus, secretaresse, Dr. Kuiperstraat 5, 2514 BA Den Haag.

Het CDA van maand tot maand in 1984

Januari

In de loop van januari wordt bekend wat de definitieve uitslag is van de stemmingen in de CDA-afdelingen over de volgorde op de kandidatenlijst met het oog op de Europese verkiezingen. Deze luidt: 1. Beumer, 2. Vergeer, 3. Tolman, 4. Penders, 5. mw. May-Weggen, 6. mw. Van Rooy, 7. mw. Boot, 8. PAM Cornelissen, 9. Janssen van Raay en 10. Reijnen.

Beumer is zeker van zijn eerste plaats al dient hij formeel nog op het CDA-congres in februari gekozen te worden. Het Wetenschappelijk Instituut belegt een studieconferentie in Amsterdam samen met de Boekmanstichting (een onafhankelijk studiecentrum voor kunst en cultuur). De conferentie gaat over christen-democratie en het kunst- en cultuurbeleid. Inleider is o.a. oud CRM-minister H. A. de Boer en conferentie voorzitter is mr. H. Franken.

Het partijbureau wordt op 25 januari in alle vroegte bezet door een veertigtal uitkeringsgerechtigden. Ze eisen onder meer een gesprek met partijvoorzitter Bukman en fractieleider De Vries. Het personeel van het CDA-huis vindt gedurende de bezetting gastvrij onderdak bij het CDA-fractiesecretariaat in de Tweede Kamer. Het gesprek dat de bezetters eisen vindt overigens eind januari plaats.

In de Tweede Kamer is aan de orde de begroting van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. CDA-fractievoerder Weijers geeft aan dat herverdeling van arbeid en arbeidstijdverkorting hoekstenen van beleid dienen te zijn. In Heerenveen belegt het CDA aan het slot van deze maand een grote regionale manifestatie waarbij partijvoorzitter Bukman, fractieleider De Vries en minister-president Lubbers het woord voeren. Probleem vormt daarbij hoe je in een zaal die berekend is op 800 mensen, 1200 mensen kunt persen. De manifestatie verloopt succesvol.

Februari

Op de eerste dag van deze maand organiseert het CDA een zgn. telefonade direct na afloop van een CDA-t.v.-uitzending. Kijkers kunnen rechtstreeks telefoneren met de CDA-bewindslieden Ruding, Braks, Brinkman, Deetman, De Graaf, Brox, fractieleider De Vries en vele andere CDA-Tweede Kamerleden. De uitzending zelf bevat een interview met minister Brinkman over het rapport „Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij” dat eind 1983 aan alle CDA-afdelingen ter discussie werd aangeboden. De telefonade krijgt veel publiciteit.

Op 11 februari organiseert het CDA een Europa-congres in Breda. Bouke Beumer wordt tot

lijsttrekker voor de Europese verkiezingen gekozen en het merendeel van de bepalingen van het als belemmerend ervaren zogenaamde fusieprotocol wordt buiten werking gesteld. Behalve Beumer, Bukman en Lubbers voeren ook EG-commissaris Andriessen en de vice-voorzitter van de Europese christen-democratisch fractie Egon Klepsch het woord. Het Wetenschappelijk Instituut presenteert twee nieuwe rapporten. In het ene rapport: „Vernieuwend energiebeheer”, wordt kernenergie een serieuze optie genoemd. Het andere rapport: „Werkloosheid en de crisis in onze samenleving” gaat nader in op de samenhang tussen economie, cultuur en politiek. Februari is ook de maand van de eerste uitgave van de CDA-Krant als ledenblad van het CDA.

De krant kijkt qua inhoud en vormgeving duidelijk af van het CDA-weekblad CD/ACTUEEL. Het eerste nummer bevat onder meer het verslag van een werkdag uit het leven van minister-president Lubbers waarbij de redactrice constateert dat dit veel uithoudingsvermogen vergt.

In het Noordbrabantse plaatsje Mierlo organiseert het CDA een regionale manifestatie waarbij Bukman, De Vries en Lubbers door de carnavalsvereniging De Kersenpitten een onderscheiding krijgen omgehangen. De manifestatie kent eenzelfde opzet als die in Heerenveen, dat wil zeggen dat na de drie genoemde inleiders de bezoekers in direct en persoonlijk

contact kunnen treden met diverse CDA-politici. In de Tweede Kamer wordt onder overweldigende belangstelling vanuit het Hilversumse gesproken over de Medianota van minister Brinkman. Centraal in de discussie staat de vraag of de omroepen nu wel of niet toegelaten mogen worden bij de invoering van abonnee-t.v. De CDA-fractie maakt zich sterk voor de invoering van een derde t.v.-net om versplintering tegen te gaan en het publieke bestel te versterken. De Franse president Mitterrand brengt een staatsbezoek aan Nederland en spreekt een verenigde vergadering van de Eerste en Tweede Kamer toe. Ook organiseert het CDA deze maand samen met zijn Belgische zusterpartij de CVP een conferentie over de werkgelegenheidsontwikkeling in de Europese Gemeenschap. Minister-president Lubbers, de Belgische premier Martens alsook EG-commissaris Andriessen zijn van de partij.

Maart

Op het partijsecretariaat worden twee emancipatiemedewerkers benoemd nl. mw. Crum en mw. Overmars. De beide medewerksters worden ondersteund door een begeleidingscommissie die is samengesteld uit diverse geledingen binnen het CDA. Het emancipatieproject heeft o.a. als doelstelling het vergroten van het aantal politiek bewuste vrouwen in CDA-partijor-

De Vries, Bukman en Lubbers onderscheiden door de carnavalsvereniging „De Kersenpitten” tijdens CDA-manifestatie Mierlo (februari '84).

ganen. In Rotterdam praat een CDA-delegatie met de RK-bisschoppenconferentie over huwelijk en gezin en de kernwapenproblematiek. In de eerste week van deze maand heeft de christen-democratische fractie in het Europese Parlement, de Europese Volkspartij (EVP), een werkvergadering in Amsterdam. Op een persconferentie wordt het EVP-verkiezingsprogramma gepresenteerd. Voorzitter van de EVP-programmacommissie is Oostlander, directeur van het CDA Wetenschappelijk Instituut.

De Gereformeerde Synode zorgt voor opschudding in CDA-gelederen door „regering en parlement te manen af te zien van plaatsing van kruisraketten”. Kort nadien praat een CDA-delegatie o.l.v. partij-voorzitter Bukman met de Synode zij het echter niet over de bekritiseerde uitspraak. Op de agenda voor deze bijeenkomst stond namelijk de bespreking van twee CDA-rapporten over de sociaal-economische problematiek. Onder het motto „De grond in goede handen” organiseren CDA en de CVP uit België een congres over landbouw en milieu in Veldhoven. Sprekers zijn o.a. CDA-Tweede Kamerlid v.d. Linden, minister van Landbouw Braks en oud EG-commissaris Lardinois. In Oegstgeest wordt een regionale onderwijsconferentie belegd met de CDA-bewindslieden op onderwijs Deetman en Van Leijenhorst alsmede het CDA-Tweede Kamerlid Hermes als de belangrijkste deelnemers. Partijbestuurslid v.d. Top is conferentievoorzitter. Een soortgelijke conferentie vindt later deze maand plaats in Zwolle ditmaal onder voorzitterschap van Eerste Kamerlid Pleumeekers.

De Zuidafrikaanse Bisschop Tutu brengt eind maart een bezoek aan Nederland en spreekt o.a. ook met CDA-vertegenwoordigers op het partijbureau.

April

Begin april gaat een CDA-delegatie naar het congres van de Europese Volkspartij in Rome. Het congres staat vooral in het teken van de naderende Europese verkiezingen. Partijvoorzitter Bukman wordt tijdens zijn verblijf in Rome

Bukman bij de Paus in Rome (april 1984).

(foto ANP)

door de Paus in audiëntie ontvangen. De derde regionale onderwijsconferentie vindt plaats in Den Bosch onder voorzitterschap van mw. Van Montfrans-Hartman. In het Zuidlimburgse Valkenburg wordt een CDA-manifestatie gehouden met het accent vooral op de Europese verkiezingen. Op 18 april organiseert het CDA na een CDA-t.v.-uitzending opnieuw een telefonade. Behalve CDA-bewindslieden en CDA-Tweede Kamerleden zitten nu ook Euro-kandidaten achter de telefoon.

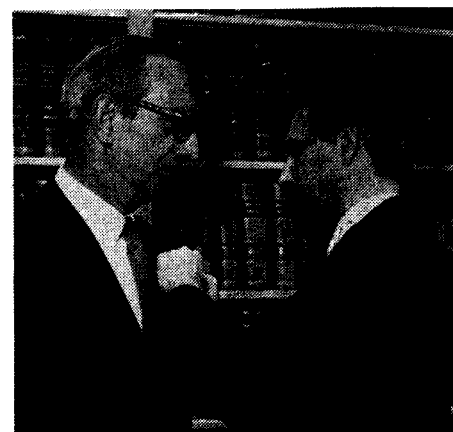
Op Goede Vrijdag wordt het CDA-partijbureau voor de tweedemaal bezet ditmaal door de actiegroep „CDA uit El Salvador”. In het partijbureau wordt aanzienlijke schade aangericht. In de Tweede Kamer wordt gesproken over de verhuizing van de centrale directie van de PTT naar Groningen. Het kabinet voelt er in eerste instantie niet voor maar moet zwichten voor de Kamer.

In het kader van de lintjesregen op Koninginnedag wordt de CDA-Tweede Kamerfractie er twee ridders rijker op. De fractieleden Van Dam en Van der Sanden worden Ridder Nederlandse Leeuw. Beide fractieleden zijn 12½ jaar lid van de Tweede Kamer.

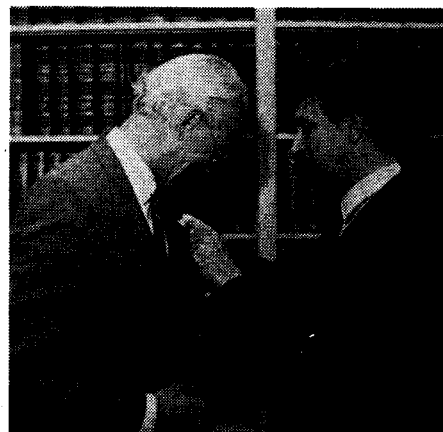
Mei

Het dagelijks bestuur geeft een verklaring uit over de bestrijding van de jeugdwerkloosheid. Minister Brinkman van WVC wordt in de Tweede Kamer gekapitteld over zijn laatlunkende opmerkingen over de volksvertegenwoordiging, gedaan in een interview in Vrij Nederland. Het

boetekleed hing klaar, en de minister trok het schielijk aan, inziend dat hij met zijn uitlatingen over de scheef was gegaan. De CDA-Bestuurdersvereniging houdt in Utrecht zijn jaarlijkse landelijke conferentie deze keer gewijd aan het thema „Onder overheden”. Inleidingen worden gehouden door dr. H. Franken, vice-voorzitter Fleers en prof. Christiaanse, fractievoorzitter van het CDA in de Eerste Kamer. In Hoogeveen komt de (tweedaagse) partijraad van het CDA bijeen waarbij definitieve conclusies worden getrokken uit het rapport „Appèl en Weerklank” dat gaat over de interne organisatie van de partij. Ook kiest de partijraad uit dubbeltallen vijftien zgn. vrijgekozen partijbestuursleden. De discussie

Ridder Van der Sanden (april 1984).

Ridder Van Dam (april 1984).

sie over het al dan niet plaatsen van kruisraketten in Nederland mondt uit in een resolutie waarin de partijraad een dringend beroep doet op het kabinet om met voortvarendheid te werken aan een standpuntbepaling over deze kwestie.

Aan het eind van deze maand gaat de CDA-Euroverkiezingskaravaan van start. In dit kader wordt in Maastricht door de Europese Jonge Christen-Democraten een congres belegd. Minister-president Lubbers, lijsttrekker Beumer, CVP-lijsttrekker Croux, partijvoorzitter Bukman en EG-commissaris Andriessen houden oppepende toespraken. Vanwege het CDA-Vrouwenberaad verschijnt een discussiestuk over: „Arbeid, betaald en onbetaald”.

Juni

1 Juni is een belangrijke dag omdat het kabinet met zijn besluit naar buiten komt inzake de kruisraketten. Aan maandenlange speculaties en geruchten over allerlei mogelijke (crisis)varianten komt nu een einde. Het kabinetsbesluit – gepresenteerd op een persconferentie door minister-president Lubbers, minister van Defensie De Ruiter en minister van Buitenlandse Zaken Van den Broek – houdt in dat Nederland niet tot plaatsing van kruisraketten zal overgaan indien op 1 november 1985 het aantal Russische SS-20's is bevroren op het niveau van 1 juni 1984 of – beter nog – is verminderd. Indien er op 1 november 1985 méér SS-20's staan opgesteld dan zal Nederland overgaan tot plaatsing van 48 kruisraketten. Komt er een wapenakkoord tussen de VS en de Sovjet-Unie, dan neemt Nederland een evenredig deel van het afgesproken – lagere – aantal raketten in West-Europa voor zijn rekening.

Enkele dagen na de kabinetsbeslissing komt het partijbestuur in een extra vergadering bijeen en

schaart zich achter het eerste commentaar dat fractievoorzitter De Vries over deze kwestie heeft afgegeven.

Het CDA-Vrouwenberaad organiseert in Utrecht een congres over de gelijke behandeling van vrouwen w.o. meewerkende vrouwen in gezinsbedrijven. Eurokandidaat mw. May-Weggen licht daar de achtste zgn. Europese richtlijn toe. De Tweede Kamer debatteert op 12 en 13 juni over het kabinetsbesluit m.b.t. de kruisraketten. Een meerderheid van de kamer waaronder de CDA-fractie gaat hiermede akkoord. De CDA-Euroverkiezingskaravaan houdt op 13 juni 's avonds zijn slotbijeenkomst in het Noordhollandse Bovenkarspel. Op 14 juni zijn er Europese verkiezingen waarvan de definitieve uitslag op zondag 17 juni bekend wordt. Het CDA behaalt 8 zetels. Twee zetels minder dan in 1979 maar gezien alle sombere voorspellingen toch een goede uitslag.

Het CDJA kiest op zijn algemene ledenvergadering Hans Huibers (22) tot voorzitter als opvolger van Johan de Leeuw.

De Tweede Kamer gaat eind juni op reces en het partijbestuur stelt de ontwerp-resolutie homofilie vast die ter discussie wordt gezonden aan alle CDA-afdelingen.

Juli/augustus

De Tweede Kamer is tot eind augustus met reces, de partij is op vakantie en het kabinet bereidt zich voor op de Miljoenennota en begroting 1985. De verhoren van de ingestelde parlementaire enquête-commissie over de ondergang van het Rijn Schelde Verolme concern (RSV) – onder voorzitterschap van CDA-Tweede Kamerlid Cees van Dijk – vinden in de maand juli gewoon doorgang.

Een delegatie van vijf CDJA-ers waaronder

voorzitter Hans Huibers keren in augustus terug van een tiendaags bezoek aan El Salvador. De CDJA-ers maakten deel uit van een groep jonge Europese christen-democraten en spraken o.a. met de christen-democratische partijleiding zoals president Duarte. Eind augustus brengt een CDA-delegatie onder leiding van partijvoorzitter Bukman een bezoek aan Moskou. Deze delegatie bestaat verder uit de voorzitter van de Commissie Buitenland Schmelzer, partijsecretaris Smits en Teunissen adviseur van de commissie Buitenland. Ze spreken met leden van de Opperste Sovjet, vertegenwoordigers van het ministerie van Buitenlandse Zaken en Defensie en verder met vertegenwoordigers van het Centraal Comité van de Communistische Partij.

September

Het partijbestuur benoemt de commissie die het CDA-verkiezingsprogramma voor de periode 1986-1990 moet voorbereiden. Voorzitter wordt dr. L. M. van Leeuwen, die ook in 1977 in de CDA-programmacommissie zitting had. Van de programmacommissie maken verder deel uit: dr. W. Albeda (oud-minister van Sociale Zaken), H. A. de Boer (burgemeester van Haarlemmermeer en oud-minister van CRM), mw. mr. J. J. M. S. Leyten-de Wijkerslooth de Weerdesteijn (CDA-Eerste Kamerlid), ir. W. C. M. van Lieshout (voorzitter College van Bestuur van de Katholieke Hogeschool te Nijmegen), drs. J. J. M. Penders (lid van het Europese Parlement) en drs. H. J. Viersen (voorzitter Raad van Bestuur van het Bouwfonds Nederlandse Gemeenten). Het Wetenschappelijk Instituut organiseert twee conferenties over het rapport „Vernieuwend energiebeheer” resp. in Zwolle en in Den Bosch. Op de Derde Dinsdag in september zoals gebruikelijk Troonrede en Miljoenennota. Teunissen: wij zijn op de goede weg, het gaat beter

CDA-delegatie bezocht Moskou en praat met hoge Sovjet-functionarissen (augustus '84). V.l.n.r. Schmelzer, mevr. Schmelzer, Bukman, Smits, Kwitsinsky, generaal Lebedev en Teunissen.

Henne Hahn ontvangt uit handen van minister-president Lubbers het eerste exemplaar van „Standplaats Europa” (november '84).

maar we zijn er nog lang niet. De economische winter maakt voorzichtig plaats voor een economische lente. Het CDA-Vrouwenberaad komt met een discussiestuk over belastingen getiteld „Op eigen benen” en de CDA-Bestuurdersvereniging geeft een brochure uit over privatisering.

Oktober

Begin deze maand wordt door het partijbestuur de commissie benoemd die het modelprogramma provincie- gemeente moet opstellen. Voorzitter wordt mr. Ph. Houben, voorzitter van het inmiddels voormalige Gewest Twente. In Amsterdam wordt door het Wetenschappelijk Instituut een tweedaagse conferentie georganiseerd over Latijns-Amerika en de christen-democratie met als thema Hervorming of Revolutie. Vele Latijns-Amerikaanse christen-democraten geven acte de présence zoals de voorzitter van de Christen Democratische Internationale (CDI), de Chileen Zaldívar. Enkele dagen daarvoor is de eveneens uitgenodigde voorzitter van de Chileense christen-democraten Gabriël Valdéz gearresteerd door het dictatoriale regiem Pinochet. Het CDA protesteert tegen deze nieuwe schending van de mensenrechten in Chili.

„Crisis en verzorgingsstaat” is het thema van een studieconferentie die het Wetenschappelijk Instituut organiseert in Amersfoort. Ter discussie staan de rapporten: „Werkloosheid en de crisis in onze samenleving” en „Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij”. In het forum heeft onder meer zitting drs. H. H. F. Wijffels, voorzitter van het bestuur van het CDA-Wetenschappelijk Instituut.

In de Tweede Kamer vinden de algemene politieke beschouwingen plaats waarbij minister-president Lubbers alsook fractieleider De

Vries de kritiek van de oppositie weerleggen als zou dit kabinet een twee-klassenmaatschappij creëren. Eind oktober buigt het partijbestuur zich over een notitie inzake kernenergie opgesteld door een werkgroep onder voorzitterschap van prof. ir. B. Krol. In een persverklaring wijst het partijbestuur kernenergie niet principieel af. Het bestuur vindt dat de nadelen van kernenergie moeten worden afgewogen tegen de nadelen van de zogenaamde klassieke energiedragers (kolen, olie, gas).

Minister Ruding van Financiën zorgt voor politieke opschudding door in een interview in het Vrije Volk te zeggen, dat sommige werklozen er zich met een Jantje van Leiden vanaf maken en liever bij tante Truus blijven zitten. De minister wordt ter verantwoording geroepen in de Tweede Kamer en overleeft een motie van afkeuring ingediend door de oppositie. Op 31 oktober belegt het CDA een regionale manifestatie, dit keer in Hillegom. Centraal in de discussie staan de algemene politieke beschouwingen.

November

De CDA-fractie en de VVD-fractie leggen een conflict bij over de twee-verdienerswet. Dit conflict spitste zich in het bijzonder toe op de hoogte van de zogenaamde arbeidstoelage en het woord crisis was daarbij niet van de lucht. Premier Lubbers overhandigt het eerste exemplaar van het boek „Standplaats Europa” aan de auteur Henne Hahn.

Als speciaal adviseur van de commissie buitenland van het CDA is Hahn één van de opiniemakers geweest achter de schermen van de Europese christen-democraten. Fractievoorzitter De Vries constateert dat de PvdA vooral de partij van het protest is. Hij beschuldigt de

grootste oppositiepartij van illusie-politiek. Over de grote steden problematiek wordt in Veldhoven een studieconferentie gehouden. Sprekers zijn: de Amsterdamse CDA-wethouder Heerma en de burgemeester van Haarlemmermeer H. A. de Boer.

De R.-K. bisschoppenconferentie praat in Utrecht met een CDA-delegatie over het euthanasie-vraagstuk.

Mevrouw Ten Hagen-Pot, voorzitter van het CDA-Vrouwenberaad kondigt aan in december als voorzitter te zullen aftreden. De CDA-fractie gaat in de Tweede Kamer akkoord met de kortingen op de sociale uitkeringen naar 70%. CNV-voorzitter Van der Meulen uit hierover zijn gram.

December

CDA-Tweede Kamerlid Krajenbrink en burgemeester Schneiders van Almelo voeren het woord op een door het CDA georganiseerde studiedag over minderheden in Ede. Op het partijsecretariaat praat een CDA-delegatie onder leiding van voorzitter Bukman met de Raad van Kerken over het voorontwerp van wet gelijke behandeling en het spreken van de kerken. Op 7 december komt de parlementaire enquêtecommissie met haar verslag uit. De commissie constateert dat minister Van Aardenne tijdens het eerste kabinet Van Agt in juni 1980 de Kamer „ronduit misleid” heeft en acht dat „onaanvaardbaar”. Over de positie van de minister van Economische Zaken wordt gedebatteerd in de Tweede Kamer en de CDA-fractie zet het licht voorwaardelijk op groen mede in afwachting van de debatten over het enquêterapport in februari 1985.

Een werkgroep van het CDA-Vrouwenberaad publiceert een discussiestuk: „Gelijkstelling van man en vrouw in de sociale zekerheid”.

De landelijke raad van het CDA-Vrouwenberaad neemt op 10 december afscheid van haar voorzitter mw. Ten Hagen-Pot. De partijraad van het CDA komt op 15 december in Arnhem bijeen en stelt na behandeling van amendementen de homofilie-resolutie vast. Over het rapport: „Van Verzorgingsstaat naar Verzorgingsmaatschappij”, stelt de partijraad een basisdocument vast.

Dit basisdocument moet mede richtinggevend zijn voor het in de komende jaren door het CDA te voeren beleid, aldus de partijraad. Bukman wordt voor een tweede termijn als voorzitter herkozen evenals eerste vice-voorzitter Fleers. Mevrouw Tegelaar-Boonacker verliest met een zeer klein verschil van stemmen het tweede vice-voorzitterschap aan mevrouw Van Montfrans-Hartman. De Vaste Kamercommissie van WVC komt tijdens het kersteces bijeen en krijgt van minister Brinkman tekst en uitleg over de hoge boetes die hij oplegt aan de omroepen wegens het overtreden van de reclameregels. 1984, het jaar van George Orwell loopt ten einde.

MET INTERESSANTE ARTIKELEN

GERUCHTMAKENDE
INTERVIEWS

RUBRIEKEN VAN DE
PARTIJVOORZITTER EN DE FRACTIEVOORZITTER

VEEL POLITIEK NIEUWS

MAAK DAT VERZUIM GOED.
NEEM EEN ABONNEMENT! DAN ONTVANGT U HET BLAD ELKE WEEK

VOOR DE PRIJS HOEFT U
HET NIET TE LATEN

SLECHTS f 20,- TOT JANUARI 1986
BEL 070-924461 OF VUL DE BON IN

LEEST U
ALLEEN UIT
ANDERE
KRANTEN
WAT
CD/ACTUEEL
SCHRIJFT?

CD/ACTUEEL: een abonnement waard!

Een abonnement op CD/ACTUEEL nù kost u voor het jaar 1985 f 20,-. Iedere week een blad in de bus, met commentaren, analyses, interviews, cartoons en nieuws uit de partij. Ja, ik maak gebruik van dit abonnement op CD/ACTUEEL.

Naam:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Deze bon opsturen naar CDA, Antwoordnummer 1700,
2500 XK Den Haag. Een postzegel is niet nodig.